

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ TŘETÍ ROČNÍK

4

**Vojenská mysl je teoretický časopis
diskusní povahy**

**Uvádí osobní názory autorů,
které nelze považovat za oficiální
názory ministerstva národní obrany**

Úkoly ideologické práce při upevňování bojové pohotovosti vojsk

Říjnové plenární zasedání ÚV KSČ z r. 1972 ve zprávě PÚV „O hlavních úkolech ideologické práce po XIV. sjezdu KSČ“ uložilo všem komunistům, stranickým orgánům a organizacím, ať pracují na kterémkoli úseku, aby...“ se na všech oblastech našeho společenského života rozvinula intenzivní ideově výchovná činnost, jejímž cílem je nejen dovršit porážku pravic v ideologické oblasti, jak ukládá Rezoluce XIV. sjezdu, ale i soustavné formování nového člověka — uvědomělého budovatele vyspělé socialistické společnosti...“

Úkoly vyjádřené ve Zprávě předsednictva ÚV KSČ aplikoval na ČSLA náčelník Hlavní politické správy ČSLA, generálporučík PhDr. Václav Horáček ve svém referátu na celarmádním aktivu v listopadu 1972. Zdůraznil, že obecné závěry říjnového pléna ÚV KSČ platí v plném rozsahu i pro ČSLA, která je mocenským nástrojem socialistického státu. Obě funkce, které z tohoto titulu plní — vnitřní a vnější, mají hluboký třídní obsah, jehož správné objasňování a pochopení všemi příslušníky armády patří k prvořadým úkolům ideologické práce.

Cílem tohoto článku je objasnit význam ideologické práce pro nepřetržitě upevňování vysoké bojové pohotovosti ČSLA. Bojová pohotovost vojsk je jedním z rozhodujících faktorů zabezpečujících obranu vlasti. Její význam zdůrazňuje i vojensko-politická linie XIV. sjezdu KSČ, která ukládá každému příslušníku ČSLA považovat zvyšování a upevňování bojové pohotovosti ČSLA za osobní úkol.

Pro svoji důležitost je bojová pohotovost vždy jedním z hlavních objektů nepřátelské podvratné činnosti. K zeslabení bojové pohotovosti využívá vnitřní i vnější reakce všech dostupných metod — špiónáží počínaje a ideologickou diverzí konče. Snaží se využít každé mezery v nejednotnosti názorů, v nepochopení významu bojové pohotovosti, v podceňování nepřítelů a v přeceňování mírové ofenzívy socialistických států. Napomáhá tomu i to, že každý systém uvádění vojsk do bojové pohotovosti (dřívější, současný i budoucí) přináší různé konfliktní situace a rozpory a vyžaduje ke svému plnění náročnou a tvrdou práci a vysoké morální, socialistické uvědomění všech příslušníků ČSLA.

Významným faktorem je i to, že nositeli úkolů bojové pohotovosti jsou kromě

vojáků z povolání (u nichž se předpokládá oddanost socialismu, láska ke svému povolání a znalost mezinárodní vojensko-politické situace) též mladí, nezkušení velitelé a hlavně pak vojáci základní služby.

Tito mladí lidé často přicházejí do armády ovlivnění politickými názory své rodiny, školy, pracovního kolektivu, „party“ a se svými osobními nevyzrálými a neujasněnými postoji. Převládá u nich netřídní hodnocení mezinárodní situace, válku považují pacifisticky za absurdní a v raketových jaderných zbraních vidí záruku míru. Jiný extrém se projevuje ve fatalismu, v názorech že bojová pohotovost naší malé armády není pro vítězství v koaliční válce podstatná apod.

To vše, spolu s dílčím uklidněním napjatosti v mezinárodně politické situaci v Evropě (přípravná jednání v Helsinkách k celoevropské konferenci o bezpečnosti, uzavření smluv NSR a SSSR s Polskou lidovou republikou), zatlačuje ve vědomí

příslušníků ČSLA nezbytnost vysoké bojové pohotovosti občas do pozadí.

Právě v takovýchto obdobích musí být ideologická práce nejučinnější a nejaktivnější. Vedení naší strany i vedení ČSLA jsou si toho plně vědomi. Proto zdůrazňují, že je nutné obranu vlasti, v níž bojová pohotovost tvoří základ, budovat na nepřetržitě vysoce účinné ideologické práci tak, aby každý voják věděl co, proč a proti komu brání. Zpráva PÚV KSČ přímo upozorňuje, že...“ bez správného pochopení z čeho pramení zdroj rostoucího blahobytu našeho lidu a jeho další možnosti bychom těžko chápali, které hodnoty máme bránit... proto je tak velká odpovědnost a úloha ideologické fronty, která musí mobilizovat k obraně vymožeností socialismu, k tvořivé práci a ukazovat, jaké horizonty odkrývá socialismus...”

Do ideologické fronty zahrnujeme v ČSLA všechny vojáky z povolání bez rozdílu funkce, hodnosti a stranické příslušnosti.

Obsah bojové pohotovosti, její úloha a místo ve vojenské politice KSČ

Dříve než poukáží na základní možné způsoby ideologické práce v oblasti bojové pohotovosti, objasní obsah bojové pohotovosti a její místo a úlohu ve vojenské politice KSČ.

Bojovou pohotovost je nutné chápat v širším a užším smyslu.

V širším smyslu je bojová pohotovost souhrn politických, takticko-operačních, mobilizačních, kádrových, technických a týlových opatření umožňujících přejít z mírové činnosti k organizovanému plnění bojových úkolů v určeném čase a prostoru a schopnost vést úspěšně bojovou činnost v soudobých podmínkách.

Takto chápáná bojová pohotovost zasahuje všechny oblasti života vojsk a vyžaduje široký rozsah nejrozličnějších opatření dlouhodobého charakteru.

Protože nemůžeme trvale udržovat celou armádu v připravenosti k okamžitému zahájení konkrétní bojové činnosti, mluvíme o bojové pohotovosti v **užším smyslu**.

To znamená schopnost vojsk přejít od normálních mírových podmínek a režimu vojsk v co nejkratší době do plného způsobu života a zasazení do boje. Tento přechod může mít různé stupně. Je prakticky uzavřen vyhlášením bojového poplachu a vyvedením vojsk do předurčených prostorů v časových normách. V těchto prostorech dovrší přípravu k zahájení boje.

Širší a užší smysl bojové pohotovosti tvoří dialektickou jednotu a nelze je proto od sebe oddělovat, neboť oba vyjadřují jeden konečný cíl.

Bojová pohotovost je významným činitelem, který brání imperialismu v rozpoutání agresivní války proti zemím Varšavské smlouvy. Potvrzuje to oficiální názor KSSS na XXIV. sjezdu KSSS. Tam s. Brežněv konstatoval, že ... „Vysoká bojová pohotovost socialistických armád je v současné etapě světového vývoje nezbytným činitelem, který spolu s veřejným světovým míněním a protiválečnými silami

i uvnitř imperialistických zemí, brání imperialistickým agresivním kruhům rozpoutat termonukleární válku proti socialistickému táboru. Nejen však to, ona i aktivně pomáhá klesat cestu důslednému prosazení politiky mírového soužití...

Vysoká bojová pohotovost omezuje možnosti nepřítele skutečně nenadálý raketový jaderný úder a zahájit válku s překvapením. Tím snižuje jeho schopnost vytvořit si vhodný poměr sil nezbytný k vedení agresivní války.

Současně je však vysoká bojová pohotovost významným **mírovým činitelem**, neboť odhaluje dělnické třídy, inteligenci a pokrokové části buržoazie samotných kapitalistických států neúčelnost a dobrodružnost agresivní politiky kapitalistických států, vede k odporu proti takovéto dobro-

družné politice a k podpoře boje za mírovou koexistenci obou společenských systémů.

Soustavné objasňování mírotvorné úlohy bojové pohotovosti se proto musí stát ideovým základem výchovy příslušníků armády k aktivnímu a obětavému plnění všech požadavků zabezpečení vysoké pohotovosti.

Mobilizovat a vychovávat vojáky objasňováním mírotvorné úlohy bojové pohotovosti je však současně nutné sladit s vysvětlováním, že termonukleární koaliční válka i přes veškeré mírové úsilí tábora socialismu není vyloučena. V takovém případě sehrává vysoká bojová pohotovost rozhodující úlohu k odražení agresora a zasazení mu rozhodujícího úderu Spojenými silami států — účastníků Varšavské smlouvy.

Charakter, obsah a formy ideologické práce při zabezpečování vysoké bojové pohotovosti

Ideologická práce založená na zásadách marxisticko-leninského světového názoru, využívající všech dostupných metod a forem tvoří politický základ pro dosahování vysoké bojové pohotovosti kterékoli jednotky (útvaru, svazku).

Je tomu tak proto, že:

— Bojová pohotovost způsobuje mnoho obtíží a osobních omezení (u vojáků základní služby omezení dovolených, volna k opuštění posádky, vycházek, u vojáků z povolání omezení ve volnosti pohybu mimo posádku, často i mimo své byty, což nepříznivě působí především na spokojenost a klid v rodinách). To vše klade značné nároky na vysoký stupeň socialistického uvědomění, na schopnost podřídit své osobní zájmy, často i zájmy své rodiny celospolečenským zájmům.

— Při zabezpečování trvalé vysoké bojové pohotovosti dochází k vědomému narušování poslušnosti výcviku. Nezbytnost rychlého sladění družstev (osádek), čet, rot a praporů a zvládnutí znalostí povinností každého jednotlivce v kolektivu své jednotky při vedení boje vyvolává potřebu

konat praporeční, plukovní i divizní taktická cvičení v době, kdy výcvik malých jednotek není ukončen. To nebývá vždy pochopeno; zvláště mladí důstojníci proto občas vznášejí kritické připomínky a požadují, aby taktická cvičení se konala vždy až po ukončení výcviku čety, roty a praporu.

— Trvalé zabezpečování vysoké bojové pohotovosti klade nebývale vysoké nároky na úroveň organizátorské práce velitelského sboru, na kvalitní zvládnutí a údržbu techniky, promyšlené týlové zabezpečení a na úroveň organizovanosti života.

— Požadavky bojové pohotovosti vytvářejí občas napjatost vztahů mezi plánovanými úkoly přípravy vojsk, zvláště pak v období odvelení vojsk při výpomoci národním hospodářství, při budování materiálně technické základny, při rozsáhlých taktických cvičeních s vojsky, při střelbách z tankových zbraní a technické přípravě mimo posádku apod.

Zatímco k zabezpečení krátkodobých úkolů bojové a politické přípravy stačí často jen krátkodobé intenzivní ideologické působení, musí být ideologická práce v oblasti bojové pohotovosti dlouhodobá.

To však nevylučuje, aby při zostření mezinárodní situace byla intenzita ideologické práce v bojové pohotovosti zvyšována. Naopak, v takové situaci je zintenzivnění ideologické práce s využitím všech dostupných forem a metod předpokladem dosažení nejvyššího stupně bojové pohotovosti.

K dosažení trvalé bojové pohotovosti je nutné správně zvolit obsah **ideologické práce**, který můžeme shrnout do 8 základních bodů.

1. Základem úspěšného rozvíjení ideologické práce je **správné pochopení leninských principů budování socialistické armády a rozvíjení úsilí za jejich důslednou realizaci**. Jsou to:

a) Sociálně politické principy, které odrážejí nejpodstatnější stránky charakteru a poslání ČSLA, základní linii spojení armády s celkovým životem země a hlavní pilíře jejího vnitřního života. Jsou vyjádřeny třídním přístupem, stranickým vedením ozbrojených sil, jednotou armády a lidu, vztahem armády k národům jiných zemí a vztahem mezi příslušníky armády.

b) Organizační principy výstavby armády, které zabezpečují soulad výstavby armády s úkoly vyplývajícím pro armádu z charakteru příští možné války. Jde o neustálé zdokonalování organizační struktury ozbrojených sil, harmonického rozvoje všech druhů vojsk, neustálou bojovou pohotovost, centralismus v organizační výstavbě, nedílnou velitelskou pravomoc, uvědomělou vojenskou kázeň apod.

c) Principy výcviku a výchovy vojsk, odpovídající potřebám soudobého boje. Jsou založeny na ideích marxismu-leninismu a na výsledcích pedagogických a psychologických věd. Radí se mezi ně komunistická cílevědomost, jednotu výcviku a výchovy, požadavek učit vojska tomu co potřebují v soudobém boji, respektování zvláštností vojenských kolektivů a individuálních kvalit každého jednotlivce.

2. **Prvořadou pozornost je nutné dále věnovat vštěpování vědomí socialistického vlastenectví a proletářského internacionálního.**

Z tohoto hlediska je nutné vysvětlovat, že žádnou otázku obranyschopnosti nelze posuzovat izolovaně pouze z hlediska jedné země, ale především z koaličního hlediska.

Koaliční charakter bojové pohotovosti je ovlivňován především splýváním fronty a zápolí států v dotyku s nepřítelem a států které s nepřítelem nesousedí. Je to ovlivněno dostřelem raketových zbraní, které mohou zasáhnout kterýkoli cíl na zeměkouli, širokým využitím výsadků, rychlými tempy operací apod. Působí přitom i faktor nezbytnosti dosáhnout unifikace zbraní, munice, bojové techniky, integrace celkové válečné výroby a zásobování, využívání prostorů celé koalice k manévru silami a prostředky apod. Proto musí být v celé Varšavské smlouvě jednotný systém i jednotná vysoká kvalita bojové pohotovosti.

Přesto však existují určité dílčí národní zvláštnosti, dané teritoriálním položením států v koalici, jeho terénními či klimatickými podmínkami i úkoly, které plní dané ozbrojené síly v prvních hodinách války apod.

Koaliční a národní charakter bojové pohotovosti je v dialektické jednotě a rovnováze. Bojová pohotovost naší armády může splnit své konkrétní poslání jen v jednotě se všemi armádami Spojených ozbrojených sil a států — účastníků Varšavské smlouvy. A naopak, na tom jak splní naše armáda svou konkrétní úlohu závisí i účinnost bojové pohotovosti ozbrojených sil států Varšavské smlouvy.

3. **Objasňovat vztah politiky, války a míru, mírové soužití a možnost vzniku nové války, charakter možné příští války a způsoby jejího vedení a nároky kladené na odbornou, fyzickou morální a psychologickou připravenost vojsk, smysl vysokých požadavků řádů, výcvikových směrnic a předpisů, úkolů RMNO i plánů bojové přípravy s konkretizací na úkoly bojové pohotovosti daného útvaru.**

4. **Vysvětlovat úlohu člověka a techniky v soudobé válce vypěstovat u vojáků**

vztah k technice. Ukázat, že i když mluvíme o narůstání úlohy člověka a jeho morálních kvalit pro vítězství nad nepřítelem, současně zdůrazňujeme, že můžeme zvítězit jedině za podmínky, je-li vyzbrojen nejnovější technikou a dovede-li ji ovládat. Současně objasňovat škodlivost nedomyšlených postupů, liknavosti a neobalosti při používání, ošetřování a ukládání bojové techniky.

5. Vést boj proti setrvávání na starém pojetí bojové pohotovosti. Současně je nutné vysvětlovat, že zlehčování podmínek výcviku, nadhodnocování výsledků, snižování nároků či podceňování některých stránek bojové činnosti je pro bojovou pohotovost škodlivé.

6. Vychovávat příslušníky ČSLA k nenávisti k nepříteli. Tento úkol ideologické práce je velmi složitý, neboť je ovlivněn celou řadou faktorů, jež vyplývají z podstaty mladého člověka, jeho životní nezkušenosti.

Těchto vlastností se snaží využívat ideologická diverze, která všemi způsoby se snaží ospravedlnit kapitalistický řád a nelituje prostředků na propagaci kapitalistického společenského systému. Počítá přitom s neschopností mladého člověka reálně posoudit, co je pravda a co lež.

Nepochybně zde působí to, že naše mládež nemá představu co to je vykořisťování, nezaměstnanost, hlad, bída bezprávi chudých a neomezená moc bohatých. Považuje vše to, co jí dává naše socialistické zřízení za samozřejmé a domnívá se, že tomu tak je i v kapitalistických státech. Těžko si dovede představit utrpení války, a proto je v této otázce velmi lehkomyslná.

Proto je nutné vysvětlovat, že třídní podstata a z ní vyplývající agresivita imperialismu se nezměnila, což vytváří trvalý zdroj možností vzniku nové ničivé války. Nezměnil se ani základní strategický cíl imperialismu — likvidovat socialismus a obnovit kapitalismus na celém světě. K dosažení tohoto cíle změnil pouze formy, ale je vždy připraven, bude-li to pro

něho výhodné, rozpoutat i světovou válku.

Spolu s odhalováním a vysvětlováním záměrů nepřítel je nutné učit vojska znát výzbroj, technickou a politickou připravenost, organizační schopnosti, bojové zkušenosti velitelského sboru, hlavní představitel velení a jejich stupeň myšlení. Pozнání nepřítel je nezbytné diferencovat podle předurčených funkčních povinností každého jednotlivce.

Aby v ideologické práci bylo dosaženo v bojové pohotovosti požadovaných úspěchů, je nutné používat v plném rozsahu všech dosud ověřených a hledat stále nově, poutavější a srozumitelnější formy této práce.

Mezi účinné formy ideologické práce patří např. marxisticko-leninská příprava vojáků z povolání a politické školení vojáků základní služby, osobní a názorná agitace, veřejné schůze a mítinky, využívání vojenského tisku, rozvíjení socialistické soutěže, rozvoj vojenskotechnické přípravy vojsk atd.

Marxisticko-leninská příprava a politické školení je nejužitečnější formou ideologické práce. Nesmí však jít jen o zvyšování znalostí marxismu-leninismu, ale aby toto hlubší poznání ovlivňovalo politické jednání, vědomí, znalosti musí se tedy stát prostředkem k dosažení cílů stranické politiky.

Přesto že některá probíraná témata zdánlivě s vojenskou politikou strany nesouvisí, je nutné vždy položit důraz na aplikaci probírané tematiky na vojenskou politiku a na zdůvodňování a objasňování internacionálního principu obrany vlasti.

V zúženém pohledu pak vždy objasňovat jaký vztah má probíraná tematika k branné pohotovosti státu, ČSLA a konkrétně daného útvaru. Není ani jednoho díla klasiků marxismu-leninismu, které by nebylo možné vysvětlovat z hlediska obrany socialismu před nepřitelem. Současně musí marxisticko-leninská příprava a politické školení vést příslušníky ČSLA k vysoké revoluční bdělosti a k připravenosti

k obraně vlasti. Je nutné vysvětlovat trvalou aktuálnost Leninových slov: ... „nepřítel číhá na každém kroku a ještě mnohokrát se nás pokusí svrhnout všemi prostředky, jaké bude mít k dispozici: násilím, podvodem, úplatky, spiknutím apod.“

Důležité je vést vojáky současně k utajování všech konkrétních opatření bojové pohotovosti realizovaných u útvarů.

Marxisticko-leninská příprava i politické školení musí pomáhat ve vytváření vysokých morálně bojových vlastností příslušníků ČSLA, které se projevují již v míru v přísné a uvědomělé kázní, samostatnosti, tvůrčí iniciativě, vynalézavosti, vysoké vytrvalosti a přesnosti v plnění úkolů.

Osobní a názorná agitace. Stanovy strany ukládají každému komunistovi „důsledně prosazovat politiku strany, objasňovat ji širokým masám a získávat je pro její provádění...“ V tomto směru musí být každý komunista agitátorem. Podobně i základní řády ukládají obdobné povinnosti všem velitelům a náčelníkům. Vzniká zde v podstatě shoda úkolů mezi komunisty a veliteli nestraníky.

Zkušenosti ukazují, že základním článkem rozvíjení osobní agitace jsou družstva (osádky), čety a roty. V těchto malých kolektivech je osobní agitace nejúčinnější, zvláště je-li v souladu s osobním příkladem agitátora. Každé vystoupení komunisty nebo velitele bez ohledu na jeho funkční zařazení před vojáky — nejen při schůzích, politickém školení a jiných oficiálních příležitostech, ale hlavně pak na ložnicích, při osobním volu, na PVM rot, na sportovních hřištích apod., tam všude má velký vliv na vytváření kolektivního názoru na bojovou pohotovost.

Pro názornou agitaci dává nejvíce možnosti rota, prapor a pluk. Má-li být skutečně živá a účinná, vyžaduje názorná agitace určitou dovednost a dobré materiální zabezpečení a soustředěné úsilí. Kromě objasňování mezinárodní a vnitropolitické situace, musí být hlavní úsilí názorné agitace zaměřeno na vlastní život jednotky, na popularizování nejlepších jednotlivců,

družstev (osádek) a zdůrazňování významu bojové pohotovosti útvaru.

Další z osvědčených forem, jak získat příslušníky ČSLA pro politiku strany a z toho vyplývající nezbytnost upevňování bojové pohotovosti, jsou **veřejné schůze a mítinky**. Vojáci vždy mají větší vztah k tomu, o čem sami mohou spolurozhodovat a podílet se na výsledku. Proto je účelné, projednávat některé zásadní otázky bojové pohotovosti i formou kolektivního hledání neoptimalnějších podmínek a nespolehat vždy jen na sílu a všemohoucnost rozkazu. Jde např. o sladění vzájemných názorů na činnost po vyhlášení bojového poplachu na ložnicích, při výdeji zbraní, odchodu do parku, přípravu bojové techniky k výjezdu a výjezdu z kasáren, tj. činnost, kterou konají vojska převážně sama, bez zásadního řízení svými veliteli.

K dosažení účinnosti veřejných schůzí či mítinků je však nutné vytvořit příznivou atmosféru vzájemné důvěry, dosáhnout aktivního, otevřeného vystupování účastníků a jejich vyjadřování se k projednávaným otázkám. Více užítu přináší veřejné schůze a mítinky na stupni rota a prapor, méně již na stupni pluk a výše, neboť na tomto stupni není možné udržet osobní kontakt předsedajícího s každým účastníkem.

Důležitou formou je **využívání vojenského a stranického tisku**. V. I. Lenin zdůraznil význam tisku tím, že jej označil za kolektivního propagátora, agitátora i organizátora.

Ve stranickém i odborném vojenském tisku vychází dost článků o mezinárodní, vnitropolitické a vojenské situaci, které je možné použít pro agitační práci mezi vojáky k prohlubování jejich vztahů k obraně socialistické vlasti a odhalování záměrů nepřítelů.

Vzhledem k tomu, že konkrétní opatření bojové pohotovosti jsou utajována, působí tisk, především vojenský na zpevňování bojové pohotovosti především v širším smyslu. Avšak je správné více využívat i odborného vojenského tisku, jako je Vo-

jenská mysl, která vzhledem k vyššímu stupni utajení zveřejňuje alespoň dílčí zkušenosti a náměty i z hlediska užšího pojetí bojové pohotovosti.

Nenásilnou formou zvyšování účinnosti ideologické práce v bojové pohotovosti je rozvoj **socialistické soutěže**, kterou je možné realizovat v každé oblasti bojové pohotovosti u všech druhů vojsk. Jakékoli soutěže, zvyšující vojenskou dovednost našich vojáků [střelecké, technické, v úspoře PHM apod.], přispívají k upevňování bojové pohotovosti. Přesto však je možné organizovat socialistické soutěže i v bojové pohotovosti v zúženém smyslu, tj. pro splnění úkolů bojového poplachu. Jsou to však převážně krátkodobé soutěže, které plní svůj účel jen do získání potřebných návyků jednotlivců, osádek (družstev), čet a rot. Např. soutěž o nejrychlejší a nejúplnější ustrojení po vyhlášení signálu bojového poplachu v přípravě osobních věcí k likvidaci pro zpětný odřad, přesun do parku, správná a rychlá příprava bojové techniky k výjezdu apod. Tyto dílčí soutěže pomáhají dosahovat bojové pohotovosti ve zkrácených lhůtách v rámci celého praporu i pluku.

Socialistická soutěž se tak stává významným prostředkem mobilizace jednotlivců i kolektivů k zpevňování norem bojové pohotovosti, k snižování času pro přípravu bojové techniky a zbraní k bojovému použití.

Protože každá jednotka od praporu výše má rozdílné podmínky pro plnění úkolů bojové pohotovosti, jeví se výhodným organizovat ji v této oblasti především na

nejnižších stupních — maximálně do rot v to.

Socialistická soutěž v bojové pohotovosti musí být cítělědomá, dobře promyšlená, musí mít stanovená konkrétní kritéria pro hodnocení různých druhů vojsk a zbraní, výsledky musí být pravidelně vyhlášovány a vítězové odměňováni. Jakékoli nespravedlivé nebo nepravidelné hodnocení odsuzuje tuto formu předem k neúspěchu.

Další možnou formou je **vojenskotechnická příprava vojsk**. Její význam je zvyšován rozvojem vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Protože vysoká bojová pohotovost je velmi silně závislá právě na kvalitním zvládnutí moderní techniky je nutné tuto formu intenzivně rozvíjet.

Cíle vojenskotechnické přípravy v oblasti bojové pohotovosti charakterizuje A. A. Jepišev v práci Některé otázky stranicko politické práce, tak aby... „všichni vojáci znali výtečně svou zbraň, své vozidlo, uměli ji účinně využívat, udržovat ji v nepřetržité připravenosti k okamžitému použití a dovedli nacházet a rychle odstraňovat poruchy, aby každý vojenský kolektiv vyzbrojený mohutnou technikou tvořil přesně sladěný organismus, schopný plnit každý bojový úkol...“ Nejde při tom pouze o technické zvládnutí bojové techniky, ale i o vytvoření morálního socialistického vztahu k této technice, vědomí proč a proti komu ji bude v případě potřeby použito.

To znamená, že vojenskotechnickou propagandu je nutné úžeji spojit s ideovou výchovou než tomu bylo dosud.

Podmínky úspěšného plnění úkolů ideologické práce v oblasti bojové pohotovosti

Rozmanitost forem umožňuje ideově ovlivňovat každého vojáka, orientovat ho na plnění úkolů bojové pohotovosti, sladit práci velitelů, politických orgánů, stranických a mládežnických organizací, zabezpečit nepřetržitost, operativnost a pružnost ideologického vlivu na příslušníky útvaru.

K dosažení úspěchu jednotlivých forem

je však nutné vytvořit i určité podmínky, mezi které patří např. dodržování základních principů stranicko-politické práce;

— princip komunistické stranickosti, který vyžaduje, aby veškerá činnost příslušníků ČSLA v oblasti bojové pohotovosti vycházela z ideově teoretického základu marxismu-leninismu a z usnesení ÚV KSČ,

— princip spojení úkolů ČSLA s živo-

tem lidu ČSSR, který vyžaduje, aby bojová pohotovost byla vysvětlována v souladu s úkolem a místem, které má ČSSR v našem socialistickém státě při obraně výsledků dosažených pracujícím lidem,

- princip cílevědomosti a konkrétnosti, který vyžaduje, aby ideologická práce vycházela ze znalosti úkolů bojové pohotovosti a byla uměrně diferencována podle druhu vojska zbraně a velikosti jednotky (stupně velení).

- princip nepřetržitosti, který vyžaduje, aby ideologická práce v oblasti bojové pohotovosti byla systematická a nepřerušovaná, může se pouze měnit její intenzita,

- princip operativnosti a pružnosti, který vyžaduje využívat k upevnění bojové pohotovosti takových forem, metod, prostředků a techniky, které jsou v dané době nejúčelnější,

- princip jednoty ideologické a organizátorské práce, který vyžaduje, aby základem organizátorské a řídicí práce v oblasti bojové pohotovosti se stalo přesvěd-

čování a výchova; čím složitější jsou úkoly bojové pohotovosti, tím vyšší musí být úroveň ideologické práce.

Další důležitou podmínkou úspěchu ideologické práce je organizovanost a kulturnost života útvaru. Do této oblasti můžeme zařadit:

- organizátorskou a řídicí práci velitelů a náčelníků útvarů, jejich osobní příkladnost v upevňování ověřených pokrokových metod ve výchovné práci,

- komplexní a reálné zpracování „Plánů uvádění do bojové pohotovosti“ a jejich skloubení s „Plány výcviku a výchovy“,

- upevňování bojové pohotovosti je možné dosáhnout nejen správnou motivací, ale i tím, že jsou odstraňovány překážky, které brání dosahování lepších výsledků, že se vytvářejí dobrá prostředí,

- spravedlivé hodnocení práce všech příslušníků útvaru, odstranění denivelizace v odměňování za různou kvalitu práce, prostě správné skloubení hmotných i morálních stimulů.

Současná mezinárodní situace i historické zkušenosti potvrzují, že socialistické státy musí ustavičně a nepřetržitě pečovat o zabezpečení své obranyschopnosti před útoky nepřítelů.

Tento úkol je trvalý, přesto že ohromná vojenská síla Spojených ozbrojených sil — států Varšavské smlouvy vytváří reálnou protiváhu agresivním silám imperialismu. Je tomu tak proto, že nepřítel využívá každého oslabení a narušení pevného spojení sil Varšavské smlouvy k útokům proti jednotlivému státu nebo i celé koalici. Pro příklady nemusíme chodit příliš daleko. Kontrarevoluce v MLR v r. 1956, pokus o uchopení moci pravicovými silami v ČSSR v r. 1968 a vystoupení pravicových revizionistů a oportunistů v ostatních státech socialistického tábora — jsou toho dostatečně přesvědčivým důkazem.

PŘEDVÍDÁNÍ

Na základě obecných zásad a předpokladů vědeckého předvídání se specifikuje problematika do sféry vojenských věd, zejména však do procesu rozhodování a průzkumu. Mimo otázky předvídání zámyslu nepřítele a v souvislosti s tím i předvídání procesu boje a operace, vyvozuje se rozsáhlost předvídání i v oblastech, kde se na první pohled nepředpokládá, že by nutnost předvídat byla skutečně nutností.

Vymezení pojmu a obecné zásady

Naše řády a předpisy, rovněž tak i vojenský terminologický slovník, na žádném místě nedefinují pojem předvídání. Protože poznání v oblasti vojenských věd se v ničem neliší po obecné metodologické stránce od poznání v oblasti ostatních společenských (i exaktních) věd můžeme použít obecné definice předvídání. Ta, v té nejširší formě praví, že předvídání je schopnost člověka včas a co nejvěrněji předpovědět to, co se musí zákonitě stát v budoucnu. Požadavek předpovědět včas a co nejvěrněji je možné splnit jen při zachování jistých vědeckých postupů, čili při použití vědeckého předvídání. To můžeme definovat jako takovou předpověď vzniku nebo budoucího pozorování jevů a procesů, která se zakládá na poznaných zákonech a dialekticko-materialistické analýze skutečnosti. Z této definice pak přirozeně vyplývá, že předvídání se týká dvou oblastí. Do jedné patří znalost budoucího, co ještě neexistuje, ale zákonitě musí vzniknout; a do druhé patří znalost již sice existujícího, ale ještě neznámého ve skutečnosti.

Vzniká otázka, zda je vůbec možné předvídat budoucnost a zda je to také nutné. Na obě otázky je kladná odpověď. Možnost předvídání je dána tím, že existují objektivní zákonitosti vývoje a zároveň s tím existuje poznatelnost

skutečnosti. Protože všechny jevy a procesy se vyvíjejí podle jim vlastních zákonitostí, umožňuje to sledovat průběh jejich vzniku a určit zároveň perspektivy tohoto vývoje v budoucnosti. Tím je dána možnost předvídání.

Nutnost předvídat spočívá v cílevědomé činnosti člověka. Cílevědomost konání předpokládá předvídat i jeho výsledky. Zásadní význam v oblasti předvídání mají zákony vývoje a zejména znalost zdroje vývoje; spolu s tím poznávání podstaty a příčin. Znalost příčinných souvislostí je prakticky hlavním vodítkem pro předvídání budoucnosti. Předvídání chápeme tedy jako schopnost člověka předvídat, ale zároveň jako část procesu poznání.

K upřesnění dosud použitých termínů je nutné rozlišit předvídání od předpovědi (prognózy). Předvídání jsme definovali. Předpověď je naproti tomu výsledek zkoumání, kterým se dělo předvídání. Nemůžeme proto dost dobře hovořit o umění předpovědi, ale jen o umění (schopnosti) předvídání. Předpověď je formulací obsahu předvídané skutečnosti. Předvídání je vždy charakterizováno určitou pravděpodobností. Ta vychází z řady faktorů, které ovlivňují proces předvídání. Mezi nejvýznamnější v tomto směru patří neúplnost a nepřesnost podkladů, což může být zdůrazněno i tím, že poznávaný objekt (činnost, proces), který nám má sloužit jako výchozí bod pro předvídání, je klamný. Pravděpodobnost předvídaných skutečností je také dána subjektivním činitelem. Tím je předvídající osoba. Má určitý stupeň zkušeností, určitý stupeň odbornosti, specifické psychologické rysy, určitou úroveň všeobecné připravenosti k poznání. To všechno způsobuje odchylování se od jistoty předvídání a inklinuje k té či oné pravděpodobnosti.

Kvalita předvídání je dána nejen stupněm jeho pravděpodobnosti, ale také včasností. Tento faktor je přímo závislý na dvou momentech. První je dlouhodobost předvídání a druhý je rozsah opatření vynucených předvídanou skutečností. To znamená, že od okamžiku formulace předpovědi do okamžiku jejího uskutečnění musí uplynout taková doba, která by umožnila reakci na předvídání. Pokud tento časový rozdíl realizaci opatření neumožní, je předpověď, byť sebepravděpodobnější, bezcenná. S tím souvisí i problematika dlouhodobého předvídání.

Toto sice potřebnou reakci umožňuje, protože předvídá děje v daleké budoucnosti, ale zároveň je nesrovnatelně těžší a většinou méně pravděpodobné. Obvykle se uvádí jako další kvalita předpovědi i její hodnověrnost. Tato kategorie je podřízena pravděpodobnosti ač není s ní totožná, a proto ji nemusíme blíže v dalším vysvětlovat. Věřit nebo nevěřit nepatří do vědeckého aparátu. Co však tvoří důležitou součást kvality předpovědi, je její přesnost. Zejména tam, kde půjde o využití v oblasti působení exaktních věd (např. palby), je přesnost jedním z rozhodujících momentů. Všechny dosud uvedené veličiny jako pravděpodobnost, přesnost, včasnost, ale i třeba další jako úplnost, jsou závislé na objektivních a subjektivních faktorech. O subjektivním faktoru byla již zmínka. Je to osoba předvídajícího. Nejen však jeho. Předvídání se děje i v širších kolektivech (např. ve štábech, odděleních, vědeckých týmech atd.). I pro ně platí složky uvedené pro jednotlivce a mimo to k nim přistupuje i taková skutečnost, jako jsou vztahy spolupráce a pomoci, kolektivní zkušenost, kritičnost atd. Samozřejmě, že nejen tyto pozitivní momenty, ale i nega-

tivní momenty mají zde své místo. To je třeba pocít kolektivní neadresné odpovědnosti za práci, víra v pravdivost plynoucí z mínění většiny, roztržitost v práci atd. Objektivním faktorem prvořadě důležitosti je pak výchozí informace o situaci (procesu, jevu), který má být zkoumán z hlediska jeho budoucího vývoje.

Správnost předvídání zaručuje od samého začátku dodržení zásady konkrétně historického přístupu k rozboru situace (jevu). Tato zásada má mnohá úskalí, která pramení objektivně z podstaty věci. Snaha postupovat konkrétně je jedna věc a dodržet zásadu v praxi je druhá věc. Uvedl jsem, že předvídající má mít všeobecné schopnosti k poznání, odborné znalosti a zkušenosti. Právě tyto zkušenosti jsou často příčinou nekonkrétních přístupů. Snaha po využití starých případů předvídání v nové situaci, tendence k použití analogií, snaha po intuitivním řešení to je, která odvádí do sfér nekonkrétna.

Na druhé straně však bez zkušeností není možné předvídání konat. Vždy je třeba kritického rozumu k tomu, aby byla správná proporce. V souvislosti s předvídáním byla zmínka o intuitivním řešení — intuici. Je otázka, zda-li je vůbec použitelná k předvídání, zda-li nepatří intuice do oblasti „nadpřirozena“, někam po bok „vnuknutí“, „věštění“ či „vidění“. Historická literatura velmi často uvádí příklady intuitivního řešení, a to snad očekávání přesným výsledkem. Jak se tedy na vše dívat? Předně je třeba vysvětlit pojem. Víme, že existují jen dva zdroje lidského poznání: smyslové a rozumové. Intuice na první pohled nepatří ani k jednomu z nich. Existuje tedy vůbec? Existuje a dá se přesvědčivě vysvětlit. Je to myšlenkové spojení výchozích dat a výsledku. Je to pochopení údajů smyslového vnímání okamžitým zobecněním. Je to schopnost zachycení pravdy jejím přímým nazíráním bez zdůvodnění pomocí důkazů. Ale je to možné? Je.

Příčina je v rychlém využití minulé zkušenosti k vystižení podstaty. Předpokládá to rozsáhlé životní zkušenosti. Intuice je syntéza, která se sice tvoří najednou, ale je výsledkem celého dlouhodobého shromažďování zkušeností, je výsledkem přemýšlení. Taková syntéza proto v sobě zahrnuje jak smyslové, tak rozumové poznání a nemá s mystikou nic společného. Jedna věc je však připustit pravdivost intuice a její oprávněnost v předvídání a druhá je na ní zakládat podstatu předvídání. Touto cestou, cestou „příprav“ k intuitivnímu způsobu předvídání nelze jít.

Předvídání činnosti nepřítele

Naše řády v několika člancích ukládají jak velitelům, tak štábům a zpravodajským orgánům povinnost odhalit zámysl nepřítele. Kladou požadavek dovedného a včasného odhalení zámyslu. Splnění tohoto úkolu je možné jen dvěma způsoby. První je v zajištění zámyslu pomocí průzkumu. Druhý způsob je odhalení zámyslu pomocí předvídání, a to cestou stanovení té možnosti nepřítele, kterou zamýšlí ve skutečnosti realizovat. Cesta předvídání je dána získáním podkladů pro stanovení reálných možností nepřítele, vyloučení nepravděpodobných možností (byť reálných) a stanovení jedné reálné možnosti, kterou nepřítel skutečně využije.

K vysvětlení této problematiky je třeba nejprve objasnit pojmy. Co je to možnost? Možnost je to, co neexistuje v dané kvalitativní určitosti, co však může vzniknout a existovat, stát se skutečností za určitých podmínek. Reálná možnost odpovídá objektivním zákonům, které v daných podmínkách působí. Je to podstatná tendence vývoje. Naproti tomu formální možnost by se mohla realizovat jen za neexistence všech ostatních možností. Je to tedy nepodstatná tendence vývoje.

Abychom mohli stanovit reálné možnosti, musíme vycházet ze znalostí určitých zkušeností. To proto, že každá možnost je budoucností v přítomném. Přítomná skutečnost je v našem případě dána místem a silou nepřítele, takticko-operačními a takticko-technickými normami používanými u nepřítele, terénem, povětrnostní situací a konečně vlastní situací.

Je zřejmé, že některé údaje můžeme získat naprosto přesně, některé přibližně a některé nikdy nemůžeme postihnout. Mezi ty, které nelze nikdy znát, patří znalost naší situace nepřítelem. Je totiž nutné vědět, že možnosti nepřítele jsou dány podstatnými ukazateli, mezi něž patří i naše možnosti a situace. V jakém stupni jsou nepříteli známy, nelze stanovit. Proto celý proces odhalování možností nepřítele bude mít vždy pravděpodobnostní charakter a jistota v nich se nedá nikdy určit.

Dalším důležitým faktorem je skutečnost, že předvídaní zámyslu nelze ukládat jedné osobě, která by pracovala zcela samostatně. To vyplývá z toho, že odhalení zámyslu vychází nejprve ze stanovení reálných možností nepřítele. Tyto možnosti nemůže stanovit sám ani zpravodajec (nezná možnosti a situaci vlastní), ani operátor (nezná možnosti a situaci nepřítele) a ani velitel. Na odhalení zámyslu se podílí celý štáb (tak jak ostatně ukládá i znění našich řádů) a pokud se požaduje, třeba adresně, tato povinnost od velitele, náčelníka štábu či zpravodajce, je to myšleno jen za předpokladu, že výchozí podklady budou funkcionářům dodány od jejich podřízených, nebo spolupracovníků. Kolektivnost v předvídaní je proto v tomto smyslu naprosto nezbytná. Pokud by došlo k opaku, snaže hodnotit všechno jednou osobou na základě jejího individuálního rozboru a pohledu na situaci, je to cesta vedoucí k tomu nejhrubšímu subjektivismu. Jiná věc je právo velitele v konečné fázi posuzování rozhodnout se pro tuto či onu variantu.

Otázka stanovení zámyslu není jednoduchou záležitostí. Jen v některých případech jsou reálné předpoklady, kdy je možné očekávat jeho odhalení. Ve většině případů nelze odhalení zámyslu požadovat. Tehdy se uchylujeme k odhalení tak zvané podstaty zámyslu. Je třeba vědět, že slovo zámysl má skutečně doslovný výklad — je to taková činnost, kterou nepřítel zamýšlí uskutečnit. Ne tedy něco, co jen může, ale zamýšlí udělat. Rozdíl mezi možností a zámyslem je v tom, že každý zámysl je nejprve možnost, ale ne každá možnost je zámysl. V této souvislosti je vhodné pozastavit se u případů, které nelze předvídat, kdy tedy nejde stanovit zámysl. Tyto případy jsou velmi četné. Nelze např. stanovit zámysl použití zbraní hromadného ničení. Ani v tom případě, kdyby se jednalo o jednu jedinou zbraň tohoto typu. Zámysl je totiž zamýšlená činnost prostředků (sil) v čase a prostoru konaná určitým způsobem. Pokud se podaří kvalifikovat všechny tyto ukazatele předem, je možné hovořit

o odhalení zámyslu. Pokud v nich některé chybí, snažíme se o to, aby to byly ty méně důležité, je to jen podstata zámyslu a pokud je nutné některé veličiny vykládat variantně, jsou to jen reálné možnosti.

Abychom předvídali zámysl, musíme k tomu mít určité subjektivní i objektivní podmínky. Je to vždy více umění než věda. Je to vždy empirie, než teoretické myšlení. Jak praxe ukazuje, nelze pouze na předvídání zámyslu založit jakoukoli naši činnost. Praxe naopak potvrzuje, že většinou jde o předvídání reálných možností nepřítele a na jejich základě přijímání vlastních protipatření. Boj, operace a válka by měly v případě stereotypního správného předvídání zámyslu nepřítele naprosto jiný průběh než válečné zkušenosti doposud ukázaly. Praxe je zde zase tím nejsprávnějším kritériem.

To všechno, co jsem o obtížnosti předvídání zámyslu uvedl, nemůže však znamenat, že se nemáme snažit učinit všechno pro to, abychom správně předvídali. Stupeň správnosti, byť jen předvídáních možností, vždycky vylepšuje naši činnost a přibližuje ji k úspěchu. Dosáhneme-li při předvídání možností toho, že odhalíme právě onu, kterou skutečně zamýšlí nepřítel použít, tím lépe. Souhrnně řečeno, jistota v odhalení zámyslu není v případě jeho předvídání, ale jen v případě jeho zjištění průzkumem.

Když jsem se zmínil o kvalifikaci možností jako kategorie, uvedl jsem, že reálná možnost odpovídá objektivním zákonům, které v daných podmínkách působí. Klíčem k odhalení působnosti těchto (a ne jiných) zákonů je řada faktů, které budeme mít o nepříteli k dispozici. Mezi tato fakta patří především poznání toho, co nepřítel již udělal, dále toho, co nezbytně musí nebo velmi pravděpodobně může udělat a konečně zkušenost, kterou jsme s nepřítelem získali v minulosti za analogické situace. Možnosti tedy stanovíme na základě znalosti minulosti, současnosti a formálních možností.

Ke zcela nezbytným podmínkám pro stanovení možností patří znalost síly a umístění nepřítele. Neznáme-li tyto dvě veličiny, nelze nic podnikat. Tyto jsou podstatou problematiky; představují současnost. Minulost představuje znalost takticko-operačních a takticko-technických údajů. Rovněž tak představuje minulost i naši zkušenost. Pokud se týče formálních možností, jsou to např. všechny uvedené normativy (takticko-technická a takticko-operační data). Ty totiž mohou být reálné jen za neexistence určitých okolností, jiných možností. Např. nepřátelská brigáda může skutečně útočit na 15 km, dělostřelectvo divize má skutečně (určitou) palebnou možnost ničit (určité) cíle. Honest John může skutečně působit do celé hloubky naší prvosledové divize atd. Může, ale jen tedy, když k tomu budou ony určité podmínky. Jestliže nebude fungovat průzkum, nebude dostatek střeliva, budou velké ztráty atd., pak tyto možnosti nemohou nastat. Proto hovoříme o formálních možnostech, protože nikdy nemůžeme předem zaručit ony vzpomínané podmínky. Potíž je v tom, že odhalení těchto podmínek je věc velmi svízelná a má naprosto pravděpodobnostní a zejména neúplný charakter.

Předvídání možností je však ve svém celku vždy snadnější, než pokus o předvídání zámyslu. Je k tomu totiž potřeba méně znalostí a méně času. Přitom však toto předvídání se blíží daleko více pravdě, než by tomu bylo v případě předvídání zámyslu. To souvisí s tím, že předvídání složitých sku-

tečností je obtížnější a méně pravděpodobné. Rovněž tak zde hraje velkou úlohu otázka času, předvídání vzdálenějších okolností a časově bližších okolností.

Obecně můžeme vytyčit zásadu, že základem předvídání je shromažďování co největšího počtu úplných, pravdivých, přesných a přitom podstatných údajů ze současnosti a minulosti a na základě jejich zhodnocení pak přistoupit k vyloučení všech formálních možností. Když se tak stane, určit reálné možnosti a tu nejpravděpodobnější z nich pak učinit základem naší činnosti. Pokud existují vhodné podmínky, pokusit se v dalším buď o předvídání podstaty zámyslu, nebo dokonce o předvídání zámyslu jako takového.

Funkce předvídání v rozhodovacím procesu

Vycházíme-li z definice předvídání, pak víme, že její nejpodstatnější stránku tvoří budoucnost. Včasnost a věrnost jsou požadavky typické i pro jinou činnost. Upřeme-li tedy pozornost k otázce budoucnosti, pak v rozhodování velitele jakéhokoli stupně je právě ona řešena (předvídána) co do četnosti, vzhledem k jiným řešeným otázkám, vždy na prvním místě. Rozhodování obsahuje převahu okolností předjímaných v budoucnu. Dá se dokonce říci, ovšem velmi zobecněně, že vlastně všechno, k čemu se rozhoduje velitel, je založeno na předpovědi (protože na předpokladech), že všechno se v budoucnu potvrdí nebo nepotvrdí a že tedy každý, kdo se rozhodne musí předvídat. Takovéto předvídání je různého časového dosahu a různé pravděpodobnosti. V některých případech můžeme hovořit o jistotě. To vždy tehdy, když známe naprosto přesné příčiny, které proto musí v budoucnu přivodit naprosto přesné následky.

Jistota těchto předpovědí (předvídání) je zcela zřejmě dána předně dokonalou informovaností o nepříteli, platností této informace v době, kdy realizujeme svá opatření a dostatkem vlastních prostředků. (Je-li prostředků nedostatek, můžeme rovněž předvídat s jistotou, ale v opačném smyslu.) V prvé řadě zde tedy stojí požadavek krátkodobosti, dokonalé informovanosti a vlastních možností. Všechny tyto okolnosti jen ilustrují nutnost předvídat při jakékoli cílevědomé činnosti člověka. Obvykle se však takováto činnost ani za předvídání nepokládá, protože časový rozdíl od příčiny k účinku je tak krátký a dokonalost informace tak vynikající, že problém předvídání se bere jako zcela běžná znalost věci.

Celá záležitost se však začíná komplikovat tehdy, že oba výše zmíněné předpoklady nemohou být z různých příčin zaručeny. Tyto různé příčiny nejsou jen a dokonce především jen zaviněny subjektivními chybami předvídajících. Požadavek dlouhodobějšího předvídání, neúplnost informací, nedostatky vlastních prostředků a časová tíseň jsou veličinami objektivními, a proto je nelze při předvídání vyloučit. Ale i za této situace je nutné předvídat. Již třeba taková činnost pluku v jakémkoli druhu boje se přece nepočítá na hodiny a dokonce se ani nedá ve lhůtách hodinového řádu dost dobře připravit. Co potom problematiku boje svazku nebo operací svazů.

Ve všech těchto případech se vychází při rozhodování z toho, že předvídání okolností se kategorizují co do stupně pravděpodobnosti. Výrazem této pravděpodobnosti je potom formulace úkolů (a nejprve samozřejmě zámyslu). Čím

se předpokládá vyšší pravděpodobnost předvídání, tím jsou úkoly jednoznačnější, určitější a je možné je vydat předem na delší dobu. S úbytkem pravděpodobnosti předvídání se výše zmíněné úkoly formulují mnohohodnotněji nebo dodatečně. K tomu je nejprve potřeba umět stanovit stupeň pravděpodobnosti vlastní předpovědi. Je zřejmé, že takovéto stanovení se neobejde bez rizika. Nemůže se bez něho obejít, protože ať se v tomto případě učiní cokoli, nikdy není jistota. Tak např. první riziko je právě v tom, že některou předpověď pokládáme za více a jinou za méně pravděpodobnou. Dále je riziko v tom, jak budeme reagovat na takto označenou předpověď. Dále je riziko v tom, že dodatečné úkolování, byť věcně správné, nebude z časových důvodů již realizovatelné. Riziko je také samozřejmě v opačném případě, a to tehdy, kdy časová proporce bude správná, ale úkol nereálný. Výrazem všech těchto úvah velitele je bojová sestava.

Je však možná i zcela opačná cesta. Na základě bojové sestavy vyplynou úkoly. Vždy se tedy postupuje jen podle jedné možnosti ze dvou. Řeší se otázka: jakou bojovou sestavu pro splnění úkolů nebo jaké úkoly dané bojové sestavě. Tyto výchozí předpoklady však nejsou dílem předvídání a nebudeme se jimi proto šífeji zabývat. Nám stačí, když víme, že předpověď směřuje jak k tvorbě bojové sestavy, tak ke stanovení úkolů. Proto se týká veškeré činnosti velitele při jakémkoli rozhodování. Uvedl jsem již, že základem předvídání jsou znalosti příčinných souvislostí. Základem těchto příčinných souvislostí je ve většině případů poměr sil; vždy tehdy, kdy předvídáme budoucí skutečnosti ve vztahu vlastních sil k nepříteli. Předvídáme i v jiných oblastech, kde faktor nepřítel nehraje roli; to je např. otázka vlivu terénu, povětrnostní situace, vztahu k civilnímu obyvatelstvu nebo k vlastnímu zápolí.

Poměr sil je kategorie, kterou nemůže představovat jen kvantitativní výčet určitých veličin obou stran porovnaných vzájemným podílem. Neznámá to, že při stanovení tohoto poměru takto nepostupujeme, ale znamená to, že tak postupujeme jen zpočátku a spolu s uvažováním hlubších souvislostí. Tyto souvislosti jsou velmi často nezměřitelné, nevyčíslitelné, a proto působí buď neočekávaně, nebo jinak než předpokládáme. V chybách stanovení poměru sil je proto hlavní příčina chyb předvídání. Střetnutí, ať prochází na kterékoli úrovni, představuje vzájemné působení složky vlastní a složky nepřátelské. Střetnutí je v podstatě proto vzájemné ovlivňování jedné strany druhou, kde si stavíme za cíl vnutit druhé straně naši vůli. K tomu je třeba uskutečnit řadu opatření, založených na předpokladech činnosti druhé strany. Předpoklady pak vycházejí z ocenění možností nepřítelů a možností vlastních. Nepoznáme-li co můžeme, nepoznáme ani co musíme. Co můžeme a co musíme, vyplývá z poměru sil. Účinky, které vyvolá poměr sil, můžeme buď konstatovat jako prošlý fakt, pak zřejmě již zcela pravdivě, protože registrujeme prošlou praxi. Takto však nemůžeme vnucovat, tedy cílevědomě jednat, naši vůli nepříteli. Musíme proto tyto účinky vyvolané poměrem sil předvídat. Nebo ovšem opačně, vytvářet takový poměr sil, aby vyvolal námi chtěné účinky. Ať tedy posuzujeme tuto otázku z kterékoli strany, vždy je poměr sil rozhodující složkou.

Nikdy nejde jen o podíl kvantitativních ukazatelů. I v případě, když si můžeme dovolit prosté podělování sil a prostředků obou stran, musíme nejprve

zjistit, že kvantitativní ukazatelé mají stejnou kvalitu. Pak teprve, a to je výjimka, můžeme říci, že např. naše rota je ekvivalentní nepřátelské rotě, že náš tank je ekvivalentní nepřátelskému tanku. Kvalita těchto kalkulačních jednotek bude tedy prvořadým cílem našeho poznání, tedy průzkumu. Musíme se snažit zajistit splnění těchto úkolů v prvním pořadí veškeré naší činnosti. Přitom je zřejmé, že sebelepší průzkum nemůže zjistit všechny potřebné kvalitativní ukazatele a sebevětší zkušenost předvídajících nepostihne vždy každý konkrétní případ předvídání.

Kvalitu však netvoří jen technická úroveň, netvoří ji zřejmě ani především. Působí zde těžko postižitelné faktory typu: zkušenost vojsk, vycvičenost vojsk, morálka vojsk, zdravotní stav vojsk, schopnost velení vojskům, zásobování vojsk. Toto a mnohé jiné můžeme těžko zjišťovat a proto se musíme spoléhat na odhad. Ten se vždycky bude blížit k přecenění nebo podcenění protivníka nebo i vlastních. Válečná praxe dává řadu příkladů, kdy válčící strana neznala ani své možnosti, natož pak možnosti protivníka. To se nevztahuje samozřejmě jen na přeceňování, ale stejnou mírou i podceňování. Učiníme-li však znalost poměru sil základem předvídání, budeme-li se snažit získat co nejvíce podkladů pro konstatování reálných stavů o situaci jedné i druhé strany, máme naději dosáhnout nejen vysoké pravděpodobnosti předpovědi, ale i předpokladu pro vnučení naší vůle protivníkovi. Přitom, jak jsem několikrát zdůvodnil, nemůžeme předvídat všechno.

(Dokočení v příštím čísle)

K problematike prikrytia štátnej hranice a odrazenia agresie

*konštrukcia
byť
získanie*

História posledných vojen potvrdzuje, že agresívne štáty sa vždy usilovali pri rozpútaní vojny maximálne prekvapiť protivníka.

Darilo sa im to vo väčšine prípadov nečakanými hromadnými leteckými údermi proti letectvu protivníka pred jeho štartom z letísk, teda úderom na hlavné sily letectva na letiskách (fašisti pri rozpútaní vojny proti ZSSR, Izrael pri rozpútaní vojny proti Egyptu).

Tento druh prekvapenia nestráca v súčasných podmienkach aktuálnosť ak počítame s možnosťou rozpútania vojny konvenčnými prostriedkami. Hlavným prostriedkom na dosiahnutie prekvapenia v súčasných podmienkach sú však jadrové zbrane a preto pri riešení otázok ako čeliť prekvapeniu je treba prvorade riešiť problém ako zabrániť agresorovi nečakane rozpútať jadrovú vojnu. Tento problém nie je schopná riešiť žiadna socialistická zem jednotlivo, ale jedine v rámci celej ohromnej koalície Varšavskej zmluvy.

Spolu s jadrovými zbraňami našej koalície v priestore vojnovnej činnosti pri riešení tohto problému hrajú významnú úlohu vojská PVOS, letecké armády a armády krytu, ktoré musia byť pripravené odraziť agresiu zo vzduchu i pozemných síl protivníka, viesť účinný boj s jeho rádioelektronickými prostriedkami, ktoré si musia zachovať bojaschopnosť i v prípade jadrových úderov protivníka, aby boli schopné zabezpečiť spoľahlivé prikrytie štátnych hraníc i rozvinovanie ďalších síl v priestore vojnovnej činnosti.

Týmto problémom sa v súčasnej dobe zaoberáme znova z prirodzených dôvodov. Jeho teoretickým rozpracovaním pomôžeme prehĺbiť analýzu možného

začatia vojny v stredoeuropskom priestore vojnovnej činnosti, do väčších detailov si ujasníme možnosti protivníka, hlbšie pochopíme naše možnosti a na základe toho si naliehavejšie uvedomíme, čo musíme podniknúť, aby sme dané úlohy čestne splnili. Pri skúmaní problémov prikrýtia štátnej hranice a odrazenia agresie sa musíme teda dotknúť celej škály úloh do bojovej pohotovosti cez vycvičenosť vojsk a bojaskopnosť zbraní a techniky až po včasné splnenie všetkých ženiných opatrení.

Tieto vývody nám potvrdzuje bohatá skúsenosť Sovietskej armády z obdobia Veľkej vlasteneckej vojny.

Z metodologického hľadiska bude v tomto článku najskôr objasnené prikrýtie v rámci priestoru vojnovnej činnosti a potom prikrýtie v pásme prvosledovej armády.

Veľká vlastenecká vojna ZSSR zostáva i do budúca pre všetky oblasti vojenskej vedy socialistických zemí tým najcennejším, nevyčerpatelným zdrojom vojenskej praxe. Z nej môže naša generácia čerpať hlavný materiál pri rozpracovaní otázok prípravy a vedenia operácií s použitím konvenčných prostriedkov. Ona je pre nás základným materiálom pre dnešnú výchovu obrancov socialistickej vlasti na zásadách proletárskeho internacionalizmu a socialistickeho vlastenectva.

Problematickou prikrýtia štátnej hranice a odrazenia agresie sa zaoberajú takí významní autori vo svojich memoároch ako maršál ZSSR G. K. ŽUKOV v knihe „Spomienky a úvahy“, maršál ZSSR I. CH. BAGRAMIAN „Tak začínala vojna“.

Zo spomienok maršála SSSR G. K. Žukova sa dozvieme, že štátne hranice ZSSR od Baltického po Čierne more prikrývalo päť vojenských okruhov: Leninhradský, Pribaltský, Západný, Kijevský, Odesský. Operačná zostava týchto okruhov bola učlenená do dvoch sledov. V prvom slede boli armády prikrýtia učlenené do dvoch sledov, pritom v prvom slede mali strelecké zbory a v druhom slede jeden mechanizovaný zbor. Druhý sled okruhu tvorili 2—3 zbory. Za týmito prvosledovými okruhmi boli rozmiestnené samostatné armády ako bližšie strategické zálohy.

Všetky tieto sily predstavovali prvý strategický sled v priestore vojnovnej činnosti vytvorený bez mobilizačného doplnenia.

Plány prikrýtia štátnej hranice upresňovalo sovietské velenie v marci—apríli roku 1941 a súčasne s tým bolo započaté i skryté ženiné budovanie obrany hraníc.

Budovalo sa pásmo prikrýtia armád, do ktorého boli vyčlenené útvary od prvosledových divízií. Spolu s nimi boli rozmiestnené bezprostredne na hranici jednotky PS a na dôležitých smeroch tu boli vybudované stále opevnené priestory vyzbrojené podľa dôležitosti daného smeru buď delostrelectvom alebo gulometami.

Predný okraj obrany prvosledových armád prikrýtia sa budoval na vzdialenosť 10—15 km od štátnej hranice a celková hĺbka obrany okruhu bola do 50 km, pričom druhý sled okruhu bol rozmiestnený na vzdialenosť 30—35 km od predného okraja obrany.

Ako vypadalo uskupenie síl v rámci okruhu si môžeme dokumentovať na príklade Kijevského zvláštneho vojenského okruhu, ktorý mal v prvom slede štyri armády, bránil pásmo široké do 940 km; na jednu armádu pripadalo pásmo 130—170 km. V pásme každej armády sa nachádzali v pásme prikrýtia prápory PS, opevnené rajóny obsadené buď gulometnými prápormi, alebo delo-

streleckými plukmi; na prvé pásmo obrany boli vyčlenené strelecké divízie v počte 3—6 na armádu; na druhé pásmo obrany boli vyčlenené jazdecké divízie a mechanizované sbory v počte 1 na každú armádu. Na podporu každej prvosledovej armády boli vyčlenené 1—2 letecké divízie.

Druhý sled Kijevského zvláštného vojenského okruhu, ktorý sa z 19. júna 1941 preformoval na Juhozápadný front pod vedením generála Kirponosa, tvoril jeden strelecký a jeden mechanizovaný sbor.

Pred prvosledové prihraničné okruhy bola postavená úloha byť pripravené odraziť prvý úder protivníka a zabezpečiť organizované zasadenie hlavných síl. Predpokládalo sa, že v priebehu prihraničných bitiek hlavné sily dokončia zmobilizovanie v priestore vojnovnej činnosti.

Na túto tému napríklad písal Tuchačevskij v tridsiatych rokoch: „Nové v prihraničných bitkách bude spočívať v tom, že čelné armády a vojenské vzdušné sily rozvinú útočné operácie, ktoré budú najlepšou garanciou zabezpečenia sústredenia hlavných síl a ich vstupu do rozhodujúcich bitiek.“

Boli to skutočne pohraničné vojenské okruhy, ktoré hrdinstvom svojich príslušníkov rozdrobili ostré šípky bleskových úderov fašistov v počiatočných operáciách Veľkej vlasteneckej vojny.

Výsledkom týchto operácií bolo zmarenie plánu „BARBAROSA“. Nemci utrpeli obrovské straty do 100 000 osôb, do 1000 tankov, do 1300 bojových lietadiel.

Prihraničné okruhy vytvorili podmienky pre zasadenie druhého strategického sledu sovietskych vojsk i keď zo známych príčin museli ustúpiť do značnej hĺbky 400—600 km. No i tak prinútili fašistické velenie, že k 30. 7. dalo príkaz celej skupine armád „STRED“ k prechodu do obrany.

Aké poučenie vyplýva z tohto obdobia VVV pre súčasnosť pri riešení problémov prikrýtia štátnej hranice socialistického tábora.

1. Úlohy prikrýtia štátnej hranice sú chápané ako neoddeliteľná súčasť celkových plánov operácie.

2. Prvosledové armády musia budovať východiskové priestory pre útok v podstate ako hlboko členenú obranu, ktorá by bola schopná zaistiť splnenie troch základných úloh pri rozpútaní vojny agresorom a to: odrazenie agresie, prechod do útoku a splnenie cieľov operácie.

3. Pokiaľ existuje imperializmus, existuje i reálna možnosť agresie z jeho strany proti socialistickým zemiám. Preto obrana socializmu nesmie mať slabé stránky ani krátkodobé, pretože tieto by mohli provokovať potenciálneho protivníka, aby ich využil k splneniu svojich zákerných cieľov. Pomer vojenských síl v priestore vojnovnej činnosti je pre nás hlavným kritériom našej obrany-schopnosti a to celého socialistického tábora ako celku. V tomto smere nie je možné hodnotiť situáciu iba z hľadiska jednej socialistickej zeme.

Na základe týchto bohatých skúseností získaných Sov. armádou z prvého obdobia VVV môžeme pre dnešok urobiť niektoré teoretické závery. Prikrýtie v rámci priestoru vojnovnej činnosti je celý komplex opatrení, na riešení ktorých sa budú zúčastňovať raketové vojská strategického určenia, diaľkové a frontové letectvo, vojská PVOS a prihraničné vojenské okruhy.

Tieto úlohy dnes nie je schopná riešiť samostatne žiadna socialistická zem okrem ZSSR. Riešenie týchto úloh má koalíčný charakter. Ich objasnenie v danom rozsahu bolo urobené s cieľom ukázať, že prikrýtie štátnej hranice v rámci jedného okruhu — armády alebo divízie vyčlenenými jednotkami do pásma prikrýtia od prvosledových divízií je súčasťou celého prikrýtia v priestore voj-

novej činnosti a že je treba ako časť celku podriadené, musí byť s celkom organicky späté. Nie je teda možné chápať otázky prikrytia štátnej hranice a odrazenia agresie izolovane od celkových úloh, ktoré stoja pred divíziou, armádou, okruhom v prípade rozpútania vojny protivníkom.

A teraz k otázkam spojeným s prikrytím štátnej hranice a odrazom agresie vyčlenenými jednotkami do pásma prikrytia.

Vysoký stupeň pohotovosti raketových jadrových prostriedkov, letectva i uskupenia pozemných vojsk NATO v Európe, možnosť prekvapivého jadrového útoku i úhrôza vniknutia vojsk protivníka na naše územie vyžadujú, aby dosiahnutie plnej bojovej pohotovosti našich pozemných vojsk k odrazu agresie bolo chápané tak, že sa tieto budú nachádzať rozvinuté vo vybudovanom východiskovom položení pre útok.

Otázka prikrytia štátnej hranice a odrazu agresie bude teda podriadená širšej úlohe, bude súčasťou plánu prípravy a zaujatia východiskového položení pre útok, ktorý bude súčasťou celkového plánu operácie.

Prikrytie štátnej hranice sa v rámci plánu prípravy a zaujatia východiskového položení pre útok uskutočňuje v zabezpečovacom pásme, ktoré je ohraňované z predu štátnou hranicou, zo zadu predným okrajom prvého pásma východiskového položení pre útok a z bokov rozhraniami medzi divíziami prvého sledu.

Každá divízia prvého sledu rozmiestňuje svoje hlavné sily na prvom pásme východiskového položení pre útok a do pásma prikrytia vyčleňuje podľa dôležitosti smeru buď zosilnený msp alebo zosilnený msp i stpr. Do zabezpečovacieho pásma — pásma prikrytia divízia musí vyčleniť také sily, ktoré budú schopné zastaviť prenikanie nepriateľskej pechoty a tankov. K tomu, aby sme mohli riešiť, aké sily musíme vyčleniť do pásma prikrytia, je treba hlboko oceniť možnosti protivníka v danom pásme a potom prijať celkový zámysel v rámci divízie na jeho ničenie. V rámci tohto zámyslu budú presne vymedzené úlohy plniť jednotky v pásme prikrytia danej divízie.

Možno diskutovať o otázkach, na akú vzdialenosť od štátnej hranice budovať predný okraj zabezpečovacieho pásma (pásma prikrytia) a predný okraj prvého pásma východiskového položení pre útok.

Vyskytujú sa názory, že predný okraj ako pásma prikrytia, tak prvého pásma východiskového priestoru je treba čo najbližšie primknúť k štátnej hranici, aby bolo protivníkovi zabránené hlbšie preniknúť na naše územie. To je iste názor správny, no nebere do úvahy skutočnosť, že nepriateľ pred vniknutím na naše územie si bude vytvárať podmienky pre splnenie úloh palebnými údermi. Pretože pri rozpútaní vojny s použitím konvenčných prostriedkov bude jeho letectvo plniť úlohy spojené s ničením nášho letectva, v prospech pozemných vojsk to bude hlavne delostrelectvo, ktoré svojimi paľbami bude vytvárať podmienky k preniknutiu na naše územie. Súčasné zbraňové systémy delostrelectva protivníka, ak počítame, že budú rozmiestnené od štátnej hranice do 3—5 km, môžu pôsobiť do hĺbky 15—20 km. V prípade použitia jadrových zbraní jeho taktické rakety pri rozmiestnení 10—15 km od štátnej hranice, môžu pôsobiť do hĺbky 30 km. Ak chceme odraziť agresiu a uchovať svoje hlavné sily k prechodu do útoku, nemôžeme ich vo východiskovom priestore vystaviť pod palebné údery nepriateľského delostrelectva a taktických rakiet. V tejto súvislosti vystupuje zvlášť výrazne do popredia úloha dôvtipného budovania obrany v pásme prikrytia, jej dôsledné zladenie s paľbami a zátarasmi.

I naše bojové poriadky uvádzajú, že jednotky v zabezpečovacom pásme, čo je v našom prípade to isté čo pásmo prikrytia, vedú boj formou obrany na jednotlivých postaveniach využívajúc široko systém zátarasov a prírodných prekážiek. Aby túto úlohu mohli splniť, nesmú prezradiť protivníkovi priebeh svojich postavení, kde budú skutočne rozmiestnené jednotky, inak by sa vystavili silným palebným úderom nepriateľského delostrelectva. U nich zvlášť naliehavo vystupuje do popredia otázka maskovania, budovania klamných postavení, aby na skutočných postaveniach mohli protivníka stretnúť nečakane v plnej bojaskopnosti.

Otázky spoľahlivého prikrytia štátnej hranice je treba riešiť s prihliadnutím k možnému charakteru činnosti protivníka pri rozpútaní agresie. Môže sa jednať o nasledujúce varianty:

1. Prikrytie štátnej hranice v podmienkach postupného narastania nebezpečenstva agresie.

2. Prikrytie štátnej hranice v podmienkach nečakaného rozpútania vojny s neobmedzeným použitím jadrových zbraní.

3. Prikrytie štátnej hranice v podmienkach nečakaného rozpútania vojny s použitím konvenčných zbraní. V každom z uvedených variantov je treba riešiť otázky prikrytia štátnej hranice v neoddeliteľnej súvislosti protivzdušnej obrany, obrany proti pozemným silám a obrany proti prostriedkom rádioelektronickej vojny protivníka.

V závere ešte niekoľko slov k objasneniu pojmov, ktoré sa v článku vyskytujú.

Východiskové polozenie pre útok sa používa vo frontovom a vyššom meradle.

Východiskový priestor pre útok sa používa na stupni armády.

Pásmo prikrytia i zabezpečovacie pásmo sa vo väčšine prípadoch v praxi obsahovo stotožňuje. No zabezpečovacie pásmo je podľa poľného poriadku presne vymedzené a jeho používanie je spojené so stupňom divízie; zatiaľ čo pásmo prikrytia má širší význam a jeho používanie je treba spájať so stupňom armáda a vyššie.

NÁPRAVA A POMOC V KONTROLNÍ ČINNOSTI

O kontrole velmi často hovoříme jako o účinném nástroji řízení. Být jedinečným účinným nástrojem řízení je jenom možnost. Možnost je však to, co neexistuje v dané kvalitativní určitosti, co však může vzniknout a existovat, stát se za určitých podmínek. V našem případě, aby se tato možnost stala skutečností, je podmíněna realizací jejích tří základních funkcí, tj. poznávací, nápravné a výchovné, spolu se systémem metod, kterých používá. Pokud tyto podmínky nejsou splněny, nesehrává kontrola svoji roli nástroje řízení a tím ani nemůže své společenské poslání naplnit.

Každá funkce má svoje místo a opodstatnění a nelze povyšovat jednu na úkor druhé. Naopak, podcenění jedné se negativně projeví u funkce další, neboť kvalita naplnění funkce předcházející podmiňuje kvalitu funkce následující. Např. metodu a intenzitu výchovného působení kontroly podmiňuje (spolu s politickým přístupem ke kontrole) jak kvalita poznávací funkce, tak pochopení její nápravné funkce.

V článku chci psát o správném pochopení a realizování nápravy a pomoci. K tomu mám dva podněty:

a) Soudruh ministr ve svém článku „Za ďalšie dôsledné plnenie záverov XIV. zjazdu KSČ v ČSĽA“ v Lidové armádě č. 1, str. 9, uvádí, že „efekt práce kontrolních orgánov je malý“.

A teorie kontroly nás učí, že určujícím faktorem účinnosti a efektivnosti kontroly je právě nápravná funkce!

b) Nejasnosti, které se v praxi při realizaci tohoto požadavku vyskytují a problémy, o kterých se mezi „kontrolory“ stejně jako mezi kontrolovanými hovoří.

* * *

Splnění úkolu, formulovaného tak, že „bez odstranění nedostatků na místě se kontrolní orgán nesmí vrátit“ (či jinou formou, ovšem obsahově stejnou), realizují mnozí příslušníci štábu vyslaného ke kontrole tak, že mnohdy přesně v duchu představ svých nadřízených od budíčku do večerky doslova pobíhají po útvaru a „na místě“ organizují, řeší a odstraňují nedostatky. Vyhánějí vojáky po budíčku z postelí, vracejí jednotky od stolování pro nesprávné vy-

bavení jídelními přístroji, zasahují do zaměstnání, denního řádu, osobního volna, přípravy poddůstojníků — a nakonec vše poctivě sepiší a předají svému nadřízenému, který je na kontrolu vyslal, se závěrem odpovídajícím uvedené formulaci, totiž — všechny nedostatky byly odstraněny na místě a žádají jen o případné vyvození kázeňského postihu.

Samozřejmě, většinu negativních jevů lze postihnout a napravit ihned, přímo na místě. Není to ani složité, často ani náročné na myšlení. Stačí správně vojensky „vidět“, nedostatky nepřehlížet a zasáhnout. Ovšem, řada soudruhů se oprávněně ptá: tak je to správné, tak má vypadat náprava nedostatků? Přinese náš jedno, či vícedenní pobyt u útvaru zaměřený na odstraňování jevů trvalé výsledky a skutečnou nápravu a pomoc podřízeným? A sami si odpovídají, že pravděpodobně ne! Dobře totiž cítí, že touto metodou kontrolní činnosti jsou sice fyzicky i duševně vyčerpáni, plní úkol o odstraňování nedostatků, ale přesto zůstávají na povrchu, nepronikají k podstatě a nevytvářejí svému nadřízenému rozhodující podmínky nápravy: odhalení a odstranění příčin, které mohou být nejen v jednání funkcionářů jednotek a útvarů, ale i v řízení nadřízených stupňů. Život potvrzuje, že takováto komise odejde a nedostatky se dříve či později objevují znovu.

Navic při takto realizované kontrole a pomoci mnozí příslušníci kontrolních orgánů zjednodušují svoji úlohu tím, že „postaví“ se do role velitele, přebírají velení za funkčně odpovědné vojáky z povolání i základní služby a vydávají rozkazy kterémukoliv příslušníku jednotky či útvaru. A ti se oprávněně ptají, zda mají tito soudruzi toto právo, když naše armáda je postavena na principu velitelské pravomoci a jím jsou prochnuty i základní řády, jako např. „právo dávat podřízeným rozkazy mají nadřízení“ (čl. 8 Zákl-1-1), „rozkazy se podřízeným vydávají služebním postupem a jen v nezbytných případech přímo vykonavateli“ (čl. 13 Zákl-1-1).

Nejasná je mnohdy i otázka vedení zaměstnání za podřízené velitele, jako výraz snahy o poskytnutí jim fyzické pomoci. Děje-li se tak stereotypně za „starého“ či „mladého“ funkcionáře, pak u prvního velitele je zpravidla vítána, zatím co pro druhého není tím druhem pomoci, kterou tento velitel (týká se zvláště velitelů rot) vzhledem ke svým praktickým zkušenostem v první řadě potřebuje (i když se, samozřejmě, kategoricky odmítnout nedá!).

Opačný stereotyp, který uplatňuje jiný štáb, tj. široké vysvětlování a „radění“, jak připravit a vést zaměstnání ve střelecké či jiné přípravě u „starého kozáka“ vyvolává nevyslovené protesty a představy, co mohl za tuto dobu jiného splnit.

Mnozí funkcionáři vyšších štábů, vedení těmi nejlepšími úmysly fyzické pomoci zejména velitelům jednotek, si neuvědomují, že při vedení zaměstnání jsou pod nejpřísnější kontrolou všech funkcionářů kontrolovaného stupně a protože trvale nežijí v problematice výcviku malých jednotek, mohou se dopustit některých chyb, což potom celou jejich snahu a námahu snižuje a vyvolává u nich rozladěnost.

Tam, kde kontrola při odchodu z kontrolované součásti jako několikadenní výsledek své „činnosti“ uloží desítky úkolů „k odstranění nedostatků“, určí časové termíny, vše bez ohledu na podmínky a možnosti kontrolovaného, bez rozlišení důležitých a rozhodujících problémů od méně závažných, místo „vyhrnutí rukávů“ a potřebné radosti z práce nastupuje skepse, nedůvěra v sebe i nadřízené, nespokojenost — a náprava se v těchto podmínkách jen těžko prosazuje.

Dalo by se pokračovat a vyjmenovat další problematické otázky. Vhodnější však bude ukázat, podle jakých zásad by se měla realizovat nápravná funkce při jakékoliv kontrolní činnosti spolu s pomocí zejména velitelům jednotek a útvarů.

1. Základní poznatek je ten, že **nápravnou funkci plní kontrola** tím, že kontrolovaným pracovníkům

a) ukáže, v čem postupovali nesprávně a naopak, jak měli správně postupovat,

b) ujasní opatření k nápravě, tj. volbu takových opatření, jimiž se co nejrychleji dosáhne správného postupu,

c) pomůže tato opatření realizovat na místě,

d) odhalí zdroje kladných činitelů a ukáže, jak prohloubit jejich využití.

Z uvedeného je zřejmé, že

— skutečnou a reálnou nápravu lze vyžadovat a úspěšně prosadit, jestliže kontrola dá odpověď nikoliv pouze na otázku charakteristických projevů a rysů odchylky skutečnosti od záměru, ale rovněž a zejména odpověď na otázku vzniku této odchylky, tj. odpověď na otázku podstaty a příčin nedostatků plnění úkolů a jim odpovídajících cest likvidace jako elementární podmínky skutečné nápravy (viz i zmíněný článek soudruha ministra);

— určení cest k nápravě musí však odpovídat reálné skutečnosti, tj. podmínkám a možnostem kontrolovaného stupně, aby nebyla subjektivně poznamenána „přáními“ kontrolního orgánu;

— požadovanou kvalitu a rychlost v nápravě směrem k předpokládanému či žádanému stavu zabezpečí správné seřazení problémů a jejich příčin metodou hlavního článku tak, aby na ten „nejnutnější“ byly zkoncentrovány síly a prostředky všech stupňů, byl řešen přednostně v jednotném úsilí velitelů spolu s politickými pracovníky, stranickými a mládežnickými organizacemi.

Přítom opatření, která lze učinit ihned, realizují se ještě za účasti či pomoci kontrolního orgánu, případně je udělá sám ovšem nikdy ne takovým způsobem, aby ve snaze splnit požadavky jedněch článků základních řádů nebo odborných předpisů docházelo k porušování povinností jiných.

2. K odstranění mnohých nedostatků, které mají svůj původ v nesprávné řídicí činnosti, malých praktických zkušenostech či nedostatečné naplněnosti podřízeného stupně apod., je nutné stanovit opatření dlouhodobého charakteru, případně formou postupných úkolů a cílů. K jejich splnění se na kontrolovaný objekt podle potřeby vrátíme i vícekrát.

Již z tohoto vývodu vyplývá, že kontrolu nelze považovat za ukončenou, dokud nebyla uskutečněna v plném rozsahu náprava. To je **základní metodická otázka organizace kontroly**.

Toto kontrolování ve své podstatě znamená,

— aby v zájmu nejen nápravy, ale i autority kontrolního orgánu byla první kontrolní „operací“ kontrola plnění opatření přijatých na závěr předchozích kontrol, které ovliv nadřízeného, řídicího či odborného orgánu v posledním období, zejména však kontrola nápravy nedostatků zjištěných při poslední kontrole orgánu, který současnou kontrolu organizuje.

— aby již při plánování kontrolní akce tato ve svém obsahu vyjadřovala vždy kontinuitu poznání nových otázek kontroly ve vztahu k realizaci opatření, dřívější kontroly zjištěných nedostatků přijatých k nápravě;

— aby opakovaná kontrola k prosazení nápravy (svým rozsahem a metodou) byla v souladu s povahou odchylky, aby nebyla metodou zastrašování, ale metodou výchovy, úměrnou jak rozsahu odchylky skutečnosti od záměru, tak pochopení nápravných opatření, sebekritického přístupu a intenzity úsilí kontrolovaných k realizaci těchto opatření a tím ke zjednání nápravy. Nelze zapomínat, že formálnost v následné kontrole či její „přehnanost“ podřízeným nepomáhá, ale škodí;

— konečně, abychom při plánování činnosti na dané období či výcvikový rok vycházeli z požadavku opakovaně se vracet na kontrolovaný objekt. K tomu vytvořit časové předpoklady v potřebném rozsahu, ať již pro konkrétní předem určené součásti nebo v podobě přesně neadresované časové rezervy. Neměla by se stereotypně v plánu u všech kontrolních akcí objevit jedna nápravná kontrola za dva měsíce (nebo v jiném časovém odstupu) po skončení kontroly základní. Je to zdánlivě správné, ovšem ve skutečnosti velmi formální přístup k nápravné funkci, neboť různé zaměření kontroly i rozdílný stav již v době plánování u kontrolovaného objektu ukazuje na nutnost diferenciovaného přístupu nejen v základní kontrolní akci, ale i v následných kontrolách.

3. Realizovat nápravnou funkci také předpokládá, aby kontrolní orgán vyvodil **závěry pro řídicí činnost vlastní i dalších řídicích stupňů** nadřízených kontrolované součásti.

Znamená to, aby

— kontrolní orgány hledaly, nacházely a přinášely fakta k úrovni řízení těchto stupňů velení bez ohledu, co je předmětem kontroly. Tím vytváří kontrola předpoklady k soustavnému zkvalitňování řízení a velení jako rozhodující podmínky k nápravě dlouhodobého a trvalého rázu;

— zdroje kladných činitelů, dobré i negativní zkušenosti nezůstaly využity a prosazeny jen u kontrolovaného objektu, ale byly vyhodnoceny a rozšířeny v celé součásti, z které byla kontrola vyslána.

S tím souvisí i formy, které ke splnění tohoto požadavku použít. Volat funkcionáře, ukazovat a vysvětlovat přímo na objektu, vyžaduje příliš mnoho času a navíc odtahování podřízených od úkolů bojové a politické přípravy, vede k organizování neplánovaných akcí, vyvolávajících už z tohoto důvodu předem odpor. Zůstávají proto jako hlavním prostředkem plánovaná velitelská a metodická shromáždění a kromě toho i stránky vojenských časopisů, bulletiny, ale i rozkazy a nařízení, ke kterým může být dána poučná zkušenost jako příloha spolu s nařízením o závazném zavedení či využití.

4. **Poskytnutí pomoci** nesmí být formálním aktem („pro čárku“ či hlášení nadřízenému), ani mrháním drahocenného času, ale promyšlenou komplexní činností citlivě řešenou opět leninskou metodou hlavního článku, tj. v pravý čas, na pravém místě, v potřebném rozsahu i odpovídající metodou.

Splnit tyto požadavky však předpokládá

— volit rozdílný přístup v pomoci mladým nezkušeným funkcionářům — na prvé místo postavit metodickou pomoc, jejich přípravu na výkon funkce — od pomoci zkušeným soudruhům, kdy fyzické „zaskočení“ a uvolnění jim tak rukou k jiné činnosti bude pomocí vítanou. Fyzickou pomoc neodmítne jistě žádný velitel — „starý či mladý“, — která bude zaměřena např. k některé z předepsaných kontrol materiálu, k zabezpečení osobního volna, do oblasti ideologického působení na vojáky apod.

Žádný funkcionář nesmí však přitom zapomenout na vysokou kvalitu této pomoci, již podmiňují nejen zkušenosti a schopnosti kontrolujícího, ale i odpovědná příprava na konkrétní akci ve prospěch daného útvaru či jednotky.

Stejně tak je důležité, aby o tuto pomoc nemuseli nadřízení žádat nebo dokonce prosit, ale aby jim byla nabídnuta či doporučena. Samozřejmě v tomto má kontrolní orgán výhodu, neboť má takovýto úkol zpravidla v plánu a slouží mu i naplnění kontrolních cílů;

- každý rozkaz či opatření uložené k realizaci nápravy odpovídajícím způsobem zajistit i materiálně, aby potřebný materiál, součástky či finanční prostředky nemusely být z nadřízeného „dolovány“;

- ke splnění úkolů pomoci i správnou řídicí a organizační činností nadřízených velitelů a štábů tak, aby velitelé jednotek a útvarů znali s potřebnou perspektivou zámýsl plnění úkolů nadřízeného stupně a v něm úlohu své součásti, včas dostávali podklady k dlouhodobému i krátkodobému plánování, úkoly nebyly na poslední chvíli měněny, přidělené materiálně výchovné základy překládány nebo dokonce rušeny, nevyžadovala se zbytečná hlášení aj.;

- nelze podceňovat ani morální pomoc nadřízených zejména v obdobích, kdy se „valí“ úkol za úkolem, práce se nedaří nebo voják z povolání dělá první praktické kroky v nové funkci. Každé slovo vyjadřující pochopení složitosti úkolů, porozumění, poděkování i za částečný či první úspěch, dodávající optimismu a posilující víru v dobrý výsledek, je neocenitelnou pomocí pro každého funkcionáře. A přitom tak málo stojí!

BOJ S PROSTŘEDKY JADERNÉHO NAPADENÍ NEPŘÍTELE

Polní řád ČSLA v článku 32 stanoví: „Úspěch v soudobém boji není myslitelný bez včasného a spolehlivého zničení a umlčení nepřátelských prostředků jaderného napadení. Tyto prostředky se musí ničit okamžitě po jejich zjištění...“ Toto ustanovení platí nejen pro operaci vedenou za oboustranného použití jaderných zbraní, ale i pro období, kdy tyto zbraně dočasně nebudou používány. V článku mně právě jde o toto období.

V současné době pod pojmem prostředky jaderného napadení rozumíme především:

- baterie 155mm samohybných houfnic (armáda USA);
- baterie 203,2mm houfnic (u všech armád NATO);
- útvary neřízených i řízených taktických a operačně taktických raket všech typů;
- letouny — nosiče;
- sklady speciální munice a výzbroje.

Můžeme k nim zahrnout i baterie PLŘS NIKE HERKULES, které mají možnost ničit vzdušné cíle a případně i velitelská stanoviště, ze kterých je činnost prostředků jaderného napadení řízena.

Všechny tyto objekty musí být tedy v duchu ustanovení Polního řádu předmětem jak zvýšeného úsilí průzkumných prostředků všeho druhu, tak i prvořadými cíli pro všechny palebné prostředky. Zničení totiž co největšího počtu prostředků jaderného napadení ještě do okamžiku přechodu na použití jaderných zbraní může značně ovlivnit mohutnost samotného překvapivého použití jaderných zbraní nepřítelem a tím i další průběh operace. Je tedy prvořadým zájmem a povinností velitelů a štábů všech stupňů (zejména stupně armáda a front), aby otázkám ničení prostředků jaderného napadení i v období vedení operace bez použití jaderných zbraní věnovali stejnou pozornost, jako v období jejich použití.

Prvořadá je organizace průzkumu těchto prostředků, přičemž nejdůležitější úlohu bude plnit vzdušný průzkum, doplněný hloubkovým pozemním průzkumem všeho druhu.

Některé z prostředků jaderného napadení, zejména baterie 155mm SH a 203,2mm H, budou v tomto období používat klasickou municí, takže jejich zjištění a tím i možnost ničení bude usnadněna. Obdobně i letouny nosiče, pokud budou rozmístěny na letištích spolu s ostatními letouny, mohou být ničeny na zemi v rámci náletů na tato letiště. Naproti tomu všechny dosavadní typy neřízených i řízených raket a sklady speciální munice a výzbroje nebudou v tomto období vyvíjet bojovou činnost. Naopak nepřítel se bude snažit je co nejlépe zamaskovat a skrýt před všemi druhy průzkumu. Taktéž se bude snažit spolehlivě utajit letouny nosiče, které zůstanou i v tomto období v trvalé pohotovosti k přechodu na použití jaderných zbraní.

Je velmi pravděpodobné, že zjištění pečlivě maskovaných prostředků jaderného napadení nepříteli nebude pro vzdušný průzkum snadným úkolem. Určitou výhodou bude možnost plného využití vzdušného snímkování, protože časový prostor (doba od zjištění do zničení cíle) v tomto případě nemá tak rozhodující význam jako v období bojové činnosti prostředků jaderného napadení.

Pozemní hloubkový průzkum může pak nedostatečně vyhodnocené údaje vzdušného průzkumu upřesnit (nebo naopak). Mnohdy i náznaky, získané pozemním hloubkovým průzkumem, jako je silně střežený prostor apod., mohou sloužit jako podklad pro upřesnění úkolů vzdušného průzkumu.

Radiotechnický průzkum nebude vzhledem k přísným opatřením utajení prostředků jaderného napadení schopen získat potřebné údaje pro jejich zničení. Jeho význam však rázně vzroste při odhalování příprav k přechodu na použití jaderných zbraní.

Složitost organizace ničení prostředků jaderného napadení v tomto období vyplývá ze značně omezených prostředků jejich ničení. V dostřelu klasického dělostřelectva budou jen dělostřelecké baterie 155mm SH a 203,2mm H, které budou v každém případě zahrnuty do protibaterijní činnosti vlastního dělostřelectva. Jejich zjištění při stříbě klasickou municí mohou zabezpečit prostředky dělostřeleckého průzkumu. Ničení však vyžaduje velmi vysokou spotřebu munice a to plnění tohoto úkolu značně ztěžuje.

Hlavním prostředkem ničení všech typů raket, letounů nosičů i skladů speciální munice a výzbroje bude v tomto období letectvo. Na něm bude ležet hlavní tíha jak průzkumu, tak ničení těchto cílů.

Možnosti využití skupin hloubkového průzkumu k ničení zejména raket všech typů (stačí průstřel nebo silná deformace těla rakety střelou z ruční zbraně) jsou omezeny tím, že hlavním úkolem těchto skupin je průzkum pozorováním a jakákoliv bojová činnost vede k prozrazení a možnosti zničení takové skupiny.

Použití vzdušných výsadků pro tento úkol je možné a Polní řád s tímto úkolem pro ně počítá. Výhodné jsou menší diverzní skupiny, vyslané k zničení stabilních objektů, především skladů speciální munice a výzbroje, případně letounů nosičů na letištích s předem předpokládaným přechodem těchto skupin k partyzánské činnosti po splnění úkolu. Použití většího vzdušného výsadku je závislé na časovém spojení s útočícími pozemními vojsky, což při nižších tempích útoku a značných hloubkách umístění těchto objektů plné využití většího vzdušného výsadku znemožňuje.

Možnost využití speciálních odřadů ale bereme v úvahu zejména k ničení prostředků jaderného napadení v taktické hloubce. Vzhledem k velké spotřebě munice nebudeme moci ničit všechny zjištěné cíle, většinou půjde pouze o umlčování. Dokončit ničení těchto cílů mohou právě speciální odřady.

I když tedy možnosti průzkumu i ničení prostředků jaderného napadení v období operace vedené bez jaderných zbraní jsou značně omezené, nemůžeme se spokojit s dosavadní praxí, kdy je úsilí jak průzkumu, tak i prostředků ničení soustředěna především na ničení uskupení pozemních vojsk. Jedinou výjimkou je ničení dělostřeleckých baterií v rámci protibaterijní činnosti. Ve štábech se v tomto období nevede žádný přehled o tom, co z prostředků jaderného napadení bylo zničeno, s jakým výsledkem, co je třeba průzkumem dále upřesnit atd. Štáby ještě v nedávné době zpracovávaly „Plán boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítelů“. Šlo však jen o plánovací dokument, který zpravidla dále nevedly, jeho účelnost byla problematická a proto dále od jeho zpracování upustily.

Pozornost velitelů a štábů se rázem zvyšuje, jakmile vznikne reálné nebezpečí možnosti přechodu na použití jaderných zbraní. Pracně a namáhavě se teprve dávají dohromady údaje o počtu a rozmístění prostředků jaderného napadení a údaje o cílech se zjišťují ve značné časové tísní.

Jiným nesprávným jevem v praktické činnosti štábů je i to, že i když je cíl tohoto typu zjištěn ještě do přechodu na použití jaderných zbraní, neníčí jej prostředky, které mají k dispozici, ale pouze zaplánují jako cíl pro první hromadný jaderný úder raketového vojska nebo letectva.

Podle ustanovení Polního řádu by měli velitelé a štáby zejména na stupni armáda a front věnovat trvalou pozornost ničení prostředků jaderného napadení po celou dobu operace. Organizace a řízení boje s prostředky jaderného napadení je povinností hlavních funkcionářů a celého štábu. Rozhodující úlohu však musí sehrát operační oddělení (správa). Trvalá součinnost se zpravodajským oddělením, oddělením RVD a leteckou operační skupinou (štábu letecké armády) je předpokladem účinnosti řízení této činnosti.

Operační oddělení by mělo trvale vést jednoduchý přehled o všech předpokládaných prostředcích jaderného napadení nepřítelů v pásmu svazu, které objekty byly zjištěny, ničeny a s jakými výsledky. Na základě toho by mělo upřesňovat úkoly průzkumu, určovat okamžité úkoly prostředkům ničení i případně upřesňovat plánované úkoly pro přechod na použití jaderných zbraní.

Raketové vojsko i v období operace bez použití jaderných zbraní organizuje trvale systém hotovostních baterií. Jakmile je zjištěn vhodný cíl pro úder raketového vojska, příslušná hotovostní baterie se připraví a dosáhne pohotovosti k jeho ničení. Tato baterie je v nařízeném stupni hotovosti až do doby, kdy cíl zničí jiné prostředky nebo do přechodu na použití jaderných zbraní. Pokud není tento cíl zničen, nikdo nemá právo zrušit pohotovost baterie na tento cíl.

V dosavadní praxi nejsou v tomto období hotovostními bateriím raketového vojska ukládány konkrétní úkoly. Je pravda, že počet hotovostních jednotek raketového vojska a letectva nebude stačit k pokrytí všech možných cílů — prostředků jaderného napadení. Proto pro hotovostní jednotky vybíráme takové cíle, kde faktor času při eventuálním přechodu na použití jaderných zbraní je rozhodující. Je samozřejmé, že při náznacích možného přechodu na použití jaderných zbraní se úsilí všech prostředků průzkumu plně soustředí na zjištění a upřesnění především prostředků jaderného napadení a zjištěné cíle jsou pak

předávány jako palebné úkoly i pro ostatní jednotky RV a letectva (mimo hotovostní).

V poslední době diskutujeme o tom, zda ponechat nebo ne určitý počet hotovostních baterií v raketovém vojsku při vlastním prvním hromadném jaderném úderu. Budeme-li po celou dobu operace dodržovat zásadu okamžitého ničení prostředků jaderného napadení po jejich zjištění, pak bychom měli prakticky pro první hromadný úder plánovat jen ty cíle, které byly zjištěny krátce před hromadným úderem a nemohly být zničeny. Takových cílů bude pravděpodobně minimum. Ale zůstane řada cílů tohoto typu, o nichž víme bezpečně, že v sestavě nepřítele jsou, ale dosud je průzkum nezjistil. Možnost jejich zjištění při přípravě a při vlastním přechodu na použití jaderných zbraní se podstatně zvýší. Je proto odůvodněné ponechat určitý počet hotovostních baterií raketového vojska na tyto cíle, aby je mohly i v době prvního hromadného jaderného úderu ničit ihned po zjištění. Využití všech odpalovacích zařízení raketového vojska v prvním hromadném úderu bez ponechání hotovostních baterií by prakticky znemožnilo včasné a účinné ničení nejdůležitějších cílů vzhledem k času, který je nutný pro přípravu dalšího úderu po odpálení. To ovšem neznamena, že počet hotovostních baterií půjde na úkor mohutnosti prvního hromadného úderu. Půjde skutečně jen o nejnutnější počet pro plnění těchto konkrétních, ale nepředvídaných úkolů. Dobrá součinnost raketového vojska a letectva (zejména vyčlenění určité části jaderných úderů letectva na cíle upřesněné při hromadném vzletu letectva v rámci prvního hromadného úderu) umožní snížit počet hotovostních baterií v raketovém vojsku na minimum.

Vážnost prostředků jaderného napadení je tak vysoká, že boj s nimi musí být nepřetržitý. Ne jejich včasné zničení závisí podstatně stupeň bojeschopnosti vojsk nepřítele a tím i průběh a výsledek operace.

VLIV VŠEVOJSKOVÝCH VELITELŮ NA BOJOVOU ČINNOST DĚLOSTŘELECTVA

V článku chci ukázat na možnosti jak zlepšit řízení a vliv vševojskových velitelů na dělostřelectvo a správné chápání jeho úlohy a místa při vedení boje a operace.

Většina starších vševojskových velitelů si dobře pamatuje dobu, kdy každý z nich znal vypočítat a zorganizovat plánování dělostřelecké přípravy a podpory jak formou palebného valu, tak i postupných soustředování palby. Tyto znalosti se však postupně vytrácely zejména proto, že v letech 1958–1964 došlo k tzv. formě „všeobecného plánování“. Byla podceněna úloha a místo dělostřelectva a „módními“ se staly názory, že vše vyřeší jaderné zbraně. Proto i řešení palebné či dělostřelecké přípravy a palebné podpory zcela vymizely z rozhodnutí velitelů všech stupňů.

Začátkem roku 1965 přišly na štáby svazků a útvarů nové řady Vševojsk-1-1 a Vševojsk-1-2. Vševojsk-1-1 v řadě článků, jako jsou čl. 224, 242, 245, 246, 263, 376 hovoří při všech druzích útoku o úkolech dělostřelectva a palebné přípravě.

Zkušenosti z velitelsko-štábních cvičení, taktických cvičení a jiných zaměstnání v minulém roce ukazují na to, že se více zapomíná než se učí. Ukazuje se, že není jednotna názorů nejen u vševojskových velitelů, ale ani u velitelů (náčelníků) a štábů dělostřelectva v hlavních druzích boje (operace).

Rozkaz ministra národní obrany pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1972–73 na tento stav reaguje:

„Úloha a místo druhů vojsk v souběhu boji nebyly správně chápány, čímž docházelo k narušování součinnosti s motostřeleckými a tankovými jednotkami.“ Dále pak uvádí:

„V operační přípravě hlavní úsilí soustředit na zdokonalování způsobu vedení operací a boje s použitím jaderných zbraní i klasických prostředků ničení.“ V řadě dalších statí RMNO ukládá zdokonalovat metody organizace a způsoby vedení střetného boje, násilného přechodu vodních překážek a průlomu opevněných prostorů.

Chci proto ukázat na některé možnosti, jak zvýšit vliv vševojskových velitelů (na stupních divize a armáda) na plánování a řízení bojové činnosti dělostřelectva.

Bez ohledu na to, že jaderné zbraně mají svůj velký význam, není vševojskový boj (operace) myslitelný bez aktivní a účinné činnosti klasického dělostřelectva, které i nadále zůstává jednou z hlavních palebných sil vševojskových jednotek a útvarů. Jen dělostřelectvo je schopné prokazovat jednotkám maximální palebnou podporu plynule, s různou a potřebnou

intenzitou palby uskutečňovat těsnou a vzájemnou součinnost palby a pohybu. Tato úloha a místo dělostřelectva se samozřejmě prudce zvyšuje v boji (operaci) bez použití jaderných zbraní.

Náčelník dělostřelectva divize (armády) je při plánování bojové činnosti dělostřelectva usměrněn v podstatě dvěma skutečnostmi. Jednak odborným nařízením staršího náčelníka a dále předběžným zámyslem (později i rozhodnutím) velitele divize (armády). Tento předběžný zámysl

(rozhodnutí) měl by znát náčelník dělostřelectva co nejdříve, aby se mohl svým způsobem podílet na jeho tvorbě a tím získal čas a potřebné podklady pro přípravu svého návrhu.

Vševojskový velitel (divize, armády) má správně ovlivnit a řídit plánování samotnou bojovou činností raketového vojska a dělostřelectva, měl by od náčelníka dělostřelectva vyžadovat a prosazovat některé zásady a zvláštnosti, které se pokusím ukázat.

Při plánování útoku z chodu

Při plánování palebné přípravy se musí velitel řídit ustanovením článků 224, 245 a 246 předpisu Vševojsk-1-1, z nichž vyplývá, že palebná příprava musí zabezpečit:

- a) umlčení a zničení nepřítele na předním okraji i v taktické hloubce,
- b) zamoření nepřátelské protipřípravy,
- c) rozvinování, přibližování jednotek na čáru zteče a prudkou zteč.

Při plánování palebné přípravy je třeba se vyvarovat šablonovitosti a měnit její uspořádání a trvání. Doba trvání a uspořádání palebné přípravy musí vycházet z jejího cíle a je závislá na:

- charakteru nepřátelské obrany a potřebném stupni jejího umlčení,
- počtu a mohutnosti jaderných úderů,
- úkolech a množství dělostřelectva a přiděleném množství střeliva,
- na době, potřebné pro rozvinování a přibližování vševojskových jednotek (útvary),
- na režimu palby dělostřelectva.

Z toho vyplývá, že velitel divize stanovením čáry rozvinutí do praporečnických proudů řeší kromě jiného i **zásadní otázku, která má vliv na dobu trvání palebné přípravy.** To si má příslušný velitel dobře uvědomit. Tato čára bude ve vzdálenosti 8–12 km (10) a podle článku 140 Vševojsk-1-1 při rychlosti ve dne 20–30 km/h pro smíšené proudy, bude tato vzdálenost překonána přibližně **za 30 minut.** Dále je nutné počítat se zdržením při rozvinování do praporečnických, rotních proudů a bojové sestavy. Přitom je třeba vzít v úvahu, že půjde vesměs o jízdu terénem. Toto si tedy vyžádá **10–20 minut.** Doba potřebná pro rozvinování a zahájení zteče je tedy přibližně **40–50 minut,** což se má rovnat délce palebné přípravy. Vševojskový velitel by tedy měl tuto dobu pečlivě konfrontovat s návrhem náčelníka dělostřelectva.

Důležitým momentem pro strukturu palebné přípravy je požadavek velitele divize, aby ohniska odporu na předním okraji

byla umlčena na 100 % a do okamžiku zteče (bezpečnostní vzdálenost 100–200 m na Č -2), abychom nedali nepříteli možnost k jakýmkoli opatřením (nahrazení ztrát) a hlavně abychom mu zabránili palebně působit na jednotky, které vedou zteč. Doba, potřebná k tomuto umlčení, je dána možností vedení palby s udaným režimem a není výhodné ji prodlužovat.

Dalším důležitým momentem pro velitele divize je schválení počtu děl a tanků, vyčleněných k ničení cílů přímou střelbou. Počítáme s tím, že jedno dělo (tank) vzhledem ke své kadenci mířených ran, zničí za palebné přípravy 1–2 cíle a kromě toho je nutné vytvořit malou zálohu těchto prostředků.

Vševojskový velitel by měl vyžadovat, aby možná struktura palebné přípravy umožnila řešení těchto otázek:

— v době rozvinování do praporečnických proudů od Č-50 předpád nepřátelských baerů, radiolokátorů a míst velení, což zabezpečuje v případě potřeby i zmaření protipřípravy protivníka (dělostřelectvo musí být připraveno na rozkaz velitele divize) zmařit protipřípravu,

— v době Č — 45–35 plánovat činnost letectva, nejlépe tehdy, kdy není plánována činnost dělostřelectva (bezpečnost),

— v době Č — 35–30 předpád (střežení) baterií a to i všech nově zjištěných; to je současně doba rozvinutí do rotních proudů (2–3 km od předního okraje),

— v době Č — 30 do Č — 2 palebnými přepady a střežením umlčovat ohniska odporu,

— v době Č — 2–3 do Č + 2–3 poslední předpád baterií v kritické době přechodu jednotek (útvary) ke zteči.

Ve všech druzích bojové činnosti, ale zejména při útoku z chodu, je čas velmi rozhodujícím činitelem. V článku 234 Vševojsk-1-1 mimo jiné je stanoveno, že velitel po obdržení úkolu si jej ujasní, vydá štábu pokyny pro organizaci průzkumu, k vydání předběžných nařízení pro při-

pravu vojsk k plnění úkolu, jakož i pokyny pro rekognoskaci. Velitel divize tím podstatně ovlivní práci náčelníka dělostřelectva v tom, že může vydat svoje nařízení pro průzkum a tak v co nejkratší době zahájit průzkum nepřítele s cílem získat přesné podklady pro plánování palebné přípravy, dále pak včas zahájit topogeodetickou přípravu a ženíjní budování bojových sestav dělostřelectva.

Velitel divize též ovlivňuje způsob vyvedení dělostřelectva. Zde vycházím z toho, že dělostřelectvo musí být připraveno zahájit palebnou přípravu, popřípadě zmaření nepřátelské protipřípravy. Musí tedy dosáhnout pohotovosti k palbě v době před zahájením rozvinování vševojskových jednotek (útvárů) do praporních proudů, budou-li tyto ve vzdálenosti 12—15 km od předního okraje.

Dělostřelectvo zaujímá palebná postavení 3—5 km od předního okraje. Musí

tedy ujet 9—10 km navíc. Potom můžeme stanovit minimální dobu předstihu před vševojskovými jednotkami takto:

— přesun 9—10 km	30 minut
— rozvinutí a zaujetí palebných postavení	30 minut
— zamíření a příprava k palbě	20 minut
celková doba je	80 minut

Doba 80 minut platí pro den, v noci (což bude ve většině případů) se zvýší na 1,5—2 hodiny.

Vševojskový velitel při návrhu náčelníka dělostřelectva měl by přísně dbát, aby dělostřelectvo nebylo předčasným vyvedením vystaveno zbytečně dlouho možným úderům protivníka a na druhé straně však umocnit, aby mohlo včas splnit stanovené úkoly. Předčasným vyvedením dělostřelectva dáváme nepříteli možnost zjistit náš zámysl.

Při plánování průlomu obrany nepřítele

Při plánování průlomu obrany nepřítele máme na zřeteli, že jde o vedení boje (operace) bez použití jaderných zbraní. Zásadní otázkou při přijímání rozhodnutí vševojskového velitele armády (divize) bude

soustředit dostatek dělostřelectva k spolehlivému umlčení protivníka na předním kraji i v taktické hloubce v době palebné přípravy.

Při stanovení potřebného počtu hlavní k spolehlivému umlčení nepřítele vycházíme vždy z konkrétní situace nepřítele a dodržujeme zásadu, že v úseku průlomu musí být na 100 % umlčena ohniska odporu čt praporů prvního sledu.

Dále je třeba na 100 % umlčet všechny dělostřelecké a minometné baterie (čety) v pásmu průlomu a též do stran až na 2/3 jejich maximálního dostředu, aby nemohly působit na útočící vojska a též ohniska odporu na bocích úseku průlomu do 1—2 km. Tyto mohou být umlčovány s menší hustotou. Některé cíle umístěné v hloubce obrany nepřítele budou umlčovány na požadovanou hustotu až za palebné podpory. Potřebu dělostřelectva a dělostřelecké munice na dělostřeleckou přípravu k současnému umlčení těchto cílů za předpokladu, že v úseku průlomu 8 km budou dva mechanizované prapory, ukazuje **tabulka 1.**

Z tabulky 1 můžeme vidět, že potřebná hustota hlavní pro nepřímou střelbu na 1 km průlomu se bude pohybovat podle skutečné situace 90—100 i více hlavní na

1 km. Uvedenou potřebu hlavní můžeme snížit jen v případech, že některé z uvedených cílů přidělí podle možností velitel armády k umlčování a ničení letectvu. Může jít o velitelské stanoviště brigády a některé dělostřelecké baterie. V tabulce nejsou uvedeny prostředky jaderného napadení (HJ), protože tyto ničíme okamžitě po jejich zjištění.

Nejvýznamnějším problémem pro velitele armády zůstává, jak vyřešit úhradu potřeb hlavně pro nepřímou střelbu a sám bez pomoci velitele fronty to ani vyřešit nemůže. Za předpokladu, že průlomu se zúčastní dvě motostřelecké divize, veškeré dělostřelectvo armády, armáda bude posílena kanónovou brigádou fronty, že bude přivlečeno dělostřelectvo jedné msd a jedné td druhého sledu včetně dělostřelectva oddílů jejich motostřeleckých pluků můžeme dosáhnout hustoty viz **tabulka 2.**

Z tabulky 2 vidíme, že nedosahujeme potřebné hustoty a že armáda v této variantě může prolamovat obranu v úseku 6 km. Velitel armády (divize) má již jedinou možnost a to přibrat tanky druhých sledů pro střelbu ze zakrytých palebných postavení. V našem případě jde o přibrání šesti tankových praporů. Další možnost je získat posílení od hlavního velení. S touto praxí jsem se doposud na cvičeních nesetkal, i když se domnívám, že není zcela vyloučena.

K přibrání tanků pro nepřímou střelbu (zejména ve větším množství) pokládám za nutné upozornit na některé problémy a nevýhody tohoto řešení.

Tabulka 1

Poř. čís.	Druh cíle		Počet cílů	Potřeba na 1 cíl		Potřeba na všechny cíle	
				děl	střeliva	děl	střeliva
1.	Děl. baterie	175 Sh K	2	15	420	30	840
203 Sh H		1	15	330	18	820	
155 Sh H		12	15	250	180	3 000	
155 K		3	15	280	45	840	
110 RM		2	9	220	18	440	
2.	Minometné čety		6	6	160	36	960
3.	PZ čety		6	6	220	36	1 320
4.	Opěrné body	čet od rot 1. sledu	12	15	760	180	10 944
		čet od rot 2. sledu	6	12	760	72	4 104
		čet na bocích	2	12	760	24	1 520
5.	VS	praporu brigády	2	6	380	12	760
			1	12	680	12	680
6.	PT rota		1	48	1 500	48	1 500
7.	Radiolokátory		5	6	180	30	900
8.	Jednotlivé cíle		8	3	25	24	200
	Celkem					765	28 828

Tabulka 2

Svazek – útvar	100 mm K	122 mm K	122 mm H	152 mm H	152 mm KH	122 mm RM	130 mm RM	Celkem
msd 1 sledu	18		54	12		12	12	108
msd 1 sledu	18		54	12		12	12	108
kdb (A)	36	36						72
ptp (A)	54							54
kdb (F)	18	36			18			72
msd 2 sledu	18		54	12		12		96
td 2 sledu			36	12		12		60
Celkem	162	72	198	48	18	48	24	570

Podle předpisu DĚL-2-3/1 hlava 9 má náčelník dělostřelectva a štáb dělostřelectva divize mnoho povinností s přípravou a řízením palby tankových jednotek určených ke střelbě ze zakrytých palebných postavení (topografickogeodetické připojení, povětrnostní zabezpečení, kontrola balistické přípravy a výpočtu prvků pro účinnou střelbu, kontrola výsledků účinné střelby a opravování palby a řada jiných). Vzhledem k velkému počtu přivlečeného dělostřelectva druhých sledů, kde budou obdobné povinnosti (samí nebudou mít čas) bude velmi obtížné v krátkém přípravném množství rozsah těchto úkolů splnit.

Režim palby 100 mm kanónu tanku je podstatně nižší, než tohoto kanónu u dělostřelectva (za 15' vystřelí při nabíjení ze země 25 ran a z bojového prostoru 33 ran, u dělostřelectva s náplní plnou za 15' vystřelí 60 ran, se zmenšenou 65 ran). Režim palby je zhruba poloviční a nestačí v době palebné přípravy vystřelit požadovaný počet ran jako u dělostřelectva. Při plánování je nutné s tímto počítat.

V bojovém prostoru má tank T 55 uložený palebný průměr 43 ran takto: 20 tříštivo trhavých JOF, 10 protipancéřových JPSV a 13 průpalných JPrSV granátů. V případě vedení války z bojového prostoru je nutné protipancéřové a průpalné granáty vyložit na zem a dát do tanku tříštivé střelivo a po ukončení palebné přípravy znovu ukompletovat a naložit palebný průměr, anebo nabíjet ze země, což je velmi zdlouhavé a namáhavé.

Při plánování a organizaci obranného boje

Velitel divize se musí řídit kromě jiných i články 440, 441 a 442, které jasně stanoví úkoly dělostřelectva. Přitom by měl zásadně ovlivnit řešení těchto stěžejních otázek:

- uskupení a bojovou sestavu dělostřelectva,
- plánování paleb a manévr dělostřelectva,
- složení a úkoly PTZ divize (armády).

Při řešení uskupení se dá předpokládat, že divize může být posílena 1—2 dělostřeleckými oddíly. Proto je účelné posílit motostřelecký pluk oddílem 152 mm H a to ten pluk, který přehrazuje nejdůležitější směr a u něho vytvořit plukovní dělostřeleckou skupinu (PDS). Z posilového oddílu (100 nebo 122 mm K) a organického oddílu 122 mm RM vz. 70 vytvořit divizní dělostřeleckou skupinu (DDS). DDS

V perspektivě nových tanků se počítá s použitím hladké (nerýhované) hlavně a z toho důvodu nebude možná střelba ze zakrytých palebných postavení.

Větší možnost prozrazení při zaujímání palebných postavení (hukot motorů), slabší vycvičenost osádek pro vedení této palby, velká námaha obsluh jak při střelbě, tak i při nakládání munice, nemožnost okamžitého použití těchto tankových jednotek po skončení palebné přípravy jsou další nevýhody, které musí velitel armády (divize) zvážit před rozhodnutím nebo schválením návrhu na přibrání tankových jednotek pro střelbu ze zakrytých palebných postavení.

Samo zplánování palebné přípravy se nebude podstatně lišit od plánování při útoku z chodu.

Palebná podpora může být formou palebného valu (zákopový systém — zřídka) nebo formou postupných soustředění palby do hloubky 4—5 km.

Závěrem k této stati chci podtrhnout, že

— průlom nepřátelské obrany jednou motostřeleckou divizí je těžko proveditelný;

— armáda za uvedené varianty bez použití tanků a dalšího posílení může prolomovat jen v úseku 6 km;

— určujícím činitelem (kromě jiných) při rozhodnutí o šířce úseku průlomu je požadovaná hustota hlavní na 1 km k spoehlivému umlčení sil a prostředků nepřitele.

není však výhodné vytvářet při obraně na široké frontě, kdy skupina není schopna palebně působit ve prospěch alespoň dvou pluků prvního sledu. Při návratu náčelníka dělostřelectva by měl velitel divize trvat na tom, aby řešil též posílení pluku druhého sledu (zpravidla tp) při protizteči a dále využít oddílů motostřeleckého pluku druhého sledu (u msd) ve prospěch pluků prvního sledu do doby, než tento začne plnit bojový úkol.

Při volbě bojové sestavy vycházíme z toho, že palebná postavení dělostřelectva budou mezi prvním a druhým obranným postavením do vzdálenosti 4—6 km, pokud možno mimo opěrné body rot. Pro oddíl počítáme s plochou 1—1,5 km² a oddíly by měly být od sebe vzdáleny 3—5 km.

Jednou z nejzávažnějších otázek v obraně je organizace systému paleb, který musí být realizován v souladu s ustanove-

ním článku 436 Vševojsk-1-1. **Vševojskový velitel (divize, armády) musí přísně dbát toho, aby systém palby dělostřelectva navazoval na jaderné úderu a úderu letectva, aby vycházel z úzké součinnosti s palbou tanků, protitankových a ručních zbraní a byl v souladu se systémem zátarasů a přírodních překážek.** Všeobecné úkoly dělostřelectva je třeba rozdělit do dvou základních období a to do zahájení útoku nepřítele a do období zteče nepřítele a při boji o obranné pásmo.

V období do zahájení útoku nepřítele bude dělostřelectvo umlčovat (ničit) taktické prostředky jaderného napadení nepřítele, dělostřelecké baterie, velitelská stanoviště a radiotechnické prostředky. Podle rozhodnutí velitele divize může podporovat boj jednotek v zabezpečovacím pásmu (předsunutém postavení).

V období zteče nepřítele a při boji o obranné pásmo musí velitel divize ovlivnit činnost dělostřelectva při bránění příchodu sil nepřítele s důrazem na komunikace s využitím maximálního dostřelu, dále musí požadovat, aby veškeré dělostřelectvo hromadnými, soustředěnými, přehradními palbami i přímou střelbou odrazilo zteč nepřítele před předním okrajem obrany, aby umlčovalo přicházející druhé sledy, zabezpečilo styk mezi sousedy a vlastními vojsky.

Zvlášť důležitou pozornost by měl věnovat zabezpečení plánovaných divizních protiztečí a to co největším počtem dělostřelectva. Zde vycházíme ze zásady, že délka palebného přepadu je závislá na počtu vyčleněného střeliva. Zpravidla nebude možný palebný přepad po celou dobu, kterou potřebuje druhý sled k přiblížení se na bezpečnostní vzdálenost. Při spotřebě střeliva 0,3 pp je schopen oddíl 122 mm H i oddíl 152 mm H vypálit náplní 4—6 podle režimu palby toto množství střeliva za 5 minut a při spotřebě 0,4 pp za 7—8 minut. Protože povolená spotřeba střeliva zpravidla nepřekročí 0,3—0,4 pp, neměl by palebný přepad přesahovat dobu 5—10 minut. Podpora se uskutečňuje soustředěním palby na vyžádání podle požadavků velitelů pluků (praporů).

Velmi důležitá je možnost velitele divize vyčlenit organické vrtulníky k řízení a opravování paleb, zejména paleb na prostředky jaderného napadení, pochodové proudy, baterie a další.

V souladu s plněním těchto úkolů je třeba plánovat i manévry dělostřelectva. K umlčování přicházejících záloh a sil nepřítele a k plnění některých úkolů je výhodné částí dělostřelectva zaujmout do-

časná palebná postavení, která mohou být na úrovni i před prvním obranným postavením.

Velmi závažným je rozhodnutí velitele divize, které kanónové oddíly nepřemísťovat do hloubky obranného pásma a ponechat je v palebných postaveních pro boj s tanky přímou střelbou.

Dále velitel divize ovlivní přemísťování dělostřelectva tak, aby většina sil byla schopna zabezpečit divizní protizteč.

Podle článku 437 Vševojsk-1-1 tvoří protitanková obrana základ obrany divizi a útvarů a proto je její organizace jednou z nejdůležitějších povinností všech velitelů. Protitanková obrana divize se organizuje v celé hloubce obrany, především na tankových směrech. Systém protitankové obrany zahrnuje kromě jiného i protitankové zálohy.

Velitel divize, aby správně ovlivnil složení a úkoly PTZ, musí respektovat některé zásady. U motostřelecké divize k vytvoření PTZ je protitankový oddíl 100 mm K. V případě obrany na široké frontě mohou být vytvářeny dvě PTZ a to jednak rozdělením protitankového oddílu (což je velmi nevýhodné) anebo z tankové rotý pluku druhého sledu divize (což je výhodnější).

Pro PTZ divize (pto) je třeba stanovit prostor rozmístění (hlavní a záložní vzdáleny od sebe 3—5 km) o ploše do 5 km². Tento prostor rozmístění musí mít současně vybudovanou a připravenou palebnou čáru. Prostor volíme na směru hlavního úderu protivníka (hlavním tankovým směrem) ve vzdálenosti 15 i více km od předního okraje.

Při stanovení úkolů PTZ divize měl by velitel divize zvažovat, že může plnit úkoly jak přímou, tak i nepřímou střelbou. Nepřímou střelbou se může PTZ zúčastnit v protipřípravě podle plánu velitele armády a též při dalekých palbách v prvním a na počátku druhého období vedení boje, jak jsem již uvedl.

Při stanovení úkolů pro boj s nepřátelskými tanky (obrněnými cíli), při volbě a schvalování jednotlivých palebných čar měl by trvat na tom, aby jejich rozmístění zabezpečilo přehrazení a odrazení pravděpodobných směrů útoku úderného uskupení tanků nepřítele. Výhodné je tyto palebné čáry plánovat ne více než na dva směry, které nejsou od sebe nijak podstatně vzdáleny. První linie těchto palebných čar se volí k zesílení PTO pluků prvního sledu přibližně na úrovni druhého obranného postavení, 8—10 km od předního okraje. Pro případ, že PTZ by z jakýchkoli důvodů neuspěla na tyto pa-

lebné čáry zajet, volíme ve vzdálenosti 3—5 km druhou linii palebných čar. Dále můžeme stanovit palebné čáry k zabezpečení zasazení druhého sledu divize do protizeče, k zabezpečení boků divize apod.

Při volbě palebných čar repektujeme palebné možnosti PTZ divize. Přitom víme, že protitankový oddíl může zaujmout palebnou čáru **v šířce do 3 km a hloubce 2 km** (ve dvou sledech, což bude pravidlem) anebo v jednom sledu **o šířce 5 km a hloubce do 400—500 m** (v jednom sledu bude méně často, je to nevýhodné).

Vážným problémem při řešení úkolů PTZ divize je úkol ženijního budování prvků bojové sestavy. Je to velmi náročný úkol a zde může velitel divize přidělit

ženijní prostředky a stanovit pořadí budování jednotlivých prvků.

Protože PTZ divize bude velmi často (skoro vždy) působit v součinnosti s pohyblivým odřadem zatarasovacím (POZ) je třeba, aby tyto úkoly a součinnost těchto dvou prvků stanovil velitel divize ve svém rozhodnutí (rozkaze).

Při rozhodování velitele divize v průběhu boje v obraně, zejména boje s nepřátelskými tanky, by neměl opomíjet možnost zásahu baterie PTRS pluku druhého sledu divize, přepravované na vrtulnících. Zatím této otázce věnujeme malou pozornost, ale mohu potvrdit z praxe, že úkol je proveditelný při dobré organizaci a jejím důkladném zplánování.

Při plánování a organizaci střetného boje

Vševojskový velitel při plánování střetného boje musí plně respektovat ustanovení Bojového řádu a podle článku 180 dní kromě jiného k vytvoření výhodných podmínek, zabezpečujících zničení nepřítelů **především v jaderných a leteckých úderech v zahájení dělostřelecké palby**. Právě představení nepřítelů v palebných úderech a rozvinutí ke zteči má ve střetném boji rozhodující význam a umožňuje zničit i silnějšího nepřítel, který se nestačil připravit k boji.

Chce-li velitel divize správně ovlivnit činnost dělostřelectva jak při organizaci pochodu při možném střetnutí s nepřítelem, tak i v průběhu vedení střetného boje, při přijímání rozhodnutí měl by řešit zejména tyto otázky:

- organizaci a vedení průzkumu všeho druhu s cílem získat přesné podklady pro jaderné údery a palby dělostřelectva;

- začlenění dělostřelectva do pochodových proudů tak, aby bylo schopné předejít nepříteli v palbách a zabezpečilo centralizaci palby v divizi v době zasazení hlavních sil divize do střetného boje.

Při řešení otázek by měl vyžadovat na náčelníka dělostřelectva divize, aby v součinnosti se zpravodajským náčelníkem zabezpečil zařazení orgánů dělostřeleckého průzkumu do průzkumných skupin a hlídek a tak včas získal přesné souřadnice cílů. Další neméně důležitou otázkou je správné začlenění rekonoskačských skupin pro průzkum palebných postav. Skupiny by měly být v sestavě čelních jednotek (předvojů), aby získaly čas pro topografické práce.

Velitel divize může právě při střetném boji podstatně ovlivnit získávání potřebných podkladů promyšlených zplánováním využití vlastního vrtulníku, zejména pro

jaderné údery a daleké palby dělostřelectva.

Velitel divize při přijímání rozhodnutí pro učištění pochodové sestavy divize by měl zabezpečit, aby větší část dělostřelectva byla v sestavě předvojů nebo na čele proudů hlavních sil. **Musí si být vědom, že za pochodu nejsou možné (nebo jsou velmi obtížné) nějaké zdlouhavé manévry dělostřelectvem z jedné na druhou pochodovou osu.** V případě, že divize vysílá předstunutý odřad v síle až pluku, pak je výhodné, aby byl posílen dělostřeleckým oddílem od dělostřeleckého pluku. Potom organický oddíl pluku může být v sestavě čelního praporu a posilový dělostřelecký oddíl na čele hlavních sil. V případě, že jsou vysílány předvoje (v síle praporu) od každého pluku, potom v jejich sestavě (na zádi) budou začleněny organické dělostřelecké oddíly za PTZ motostřeleckých pluků.

Divizní dělostřelecké skupiny (oddíly v přímé podřízenosti velitele divize) budou pochodovat zpravidla na čele proudů hlavních sil tak, aby byly schopny zaujmout bojovou sestavu a zabezpečit zasazení a činnost hlavních sil divize.

Protitanková záloha divize podle situace a stanoveného úkolu bude v sestavě předstunutého odřadu, nebo (což bude častější) na čele proudů hlavních sil s cílem v co nejkratší době zaujmout čáru rozvinutí k zabezpečení zasazení hlavních sil divize.

V případě správně zvolené pochodové osy a vhodně začleněným dělostřelectvem musí být také zabezpečeno, aby v okamžiku zahájení bojové činnosti byla úzká součinnost (osobní styk) vševojskových a dělostřeleckých velitelů. Tím je zabezpečeno, že dělostřelectvo po rozvinutí se

z chodu a po dosažení pohotovosti zahajuje palbu jednotlivými bateriemi, později oddíly. Palby vedou velitelé baterií (oddílů) v součinnosti s veliteli rot (praporů). Při zahájení bojové činnosti ve střetném boji se bude jednat zpravidla o decentralizaci palby dělostřelectva.

Důležitým momentem pro velitele divize při řešení střetného boje a ovlivnění činnosti dělostřelectva je včasné zaujetí předem nastaveného velitelského stanoviště, ze kterého velitel divize ukládá bojové úkoly útvarům a jednotkám krátkými bojovými nařízeními osobně, rádiem nebo prostřednictvím důstojníků štábu. Spolu s velite-

lem divize zaujímají PVS i náčelník dělostřelectva divize s 1–2 důstojníky, vyhodnocovací ústřednou s potřebnými prostředky spojení. Po získání zpráv od dělostřelectva průzkumu, od průzkumu umístěného ve vrtulníku i průzkumného letce učiní rozbor zpráv. Na základě zhodnocení situace vydá náčelník dělostřelectva divize své bojové nařízení (nejčastěji formou povelů) a přechází se na centralizaci palby dělostřelectva k zabezpečení činnosti hlavních sil divize. Jde o palebný přepad obdobným způsobem jak jsem uvedl při zabezpečení protizteče v obra-

Z á v ě r

Jsem si vědom, že jsem neukázal na řadu dalších zvláštností v činnosti RVD v jednotlivých druzích vedení boje (operace). Domnívám se, že tento cíl bude splněn jen tehdy, když se vševojskoví velitelé nad uvedenou problematikou hlouběji zamyslí a až budou následovat konkrétní opatření, která pomohou lépe splnit stanovené úkoly hlavních výcvikových dokumentů pro tento výcvikový rok.

Která opatření pokládám za nejdůležitější:

1. Vševojskoví velitelé (od velitele praporu) budou svými rozhodnutími v každodenní práci řídit dělostřelecké náčelníky a velitele, náročně vyžadovat a znát způsob plnění programů bojové a politické přípravy a svými organizačními a jinými opatřeními vytvářet podmínky pro dobré splnění těchto úkolů.

2. Na svých velitelských shromážděních, ve všech ostatních formách přípravy velitelů a štábů, na VŠC, taktických cvičeních budou školit a zejména v praktické činnosti vyžadovat od svých podřízených náročné řízení a velení dělostřelectvu se znalostí dané problematiky a to nejen v přípravném (období plánování), ale zejména v průběhu boje.

3. Vševojskoví velitelé a jejich štáby doplní své metodiky práce v různých druzích bojové činnosti o některé zásady a normy, uvedené v tomto článku a i další.

4. Vševojskoví velitelé při přípravě a zejména při řízení taktických cvičení s bojovou střelbou ve skupině (oddíle), při řízení palby dělostřelectva divize budou respektovat a náročně vyžadovat dodržení zásad bojového použití dělostřelectva. Řízení těchto zaměstnání ukládá Organizačně metodická směrnice pro přípravu pozemního vojska v roce 1972–1973.

PROBLÉMY TRAKCE DĚLOSTŘELECTVA

V článku chci ukázat na objektivní směry a tendence, které převažují v současné době v rozvoji dělostřelectva a jeho trakce.

1. Charakteristika používaných způsobů trakce

Hippomobilní dělostřelectvo je již definitivně v podmínkách použití zbraní hromadného ničení vyřazeno z organizační struktury soudobých armád a patří tedy historii. V rozvoji dělostřelectva a jeho trakce sehrálo však významnou úlohu a ještě v operacích Velké vlastenecké války plnilo v určitých podmínkách (rozbahněný terén, hory, oblasti bez výkonných komunikací apod.) spolehlivě mimořádně těžké úkoly. Jeho slabiny byly však s postupující mechanizací a motorizací armád stále zřetelnější.

Proč se hippomobilní dělostřelectvo udrželo v armádách až do konce druhé světové války — do doby velkých tankových operací?

Předně je třeba vidět celkové ekonomické možnosti válečných stran. Ty nebyly neomezené zejména v oblasti motorizace armád. Nebylo totiž možné zabezpečit všechny fronty a všechny části armádního organismu motorizovanými prostředky. Stále zůstávaly určité úseky, jejichž význam byl vzhledem k postupující motorizaci druhořadý a kde přednosti motorizovaných prostředků bylo možné bez přílišných ztrát opominout. Kromě toho se bojovalo v terénech, kde vzhledem k počasí,

porostu apod. mělo jezdeckto stále viditelné praktické výhody před prostředky motorovými. A pak šlo o velmi dobře vycvičené útvary a svazky a jejich správné využití v konkrétních vhodných podmínkách.

Hippomobilní dělostřelectvo teda přetrvalo konec druhé světové války. Bylo však jasné, že jeho násilné udržování v organizaci armád nemůže mít dlouhého trvání. Hlavní argument — spolehlivost tažného prostředku — postupně přestává platit. Při vyřazení jednoho i více koní mohla jednotka pokračovat v plnění úkolů. Při selhání nepatrné technické součásti u motorového tahače byla jednotka neschopna manévru až do doby zabezpečení náhradního tahače.

Spolehlivost motorového tahače postupně vzrostla a celková motorizace armád se dostala na úroveň, kdy již nebylo obtížné vyřazený tahač nahradit jiným. Hippomobilní dělostřelectvo bylo zapomenuto definitivně. Další úvahy o rozvoji a zdokonalování dělostřelectva se dostaly na vyšší kvalitativní stupeň.

Na pořad úvah se dostává samohybné dělostřelectvo, ne však to z konce druhé světové války, které postupovalo s tankovými jednotkami jako palebný doprovod. Jde o dělostřelectvo, které si v podstatě zachovává všechny přednosti získané motorizací a navíc disponuje vyšší pohotovostí k palbě, průchodností v terénu i po silně zničených komunikacích, ochranou pro pracující obsluhu před účinky zbraní hromadného ničení i konvenčních pro-

středků ničení, schopností rychle měnit své prostory bojového rozmístění bez větších časových ztrát a bez snížení stupně pohotovosti k palbě a konečně dostatečným množstvím vezené munice.

Opět se zvedá odpor k nové kvalitě. Námitky jsou v podstatě tytéž — vyřazením motoru (podvozku) je znemožněno další použití zbraně. Tento nedostatek má převážít všechny přednosti, které samohybnost poskytuje. Můžeme uznat jedinou námitku a to **vyšší nárok na ekonomiku státu, nárok na jeho vývoj, popřípadě na nákup nebo výrobu v licenci.**

Požadavky soudobého boje jsou však neúprosné a ne každý druh dělostřelectva je s to požadavky plnit. Jde zejména o tyto obecné požadavky na dělostřelectvo:

- rychlá reakce palbou ke zničení požadovaného cíle; s tím souvisí rychlé zaujímání prostorů bojového rozmístění i v nepříznivých terénních podmínkách;

- rychlé soustředování v požadovaném prostoru a rozptylování po splnění palebných úkolů i při existenci nepřipravených komunikací a prostorů bojového rozmístění;

- zdokonalení bojové techniky vynucené automatizací velení i přípravy palebných prostředků k palbě;

- dostatečná ochrana obsluhy před účinky zbraní hromadného ničení i konvenčních prostředků ničení a to nejen v době mimo boj, a zejména při vedení palby;

- volnost manévru při působení protivníka;

- nepřetržitá podpora vševojskových jednotek a útvarů bez časových ztrát a bez újmy na hloubce ničení, tzn. minimální zaostávání za bojovými sestavami podporovaných jednotek a útvarů;

- nutnost častých změn palebných postavení, vynucená průzkumnými prostředky protivníka při zjišťování střílejších baterií;

- dostatečně velká vezená zásoba munice, umožňující palebnou činnost bez přílišné závislosti na zásobování.

Všechny tyto požadavky platí zejména pro dělostřelectvo svazků a útvarů, nasycených tanky a další obrněnou technikou. V daleko menší míře budou požadovány u motorizovaných, pěších či výsadkových svazků. Stejně tak posuzujeme i různé stupně velení.

Porovnáme-li tyto požadavky s charakteristikou soudobého samohybného dělostřelectva, můžeme říci, že dochází k jejich naplnění v mnoha směrech.

2. Kola nebo pásy

Tento problém není lehké vyřešit zcela jednoznačně. U většiny soudobých armád jsou kolové i pásové samohybné jednotky. Síla podmínek, které ovlivňují objektivní zhodnocení výhod či nevýhod pásových podvozků, je zřejmě různá.

K hlavním přednostem pásové varianty počítáme zejména:

- vyšší **průchodnost terénem** a to zejména při překonávání svahů a terénních rýh a prohlubenin (zákopy, příkopy apod.);

- větší **odolnost podvozku** (před účinky zbraní hromadného ničení, zápalných prostředků, ručních zbraní a stěpin granátů;

- větší stabilita celého zbraňového systému proti převrácení tlakovou vlnou;

- nižší **specifický tlak** podvozku, umožňující zesílit pancéřování a tím zvýšit ochranu obsluhy nebo zvýšit vezenou zásobu munice apod.;

- konstrukce podvozku, která umožňuje **snížit těžiště** systému a tím i celkovou výšku zbraně;

- vyšší **stabilita** zbraňového systému při střelbě.

Za přednosti kolové varianty považujeme:

- vyšší **rychlost přesunu** a to zejména na zpevněných komunikacích — zejména na větší vzdálenosti;

- celková **nižší váha** zbraňového systému;

- vyšší **spolehlivost konstrukce** kolového podvozku a spolu s tím i snadnější údržba a opravy a vyšší meziopravní normy;

- za hnací jednotku můžeme použít **motor o nižším výkonu**, neboť ztráty při přenosu síly motoru jsou relativně nižší; s tím souvisí i menší **spotřeba paliva** a podstatně vyšší **akční radius** bez potřeby doplňování pohonných hmot;

- nepatrné **opotřebování komunikací** při přesunech; tento faktor sehrává vážnou roli v mírových podmínkách, avšak ani za války jej nemůžeme podcenit;

- při dlouhých přesunech není nutné používat železniční síť, ani podvalníků či jiných dopravních prostředků;

- nižší váha umožňuje snadněji konstruovat zbraňový systém jako plovoucí; snadnější bude pochopitelně i přeprava vzduchem.

Zhodnotíme-li přednosti jednotlivých variant, vidíme, že na těch místech velení,

kde musí mít dělostřelectvo vyšší odolnost vůči působení nepřítelů, tam kde není čas na úpravy terénu a komunikací, kde je výhodné disponovat palebnými prostředky na pásech. Půjde zejména o stupeň **prapor, pluk a zčásti i divize**.

Na těch stupních velení, kde očekáváme **častý manévry s přemísťováním na větší vzdálenosti**, kdy bude čas na úpravy terénu a komunikací, tam výhodně uplatníme variantu na kolech.

Jeden z rozhodujících činitelů je zde oblast materiálně technická. Bude správné, aby organické dělostřelectvo disponovalo stejnými podvozky, jaké jsou u většiny vozidel vševojskového útvaru (svazku). Dochází tak k podstatnému snížení sil a prostředků u zabezpečujících jednotek, zrychlí a usnadní se opravy techniky, zjednoduší se organizace výcviku řidičů.

3. Praporeční dělostřelectvo

Typickým zástupcem praporečního dělostřelectva v současné době je u většiny armád minomet různé ráže, od 81 mm přes 106,7 mm k 120 mm. Jeho velmi časté zastoupení v organizaci vševojskových praporů dokazuje, že stále dobře plní úkoly na tomto stupni velení.

Pokud jde o trakci, setkáváme se s taženou variantou (hlavně u větších ráží), nebo vezením v rozloženém stavu (u menších ráží), tedy v obou případech bez možnosti vést palbu přímo z vozidla. Obsluha musí sesednout, připravit minomet do bojové polohy a pak teprve pracovat na vlastní přípravě palby. To vše jsou časové ztráty, které nemusíme hodnotit jako nedostatek v případě, kdy musíme vést palbu v omezených podmínkách prostorových či terénních (střelba ze zákopů a okopů, při boji ve městě, v horách apod.). Naopak tato varianta je výhodná, neboť dovoluje umístit zbraň i tam, kde nemůže vozidlo.

Někdy však nebude možné (ZHN), aby obsluha opustila vozidlo, ztrácela čas hledáním prostoru bojového rozmístění a přípravou palby, kdy je nutné zahájit palbu v krátké lhůtě. Pak by bylo výhodné vést palbu přímo z vozidla. Proto se dnes u mnoha armád setkáváme již s palebnými jednotkami, které mají minomety umístěny na korbě vozidla v poloze, která umožňuje palbu.

Ukazuje se proto výhodné konstruovat zbraňový systém tak, aby vyhovoval oběma způsobům palby (na vozidle i mimo).

Vzhledem k tomu, že minometná jednotka bude postupovat bezprostředně v bojové sestavě vševojskového praporu tak, aby podpora palbou byla co nejjednodušší,

aby řízení palby bylo pružné a rychlé a abychom maximálně využili hloubky ničení minometů, bude účelné vybavit tuto jednotku podvozky stejných vlastností jako mají vozidla praporu. Kde projdou vozidla praporu, projdou i vozidla minometů. Navíc zde vystupuje do popředí výhoda v oblasti opravárenské služby a zabezpečení náhradními díly.

4. Plukovní dělostřelectvo

Za plukovní dělostřelectvo považujeme souhrn dělostřeleckých jednotek, jejichž charakteristickým rysem je zejména schopnost rychlé reakce na požadavky ničit a umlčovat živou sílu a palebné prostředky protivníka do hloubky 10–12 km jeho bojové sestavy, ať již rozmístěné v obranných postaveních (okopy, zákopy), v prostorech soustředění nebo na přesunu.

Zakrytá palebná postavení plukovního dělostřelectva se rozmísťují asi 2–4 km za předním okrajem, tedy v dostřelu palebných prostředků stejného i o jeden stupeň nižšího stupně velení. Jednotky plukovního dělostřelectva zůstávají v průběhu boje v sestavě pluku a jen zřídka a dočasně budou použity na jiném směru, než pluk.

To jsou zásadní podmínky, které ovlivňují požadavky na trakci.

Po druhé světové válce se u plukovního dělostřelectva setkáváme vesměs s taženou variantou. Požadavky na pohotovost k palbě ještě nebyly tak vyhraněné, jak se s nimi setkáváme dnes. Jednotky dělostřelectva se stačily ukrýt v ženině připravených zákopech, kde setrvaly po většinu doby svého zasazení. Tempa útoku ve srovnání s dnešními nebyla tak vysoká, takže snížené bojové pohotovosti a možnosti při přemístění bylo možné dobrou organizací vyloučit nebo omezit. Avšak již ke konci války docházelo prokazatelně k opožďování dělostřelectva za rychle postupujícími tanky a pěchotou (viz Konec třetí říše, maršál Sovětského svazu V. I. Čujkov, Naše vojsko, Praha 1966, Viselsko-oderská operace). Současně je třeba vzít v úvahu, že průzkum dělostřeleckých baterií protivníka nedosahoval té dokonalosti a přesnosti, jak je tomu dnes, a nepřinášel tak hodnotné podklady pro odvetnou palbu.

V současné době můžeme zjistit stále častější prosazování plukovních samohybných systémů, které umožňují dřívejší nedostatky taženého dělostřelectva vyloučit. Poskytují veliteli vševojskového útvaru takový palebný prostředek, který je nepřetržitě a v plné hodnotě připraven v nejkratších možných lhůtách ničit palbou

objekty plukovního významu, uskutečnit krátký i delší manévry na potřebný směr, vyhnout se palbě protivníka pohybem a plnit úkoly i v podmínkách použití zbraní hromadného ničení, v silně zničeném a zamořeném terénu.

Zaváděním samohybných dělostřeleckých jednotek do organizace vševojskových útvarů dochází k některým změnám v taktice bojového použití plukovního dělostřelectva. V daleko větší míře se bude využívat ženijně dobře připravených vyčkávacích postavení. Ke splnění palebného úkolu bude jednotka zajišťovat do palebných postavení, které po skončení palby opustí, neboť je svou palebnou činností prozradí. Každá dělostřelecká jednotka bude mít připraveno několik palebných postavení, které však nebudou ženijně budovány v dosavadním slova smyslu.

Stejně jako u praporečného, tak i u plukovního dělostřelectva budeme požadovat, aby jednotky mohly překonávat vodní toky samostatně plaváním.

5. Divizní dělostřelectvo

K diviznímu dělostřelectvu počítáme zejména ty dělostřelecké jednotky a útvary, které si ponechává v ruce velitel vševojskového svazku pro ničení a umlčování cílů důležitých z hlediska celého svazku (taktické prostředky jaderného napadení, dělostřelecké a PL baterie apod.), případně k zesílení palebné činnosti v úseku některého z prvosledových útvarů. Páje tedy o dělostřeleckou bojovou techniku s dostřelem do 20 km i více, kterou rozmisťujeme asi 3–5 km za vlastním předním okrajem.

Část divizního dělostřelectva můžeme i přidělit prvosledovým plukům. Pak plní úkoly plukovního dělostřelectva a musí se přizpůsobit i zásadám vedení jeho bojové činnosti.

U divizního dělostřelectva nelze vyloučit ani možnost, že bude dočasně vyjmuta z podřízenosti velitele organického svazku a využito v pásmu jiného svazku k palebným úkolům ve prospěch vševojskové armády (palebná příprava, protipříprava apod.).

Z těchto podmínek použití vyplývá požadavek na **mohutnou palbu, ale i schopnost rychlého manévru na větší vzdálenosti**. Prvý požadavek u hlavního dělostřelectva ztěžuje splnit současně druhý. Děla s velkým dostřelem vycházejí konstrukčně těžká a jejich manévry bude proto omezeny, zejména u děl tažených. Pro určitou část cílů mohou tyto požadavky splnit raketomety.

Samohybné divizní dělostřelectvo může tyto dva zásadní a v podstatě protichůdné požadavky splnit, i když za cenu některých problematických řešení. Těžká bojová technika si vyžaduje sestrojiti vysoce výkonný podvozek a tím celá zbraň bude mít velký rozměr i hmotnost. Dále požadujeme i pancéřovou ochranu obsluhy, dostatečný počet ran jako vezenou zásobu, úhlovou pohyblivost apod., tím divizní samohybný dělostřelecký systém bude v sobě soustřeďovat maximum konstruktérské dovednosti a využití všech progresivních poznatků vědy a techniky.

Potřeba samohybnosti u raketometů vyplývá již z charakteristiky jejich bojového použití. Jen vysoká schopnost manévru pohybem umožní raketometům překvapivé a mohutné, vysoce účinné palebné údery na neočekávaných směrech a prostorech.

6. Armádní a frontové dělostřelectvo

Úkolem armádního i frontového dělostřelectva je posilování prvosledových svazků při boji s taktickými prostředky jaderného napadení a dělostřeleckými (protiletadlovými) bateriemi protivníka. Rozmísťuje se 4–6 km za vlastním předním okrajem s předpokladem, že jeho hloubka ničení dosáhne 10–15 km. Jde tedy o dělostřelectvo s velkým dostřelem a zpravidla i s dalšími mohutnými palebnými parametry. Kromě posilování divizí prvního sledu může armádní (frontové) dělostřelectvo vytvářet i dělostřelecké skupiny (podskupiny).

V průběhu operace štáb RVD armády (frontu) manévruje těmito jednotkami na potřebné směry a k potřebným svazkům. Kromě přemisťování za postupujícími vševojskovými svazky, musí být tyto jednotky (útvary, svazky) připraveny i k manévru podél fronty a to i na dosti značné vzdálenosti.

Proto by bylo žádoucí, aby i armádní dělostřelectvo využívalo předností samohybného dělostřelectva. Porovnáme-li však stupeň potřeby např. plukovního a armádního dělostřelectva, zjistíme, že na armádním stupni velení tato potřeba je nižší. Větší vzdálenost od předního okraje, dostatečný dostřel a z něho vyplývající menší četnost přemísťování, určitá specializace v palebné činnosti, menší nároky na dobu zahájení palby apod. dovolují závěr, že můžeme u tohoto dělostřelectva ustoupit ekonomickým hlediskům. Tzn. využívat nahromaděných zásob těchto zbraní a projekty samohybných děl armádního typu realizovat až po zavedení samohybných děl na nižších stupních velení.

Z á v ě r

Vývoj v soudobých armádách spěje jednoznačně k zavedení samohybného systému. Tento zasahuje dělostřelectvo všech stupňů. Přináší řadu výhod, které umožňují lépe plnit požadavky soudobého boje. K nim patří zejména vysoká pohotovost k palbě, schopnost manévru v obtížném a zničeném terénu, ochrana obsluhy proti účinkům ZHN, zápalných prostředků i konvenčních prostředků ničení.

Zbraňové samohybné dělostřelecké systémy vycházejí konstrukčně složitější a rozměrově větší. Tyto vlastnosti jsou výrazné zejména na vyšších stupních velení, kde požadujeme zbraně s většími palebnými možnostmi. A tak zatímco u praporečního a plukovního dělostřelectva probíhá proces přeměny trakce na samohybnou vcelku bez větších názorových rozdílů, u divizního a zejména u armádního (frontového) dělostřelectva se vývoj samohybných systémů prosazuje ztěžka. Velkou roli jistě zde hrají otázky ekonomické (využití značných zásob z minulosti).

Pokud jde o podvozky — převažují pásové, jejichž výhody nelze nedocenit zejména v odolnosti vůči účinkům různých prostředků ničení. U útvarů (svazků), kde předpokládáme častý a dlouhý přesun, vidím kolové podvozky jako výhodnější.

RACIONALIZACE PRÁCE ŽENIJNÍCH ŠTÁBŮ

Racionalizací práce velitelů a náčelníků druhů vojsk a štábů se již někteří soudruzi zabývali. Uveřejněné práce se zabývaly poukázáním na nutnost a předpokady řešení těchto otázek z hlediska všeobecně platných tendencí a aplikací moderních metod s využitím samočinných počítačů na dílčí úkoly.

Já se budu zabývat více současným stavem a možnostmi, využitím dosažitelných prostředků pro práci náčelníků, velitelů a štábů ženijního vojska.

Ženijní náčelníci a jejich oddělení tvoří důležitou součást operačního štábu. Jejich hlavní úlohou je zabezpečit rozhodnutí velitele v oblasti ženijního zabezpečení. Zároveň musí mít činnost ženijního náčelníka i zpětnou vazbu na zámysl a rozhodnutí velitele, zvláště v těch otázkách, kdy realizace zámyslu a rozhodnutí je přímo závislá na možnostech ženijního zabezpečení. Jestliže velitel armády pojme zámysl překročit v operační hloubce vodní překážku třemi divizemi, ale přepravní prostředky jsou pouze pro kapacitu dvou divízi, potom musí ŽN na tuto závažnou okolnost upozornit a velitel armády ji bude ve svém rozhodnutí respektovat. Jestliže v zámyslu je určen směr hlavního úderu přes těžko průchodný horský a bažinatý terén se složitým vodním režimem, musí na tuto okolnost ŽN upozornit a velitel bude tuto skutečnost respektovat tak, že bez změny cíle hlavního úderu jej povede výhodnějším terénem.

Je tedy jasné, že ŽN nejen zabezpečuje rozhodnutí velitele, ale i aktivně se zúčastňuje jeho tvorby. Toto je možné

jedině tehdy, má-li ŽN dobré znalosti v oblasti plánování a vedení vševojskového boje svého stupně, dovede na základě svých znalostí a zkušeností předvídat a reálně plánovat využití podřízených ženijních svazků, útvarů a jednotek.

Zvláště složitá je úloha ŽN a jeho oddělení v procesu součinnosti. V krátké době musí ŽN všech stupňů organizovat součinnosti s převážnou většinou složek a oddělení štábu, zvláště:

- a) s operačním oddělením:
 - upřesnění prostorů ženijních prostředků v operační sestavě,
 - zpracování plánu přesunu ženijních útvarů,
 - sladění komunikačního systému,
 - stanovení přechodů státní hranice,
 - zpracování plánů přeprav,
 - sladění úkolů operačního maskování;
- b) se zpravodajským oddělením:
 - sledování a vyhodnocování ženijního opatření nepřítele,
 - sladění použití průzkumných prostředků,
 - sladění požadavků zpráv požadovaných od fronty;
- c) s oddělením raketového vojska a dělostřelectva:
 - sladění přesunů oddílů arb po udržovaném komunikačním systému, zvláště přechod nebezpečných prostorů,
 - klamná opatření ve prospěch arb,
 - sladění činnosti PTZ a POZ;
- d) s oddělením vojska PVO ochranu přeprav proti vzdušnému nepříteli;

- e) s chemickým oddělením předběžně vyhodnocení účinků jaderných min;
- f) s technickým oddělením sladění činnosti opravárenských prostředků;
- g) s týlem projednání dopravní kapacity a způsobu přisunu ženiijního materiálu.

Se všemi složkami je tato součinnost nezbytná. Přitom většinu z nich je nutné domluvit na pracovišti jmenovaných složek, protože jsou to složky autorské. Proto zvláště při práci na polních místech velení je součinnost úkol, který vyžaduje vysokou připravenost pracovníků.

Trvalou součástí práce ŽN jsou nejrůznější technické propočty a kalkulace, které vzhledem ke svému rozsahu jsou značně náročné.

Složitá je činnost ŽN a jeho oddělení při řízení a velení podřízeným ženiijním svazkům, útvarům a jednotkám a ženiijním prvkům bojové nebo operační sestavy. Na stupni svazku a svazu je zpravidla 3—5 těchto prvků. Povinnosti k nim sestávají pouze z jejich odborného řízení

a usměrňování jejich činnosti k plnění úkolů ženiijního zabezpečení. ŽN v průběhu vedení boje a operace musí zajistit i jejich včasnou informaci o situaci na frontě, zabezpečit předání míst i parametrů jaderných úderů a vzdušné situace, která by na činnost těchto jednotek mohla mít nepříznivý vliv.

Tato fakta ŽN a jeho oddělení má tudíž ve štábu jasně vyhraněné místo a hraje při tvorbě rozhodnutí a jeho zabezpečování závažnou úlohu. Tendence vývoje práce štábu směřuje ke zrychlení a zvýšení přesnosti. Jestliže tento požadavek má a musí splnit i ŽN jeho oddělení, musí nutně při početně slabém obsazení ženiijního oddělení svazků a svazů dojít ke změně dosavadních způsobů a forem práce. Za současného stavu je možné tento problém řešit racionalizací dvou základních oblastí činnosti:

- racionalizaci vlastní práce oddělení a ve štábu;
- racionalizaci metod velení a řízení vojsk.

Racionalizace štábních prací

Racionalizace štábních prací na ženiijních odděleních má převážně pouze omezený význam a získané zkušenosti můžeme využít a aplikovat převážně jen na pracoviště ženiijního vojska. Bude tomu tak do té doby, pokud nebude racionalizován celý proces práce štábů jako jednotný, centrálně řízený systém shora. Za současného stavu můžeme vnitřní racionalizaci uskutečnit těmito metodami:

- a) účelnou metodikou práce oddělení a štábu,
- b) zjednodušením a formalizací mapové a textové dokumentace ženiijních náčelníků,
- c) využitím vhodných štábních pomůcek,
- d) využitím technických prostředků.

ad a) Metodika práce oddělení

Metodiku práce mají ženiijní oddělení divizí a štáby ženiijního vojska armád zpracované. Ne vždy však její obsah odpovídá požadavkům. Má-li být skutečně návodem k jednání, musí být rozpracována na všechny typické, zpravidla periodicky se opakující, bojové činnosti a tím tedy i štábní práce. Proto je nezbytné nutné, aby v metodice byly řešeny alespoň tyto hlavní varianty:

- plánování boje a operace s použitím AZ a bez nich,
- opatření při nenadálém napadení a postupném narůstání nebezpečí agrese,

- upřesnění bojových úkolů na noc a příští den v průběhu operace,
- plánování násilného přechodu v průběhu operace,
- plánování opatření k odrazení protí-úderu a protiztečí,
- opatření při dočasném přechodu do obrany,
- opatření při likvidaci následků hromadného nebo skupinového úderu na vlastní vojska.

Pro všechny tyto činnosti musí být rozpracovány úkoly v časovém sledu a jmenovitě na jednotlivce. Stejně tak musí být v metodice vyjádřena i personální vazba v součinnostních otázkách.

K přesnosti, rychlosti a cílevědomosti práce přispívá i metodika zpracování nejdůležitějších dokumentů.

Z hlediska potřeb ženiijních náčelníků jsou to zejména:

- účast na zpracování bojového rozkazu velitele,
- účast na zpracování plánu operace,
- zpracování plánu ženiijního a materiálně technického zabezpečení,
- zpracování plánu a grafikonu přepravy,
- zpracování souhrnného operačního hlášení.

V této metodice je uveden odpovědný zpracovatel, zpracovatelé dílčích otázek z vlastního oddělení a součinnostních slo-

žek štábu s časovou kalkulací. Pro úspěšné splnění úkolů nestačí jen dobře připravená metodika. Má-li být účinná, musí ji ZN upřesnit časově, v řadě případů i obsahově a zejména musí ji ovládat všichni, kdož se plánování a tvorby dokumentů účastní.

ad b) Zjednodušení a formalizace bojové dokumentace

Praxe ukázala, že řada bojových dokumentů, jejichž obsah i forma je stanovena v bojových řádech, neodpovídá současným požadavkům. Do rozporu docházíme zvláště v časových možnostech jejich zpracování. Určitým východiskem z tohoto stavu je formalizace písemných bojových dokumentů. Podle dosavadních poznatků v oblasti dokumentace ženijních náčelníků je tento úkol řešen dvěma základními způsoby. Formalizací univerzální, která slouží jako základ pro zpracování všech, nebo skupiny písemných dokumentů určitého stupně; nebo formalizací specializovanou, kdy pro každý druh nařízení a podřízený stupeň je připraven zvláštní formalizovaný dokument. Jako účelnější se osvědčuje specializovaná formalizace, která je velmi pracná při přípravě, ale při vlastním použití má výrazný časový efekt. V rámci specializované formalizace se osvědčilo zpracování nařízení pro podřízené náčelníky, jednotky a útvary, číselné označení jednotlivých statí tak, že je možné použít tento dokument jako hovorovou tabulku, zvláště při nejasnostech nebo upřesňování úkolů technickými pojítky.

Tento systém jsme zkoušeli v průběhu cvičení ŠTIT-72 v rámci dokumentace EXPRES FORMA. Dokumenty byly zpracovány v ruském jazyce po typech pro jednotlivé stupně, zároveň upraveny do formy kódové tabulky. Jednotnost jejich zpracování se ukázala vysoce výhodná a potvrdila možnost bezproblémového písemného styku náčelníků různých národností.

Vlastní vyhotovování písemných dokumentů na předtištěných formulářích je ve většině případů nejrychlejší psaním rukou propisovacím perem. Při mnohosti a různorodosti písemných dokumentů není časově možné ani na stupni armády vyhotovit potřebné dokumenty na stroji.

Obdobné problémy jsou i u dokumentů grafických. Zde sledujeme maximální účelnost, chceme na minimum snížit zákresem vševojskových a jednoduchým způsobem graficky vyjádřit úkoly ženijního zabezpečení. Ke zrychlení práce na mapě budeme plně využívat suchých obtisků vojskových značek, nápisů a popisů. Obojí je k dispozici dostatek a při získání

praxe s nimi práci urychlují a zaručují dobrou úroveň grafického vyjádření. Stejně tak je důležité používat moderních kreslicích prostředků, zejména nové typy fixů.

ad c) Využití štábních pomůcek

Práci ženijních náčelníků a jejich oddělení mohou do značné míry zrychlit vhodné štábní pomůcky. Jsou to v prvé řadě kalkulační údaje a normy z oblasti přeprav, zatarasování a ženijní úpravy terénu, zpracované formou přehledů nebo analogovým způsobem.

V průběhu řízení bojové činnosti se osvědčují tyto pomůcky:

- grafy a šablony pro vyhodnocování jaderných úderů na terén a vodní toky,
- tabulky pro plánování přesunů a přechodů vodních překážek,

- pravítko pro vyhodnocování únosnosti a k orientačním návrhům nízkovodních mostů,

- kalkulační údaje pro zatarasování s časovým nárůstem,

- kalkulační údaje ženijních úprav terénu a VS s časovým nárůstem.

- kalkulační údaje ženijních úprav terénu a VS s časovým nárůstem.

K tomu, aby tyto pomůcky byly skutečně racionalizačním elementem, je potřebná jejich vlastní jednoduchost a dobrá znalost jejich použití. Jsou hlavním pomocníkem při různých propočtech. Nedávají vždy naprosto přesné údaje, avšak natolik správné, že z nich lze vyvodit reálné závěry.

ad d) Využití technických prostředků

Ve štábu stále častěji používáme různých technických prostředků. Mimo běžných strojů kancelářského typu využíváme zejména dva nové druhy technických prostředků a to magnetofon a kopírovací stroj. Oba tyto stroje se osvědčily jako výkonné prostředky i v práci ženijních oddělení a štábů.

Při plánování je výhodné používat magnetofon k zachycení potřebných vševojskových údajů při vydávání zámyslu a rozhodnutí velitele, obsáhlejších informací apod. a doplňovat zákresem na mapu. Stejně tak je možné namluvit na pásek obsah bojových nařízení pro podřízené náčelníky a velitele, což slouží jako základ pro zpracování písemných nařízení. S dobrým efektem ve vnitřním styku ženijního oddělení s ostatními složkami štábu lze využít dispečink, s jehož pomocí

lze vyřešit většinu součinnostních otázek bez ztráty času pochůzkami. V obou případech je potřebné položit zvláštní důraz na utajení.

Dobře lze na ženijních odděleních využít kopírovací stroj DOKUFO. Slouží k rychlému okopírování dokumentace od nadřízeného stupně pro potřeby oddělení, k vyhotovení potřebného počtu výtisků různých náčrtů, jako např. úseku násilného přechodu vodní překážky, prostor zátarasů, průběh pásma obrany apod.

Racionalizace procesu řízení a velení

Ženijní náčelníci svazků a svazů mají v průběhu vedení bojové činnosti rozsáhlé povinnosti v odborném řízení podřízených náčelníků a v přímém řízení a velení ženijním prvkům bojové nebo operační sestavy. Ze všeobecných potřeb včasnosti rozhodnutí a doručení bojových nařízení vzniká potřeba rychlosti v tomto období nejvíce. Tuto situaci komplikuje i ta skutečnost, že s náčelníky nižších stupňů nemají ženijní náčelníci přímé rádiové spojení. K řízení podřízených ženijních náčelníků využívá rádiových sítí velitelských, směrových a šifrovaných spojení, doručování zpráv cestou směrových nebo styčných důstojníků a písemným stykem.

Krátká nařízení a zprávy důležitého významu je potřebné předávat pomocí šifrového spojení. Rychlý a účinný styk rádiem nebo po směru je možný tehdy, jestliže jsou dobře a účelně zpracovány signální a hovorové tabulky. Obsáhlejší zprávy a nařízení s platností na delší časové období je nejvýhodnější předávat cestou směrových nebo styčných orgánů nebo písemně a plně využít k dopravě vrtulníků.

Tyto způsoby nejsou nové. Jejich progresivitu lze dosáhnout zvláště krátkostí a jasností vyjádření, účinným využíváním signálních a hovorových tabulek s vyloučením chyb. V rozhodujících obdobích musíme využít i osobní styk.

Řízení a velení ženijním prvkům bojové sestavy je usnadněno zvláště tím, že ženijní náčelníci svazků a svazů mají vlastní rádiovou síť. Na stupni svazu je potřebné uzpůsobit řízení ženijních prvků operační sestavy i jejich organizační kumulaci a pokud to je účelné, počet samostatných prvků zmenšit. To je možné zejména včleněním samostatných ženijních útvarů (jako pontonový prapor ženijních strojů, hydrotechnická rota apod.) do ženijní zálohy spolu s částí organické nebo posilové ženijní brigády a k jejich při-

Využití uvedených prostředků značně urychluje některé druhy prací na ženijních odděleních.

Současné technické možnosti v oblasti racionalizace štábních prací na ženijních odděleních nejsou v souladu s potřebami soudobého boje. Přesto však jejich plným využitím můžeme vyloučit a likvidovat zásadní rozpory a umožnit tak ženijním oddělením svazků a svazů úspěšně plnit své povinnosti v rámci vševojskového štábu.

mému řízení a organizačnímu zabezpečení úkolů plně využít štáb ženijní brigády. Nejde zde však jen o odborné řízení, ale o řízení bojové činnosti jako celku. Z tohoto hlediska je tedy potřebné mít připraveny signální a hovorové tabulky, které by umožňovaly jednoduchým způsobem předávat i např. situaci vojsk na frontě, vzdušnou a radiální situaci, technické a týlové údaje. Musí být pravidlem, že ženijní prvky bojové nebo operační sestavy vysílají k ženijnímu náčelníkovi svého styčného orgánu. Toto je potřebné zvláště při zásadních rozhodnutích, kdy změna úkolu nebo nové úkoly jsou obsáhlé. V těchto případech je možné vyjádřit úkoly na oleātu nebo přímo do mapy styčného orgánu. Osvědčilo se nahrání nařízení a úkolů na magnetofonový pásek a jeho doručení styčným důstojníkem na štáb brigády nebo útvaru. Vzhledem k malé rychlosti dopravy styčného důstojníka motorovým vozidlem, je potřebné, pokud to situace dovolí, mít hlavní ženijní prvky bojové a operační sestavy umístěny v přiměřené vzdálenosti od VS. Tam, kde je to možné, využít ke zrychlení doručení dokumentace a nařízení vzdušné dopravy, organizované podací stanicí alespoň pro štáby brigád a útvarů. Z hlediska nedostatečných počtů důstojníků ženijních oddělení je potřebné chápat jako racionalizační opatření plné využití styčných orgánů ke kódování a odesílání zpráv pro své svazky a útvary.

Tyto metody vyplývají ze současných technických možností a racionalizačních prvků lze vidět spíše v organizačních opatřeních. Ne vždy však dosažená úroveň je dostatečná, jako např. aktivace pásma jaderných zátarasů, vytvoření složité hydrotechnické situace při příchodu k vodní překážce apod., je nutné dosáhnout přednostního doručení potřebných údajů cestou VČ spojení nebo využitím rádiové sítě velitele.

Perspektiva mechanizace a automatizace práce ženijních štábů a velení ženijnímu vojsku

Mechanizace a automatizace velení a řízení musí být řízena centrálně a komplexně v celém armádním organismu a v souladu s tím i ženijnímu vojsku, kde budou jen určité zvláštnosti. Domnívám se, že první kroky v tomto směru bude nutné učinit na zdokonalení metod přenášení informací v ženijním vojsku, které jsou již známy. Vzhledem ke značné potřebě řešení technických a technicko-organizačních problémů je možné účelně využívat „metodu kritické cesty“. Vzhledem k tomu, že je to metoda velmi přesná a maximálně úsporná, je časově náročná a přímo ji lze využít jen na úkoly, jež se budou plnit za několik hodin. Pro rychlou zásadní orientaci by plně dostačovala vyřešená schémata kritické cesty několika typických možností řešení jednoho úkolu (např. stavby mostu přes širokou vodní

překážku, možnosti zatarasování a ženijních úprav terénu při odražení protiztečí a protiúderů apod.) a tato by se použila vždy na podmínky přibližně stejné.

V perspektivě je nutné počítat i s využitím samočinných počítačů, zejména na složité technické propočty ničení hydrotechnických zařízení, výpočet účinků a času příchodu devastační přívalové vlny a stanovení optimálních podmínek pro násilný přechod, výpočet kombinovaných účinků pásem jaderných min apod. Stejně tak potřeba zároveň se zaváděním televize do systému řízení a velení, počítat s jejím začleněním i do štábů ženijních a pontonových svazků a útvarů, aby zprávy z přeprav a z činnosti skupin zneškodňování jaderných min byly na jednotlivých stupních velení okamžitě k dispozici.

Současný stav prostředků racionalizace dává jen omezené možnosti jejich využití v práci ženijních štábů i při velení a řízení ženijních prvků bojové sestavy. Přesto však některými organizačními opatřeními a využitím dostupných metod a prostředků lze dosáhnout značného pokroku v této oblasti a snížit napjatost mezi potřebami a možnostmi.

NĚKTERÉ PROBLÉMY NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍCH TOKŮ

Vodní překážky, zejména na Středoevropském válečnickém území, budou mít značný vliv na postup vojsk. Převážná většina z nich bude využita jako přirozená obranná linie a k tomu účelu bude zpravidla i zatrasena.

K zatarasování předpokládají „Západní“ použít především:

- smíšených minových polí, kladených jak na březích řek, tak i v jejich korytě;
- jaderných min, kladených jak na březích, tak v korytě, zejména však u hydrotechnických objektů;
- nástrah, kladených na přístupech k vodní překážce, před minovými poli a zejména v blízkosti jaderných min.

Pro zatarasování v korytě řek předpokládají „Západní“ použít jak protivýsadkových min a fugasů, uložených na dně řeky (max. do hloubky 3 m), tak plovoucích zakotvených min (v hloubkách větších než 2 m).

Předpokládanou hustotu zatarasování vodních překážek podle názorů vojenských představitelů NATO udává *tabulka 1*.

V pásmu obrany divize (šířky 25–30 ks), opřené o vodní překážku šířky

150–200 m předpokládají položit 1 500–2 000 plovoucích zakotvených min, 2 500–3 500 ks protitankových a protivýsadkových min, uložených ve vodě a 7 500–10 000 ks protitankových a protipěchotních min, založených na březích. Toto množství min je pochopitelně závislé na vhodnosti řeky (nebo jejích úseků) k násilnému přechodu.

Zatarasené úseky řek, zejména zatarasované v korytě řeky, jsou velmi těžko překonatelné. Přitom průchody v korytě řeky musí být zejména u plavidlové, přívozové a mostové přepravy značně širší (možnost splutí) než průchody na břehu.

Jaderné miny, zejména pak miny kladené ve vodě, tvoří specifickou překážku, která je s to vážně narušit předpokládaný postup útočících vojsk.

Účinky min (zejména jaderných) ve vodě se podstatně liší od účinků min, kladených na pevnině. Projevují se především tlakovou a vodní vlnou a u jaderných min navíc i radioaktivním zamořením vody a břehů.

Tlaková vlna výbuchu se šíří do většího prostoru než na pevnině a způsobuje

Tabulka 1

Druh min (klasických)	Množství trhaviny v mině (kg)	Vzdálenost mezi minami v řadě (m)	Vzdálenost mezi řadami (m)	Hloubka kladení ve vodě (m)	Zaminovaná plocha		
					rozměry (m)	počet min (ks)	počet řad
protitankové miny	6—10	8—15	15—20	1,2	40—60 × 100	více než 20	více než 2
protivysádkové miny	15	15	20—50	1—3	60 × 100	15	1—2
minové fugasy	8—10	—	—	0,1—1,5	libovolná	—	—
plovoucí zakotvené miny	kolem 30	15—20	20—60	2—6	200 × 1000	260	4

kromě bezprostředního zničení neb vyřazení techniky v nejbližší blízkosti výbuchu i rozbouření vodní hladiny, které může vážně narušit násilný přechod i ve větší vzdálenosti od epicentra výbuchu jaderné miny. Navíc u jaderných min, položených na dně koryta řeky, vzniknou nálevky v korytě řeky, jejichž velikost je závislá na množství trhaviny a na kvalitě dna řeky. U jaderných min může být velikost nálevky taková, že její násyp může vyčnívat nad hladinou a může tak zásadně pozměnit charakter toku řeky (u úzkých řek může dojít k celkovému přehrazení dna řeky a k vytvoření dočasné hráze, která způsobí na jedné straně — nad nálevkou — zvýšení hladiny řeky a její případné vytlití z břehů, a na druhé straně — pod nálevkou — podstatné snížení hladiny řeky). Všechny tyto účinky mohou pochopitelně narušit plánovaný násilný přechod řeky.

Velikost nálevky od výbuchu jaderné miny lze zjistit z předpisu Oper-51-3. Kromě toho jsem uvedl řadu údajů o velikosti nálevky ve svém článku „Jaderné miny a jejich vliv na vedení boje“, uveřejněném ve Vojenské mysli 9/1970.

Vodní vlna velké vlnové délky se šíří na poměrně velkou vzdálenost a může

způsobit kromě již vzpomínaného vážného ohrožení plynulosti násilného přechodu řeky i zničení, nebo poškození hydrotechnických objektů, ale zejména přepravujících se prostředků. Při výbuchu jaderné miny v korytě řeky může na základě zkoušek dosáhnout výška vodní vlny až 3/4 hloubky řeky. Rychlost jejího šíření lze vypočítat ze vzorce:

$$v = \sqrt{g(h+a)} \quad (\text{v metrech za sec.})$$

přičemž: g = přitažlivost zemská

h = hloubka řeky (m)

a = výška vodní vlny (m)

Maximální výšky dosahuje vodní vlna v určité vzdálenosti od centra výbuchu. Tato vzdálenost se vypočítá ze vzorce:

$$r = 125 \sqrt[3]{Q} \quad (\text{v metrech})$$

ve kterém Q = tritologový ekvivalent jaderné miny v kt

Po dosažení maximální výšky se vodní vlna zmenšuje v obráceném poměru ke svému růstu.

Příklad:

Při výbuchu jaderné miny 10 kt, uložené v korytě řeky v hloubce 4 m vznikne vodní vlna maximální výšky 3 m ($3/4 h = 0,75 \times 4$). Této výšky dosáhne vodní

vlna ve vzdálenosti $r = 125 \sqrt[3]{Q} = 125$.
 $\sqrt[3]{10} = 275$ m. Rychlost šíření se vodní vlny dosáhne $v = g(h+a) = 10(4+3) = 8,5$ m/sec. Konec vlnění bude ve vzdálenosti 275 m od místa maximální výšky vodní vlny, to je ve vzdálenosti $2 \times 275 = 550$ m od centra výbuchu.

Poloměr pásma ničení přepravních prostředků a stálých mostů od výbuchu jaderné miny lze zjistit z předpisu Oper-51-3 nebo vypočítat ze vzorce

$$r = k \cdot \sqrt[3]{Q} \quad (\text{v metrech})$$

přičemž: k = koeficient, vyjadřující délku mostního pole a materiál mostu neb druh přepravního prostředku; bývá v rozmezí 3,00 – 4,10

Q = tritologový ekvivalent jaderné miny (v kg).

Příklad:

Poloměr pásma zničení mostních polí a podpěr ocelového mostu při výbuchu jaderné miny 10 kt bude

$$r = 3,5 \cdot \sqrt[3]{10\,000\,000} = 740 \text{ m}$$

Rovněž rozsah protiradioaktivního zamoření a břehů lze vypočítat s využitím předpisu Oper-51-3 nebo již zmíněného článku ve Vojenské mysli číslo 9/1970. Přitom je však třeba vzít v úvahu, že radioaktivně zamořená voda se bude šířit po proudu řeky do daleko větších vzdáleností, než jsou stanoveny pro šíření radioaktivního zamoření na pevnině. To pochopitelně vážně ovlivní možnosti násilného přechodu řeky na velkém úseku.

Z vyhodnocení ničivých účinků výbuchu jaderných min na vodní překážce vyplne i postup prací při zjišťování a překonávání jaderných zátarasů. Přitom je třeba vycházet (v duchu zásad NATO) z nejpravděpodobnějších míst jejich uložení.

Známe-li např. poloměr zničení objektu na řece (např. mostu), můžeme stanovit úsek předpokládaného uložení jaderné miny. Ten však bude (jak vyplývá z uve-

deného příkladu) velký. Je proto třeba jej ještě dále specifikovat na základě řady doplňkových údajů (např. výsledkem zajištění a místního obyvatelstva, zjišťování příznaků činnosti skupiny kladečů jaderné miny apod.). K vyhledávání jaderné miny (zejména uložené ve větší hloubce) bude třeba speciálních hledaček, schopných práce pod vodou, případně speciálního zařízení, taženého po dně (podle charakteru dna). K urychlení prací můžeme podle šířky pásma ničení použít dvou i více skupin pro zneškodňování jaderné miny.

Stejná opatření je třeba přijmout při odminování úseků přeprav, na které může nepřítel předpokládat použití jaderných min. Zde, stejně jako u stálých mostů, je třeba prověřit i přístupové cesty k přepravištím (k mostu) včetně přilehlého terénu v pásmu šířky oboustranně 1–3 km (podle tonáže předpokládané jaderné miny).

Rozsah těchto prací je natolik velký, že jej zpravidla vyčleněná síla nebudou moci splnit ve stanoveném čase. Je proto třeba počítat s tím, že stanovené úkony budou plněny v různých pořadích, přičemž v prvním pořadí půjde pouze o prověření vlastního objektu (mostu, přepraviště) a přístupových cest, zatímco přilehlý terén k objektu (přepravišti), v němž může být jaderná mina rovněž uložena, bude zpravidla prověřován až ve druhém pořadí a přilehlý terén k přístupové ose většinou až ve třetím pořadí (pokud na tuto činnost vůbec zbude čas, síly a prostředky).

U plavidlových a přívozových přepravišť, jakož u plovoucích mostů, je třeba při určování možného uložení jaderné miny vzít v úvahu kromě účinků tlakové vlny i možné účinky vodní vlny způsobené výbuchem jaderné miny. Pokud tyto prostoroově přesahují účinek tlakové vlny, pak prověřit úsek možného uložení jaderné miny ve vztahu k rozsahu možných účinků vodní vlny.

Při násilném přechodu na úsecích řek, kde lze předpokládat uložení nepřátelské jaderné miny, je kromě opatření k její likvidaci třeba u přepravujících se vojsk při-

pravit i všechna opatření k překonávání radioaktivně zamořeného terénu pro případ aktivace této jaderné miny. Mezi tato opatření pochopitelně patří i výběr záložních přepravišť v takových vzdálenostech od hlavních přepravišť, aby nebyly případným výbuchem jaderné miny ohroženy (s výjimkou případného radioaktivního zamoření, kterému se vzhledem k značnému prostorovému šíření nebude zpravidla možno ani na záložních pracovištích vyhnout).

Z těchto úvah vyplývají tyto závěry:

1. Ženíjní průzkum vodních toků nelze chápat již jen jako pouze podrobný (ve smyslu ustanovení předpisu Žen-2-3 hl. 7), ale musí zahrnovat i opatření k vyhledávání a zneškodňování případně položených jaderných min. Z toho vyplyne i složení průzkumných skupin (kromě ženistů, vyčleněných k podrobnému průzkumu, budou v nich zpravidla začleněny i skupiny pro zneškodnění jaderných min, nebo alespoň podskupiny pro jejich vyhledávání) a řízení jejich činnosti.

2. Určování záložních přepravišť je třeba řešit z hlediska možnosti jejich výběru, případně přístupových cest, ale především z hlediska účinků jaderných min vzhledem k místu jejich pravděpodobného uložení.

3. Již v míru je třeba cvičit ženijní a pontonové jednotky, předurčené ke zřizování a obsluze přepravy, v ničení násypů nálevek po výbuchu jaderných min v korytě řek.

4. Na všech velitelských stupních, které vyčleňují záchranné a uvolňovací odřady, je třeba těmto odřadům pro období násilného přechodu řeky vytyčit jako jeden z úkolů likvidaci následků po výbuších jaderných min.

5. Vzhledem k možnostem dálkového ovládání jaderných min (včetně možnosti jejich odpálení z letounů neb vrtulníků) je třeba s možností výbuchu jaderné miny a z toho vyplývajících opatřeními počítat nejen u prvosledových, ale i druhosledových svazků při násilném přechodu řeky. Přitom u druhosledových svazků bude pochopitelně hlavní důraz třeba položit na zabezpečení mostových přeprav. To umožní snížit rozsah potřebných opatření oproti svazkům prvního sledu.

Ke snížení možných účinků nepřátelských jaderných min bude rovněž účelné — pokud to taktická situace umožní — zahajovat násilný přechod na jednotlivých úsecích (pásmech) přepravy s časovým odstupem tak, aby jako první byl zahájen na poproudí straně úseku (pásem) přepravy a postupně pak na protiproudních úsecích (pásmech).

6. Pokud bude třeba v krátké časové lhůtě uskutečnit násilný přechod několika vodních toků, vyvstanou uvedené problémy v daleko větší míře. V tomto případě bude proto často výhodnější vytvořit zvláštní skupiny, předurčené pouze k ženijnímu průzkumu vodních toků a k vyhledávání a zneškodňování min na přepravištích a na přístupech k nim.

ZKUŠENOSTI Z PŘÍPRAVY KOMUNIKACÍ NA TERITORIU STÁTU

Krajská správa vojenské dopravy (KSVD) se za mimořádných opatření podílí, nebo zabezpečuje přesuny vojsk na svém teritoriu. Plnění těchto úkolů vyžaduje výkonnou silniční síť, zvláště organizovanou a směřovanou podle potřeb ozbrojených sil. Na teritoriu státu ji vytváří určené automobilní silnice (UAS). Pořádkovou službu na těchto silnicích zabezpečují pořádkové orgány KSVD. Údržbu sjízdnosti těchto silnic a jejich obnovu (objektů na nich) zabezpečuje příslušný národní výbor. K zabezpečení tohoto úkolu využívá zvláštních údržbových a obnovovacích jednotek. Tyto jednotky organizujeme a připravujeme již v míru. Školí je odpovědní pracovníci příslušného resortu v součinnosti s KSVD. Vedle teoretického školení probíhá každoročně u některých jednotek i praktický výcvik, který je vlastně prověrkou připravenosti jednotek pro plnění předpokládaných úkolů a prověrkou norem pro jejich nasazení.

Výcvik těchto jednotek probíhá v rámci plnění úkolů důležitých pro národní hospodářství, které jsou obdobné jako za války. Výcvik tak není samostatný a neodvádí síly a prostředky od plnění vlastních úkolů. Tak v posledních letech jednotky v rámci výcviku obnovily několik mostů, postavily tři nové mosty, obnovily úseky silnic a odstranily některé bodové závady ve výkonnosti silnic. Splnily tak nejen úkoly výcviku a připravenosti, ale

zlepšily i výkonnost a stav silniční sítě jak pro mírovou potřebu národního hospodářství, tak i pro případnou potřebu ozbrojených sil. Kladem je operativnost v přístupu k výcviku a prověrce těchto jednotek. Využívá se k tomu i havarijních případů, kdy je třeba obnovit průjezd co nejdříve po jeho narušení.

Zajímavý případ jsme řešili v září minulého roku. Závod ČKD Ostrava přepravoval velkorozměrné strojní zařízení o váze více než 60 tun přes náš kraj. I když trasa byla předem stanovena, celá kolona zůstala stát před jedním kamenným mostem, který únosností a průjezdnou šířkou nedovoloval další přesun kolony. Jinou komunikací nebylo možné pro tak rozměrný náklad v celém kraji určit a tak kolona stála tři dny před mostem. Bylo třeba zesílit mostovku a zvýšit ji tak, aby se náklad dostal nad okrajní zdi mostu. Protože KNV nemohl nikde získat vhodný materiál a výroba potřebných trámů by byla velmi zdlouhavá, obrátili se na KSVD. Most byl zesílen v rámci cvičení zvláštní jednotky. Za 24 hodin mohl transport pokračovat v cestě. Přitom jednotka se připravovala pro plnění obdobných úkolů za mimořádných opatření, získala další zkušenosti a kromě toho pomohla národnímu hospodářství.

Jedním z dalších důležitých úkolů, které budou plnit jednotky resortu dopravy za mimořádných opatření, je nové značení

silnic. Značení určených automobilních silnic novými dopravními značkami má důležitý význam nejen pro vojenské uživatele silnic, ale i pro ostatní uživatele, protože podstatně mění i charakter celé silniční sítě.

Silniční síť v době míru tvoří silnice hlavní sítě, silnice základní sítě a silnice doplňkové sítě. Rozdělení silnic napovídá, že podle zařazení se mění i požadované směrové, výškové a prostorové prvky silnic. Můžeme zpravidla předpokládat, že silnice hlavní sítě bude proti silnici základní sítě a silnice základní sítě proti silnici doplňkové sítě značena jako hlavní. Určené automobilní silnice budou po svém aktivování „hlavní“ vůči všem silnicím mírové sítě. Změní se tedy na mnoha křižovatkách přednost v jízdě a bude nutné osadit značný počet nových dopravních i orientačních značek. Všechny UAS budou uzavřeny pro civilní provoz. Pouze pro potřeby civilní obrany a zachování hospodářského života bude povolen provoz na nich nejkratším směrem v té době, kdy nebudou obsazeny vojenskými přesuny. Nově značit je budou jednotky resortu dopravy za odborného dozoru příslušníků veřejné bezpečnosti podle připravené dokumentace. Značení UAS je pochopitelně zabezpečeno i materiálně.

Vedena snahou vyzkoušet stanovené časové normy vytyčování v praxi, případně je organizačními opatřeními zkrátit, organizovala KSVD České Budějovice společně s odborem dopravy KNV v minulém roce dvě praktická cvičení ve vytyčování silnic. Dokumentace pro vytyčení cvičné silnice byla připravena stejným způsobem, jako uložené doklady. Okresní správa silnic obdržela předem rozkaz, jaký druh a počet značek má mít na cvičení připraven.

Po svolání jednotky obdržel velitel rozkaz k vytyčení cvičné silnice jedním družstvem, vybaveným dopravním prostředkem. Podle předané dokumentace naložilo družstvo dopravní značky, sloupky a upevňovací. Veliteli družstva nebyly poskytnuty před odjezdem žádné informace ani vysvětlení z toho důvodu, abychom mohli posoudit srozumitelnost a jednoznačnost zpracované dokumentace. Při prvním cvičení vytyčilo družstvo 20 km cvičné silnice, která vedla převážně malými obcemi. Bylo třeba desetkrát změnit přednost v jízdě a upevnit 130 značek. Družstvo vytyčilo silnici za dvě hodiny. Při druhém cvičení vytyčovalo družstvo 20 km silnice, která vedla okresním městem, a opět to družstvo splnilo za dvě hodiny.

Obě cvičení dokázala srozumitelnost

připravené dokumentace a ukázala, jaká opatření jsou třeba k zabezpečení rychlého vytyčení.

Získané poznatky:

Pro jedno silniční družstvo je nevyhověnější stanovit k vytyčení silnici v délce 20–30 km a přidělit mu dvě nákladní auta. V prvním vozidle jede velitel družstva s příslušníkem Veřejné bezpečnosti, který poskytuje odbornou pomoc k situování značky, a 4 příslušníci družstva, kteří zakrývají dopravní značky a provizorně upevňují nové dopravní značky. Zbytek družstva jede v druhém vozidle, snímá staré značky a stabilně upevňuje nové dopravní značky. Tato část družstva není limitována časem, tak jako první část. Počítat s využitím starých značek není vhodné, protože jejich časté změny nelze dokumentačně podchytit. Po sejmutí slouží k doplnění provozních zásob.

Pro osazení nových komunikací, které vznikly místními úpravami a nejsou dosud podchyceny v dokumentaci, je nutné mít 10–20 % zálohy plánovaných dopravních značek. Na křižovatkách je nezbytné v prvé řadě osazovat „Zákaz vjezdu všech vozidel“, nebo „Stůj!“. Dej přednost v jízdě“, aby během vytyčování nedošlo ke střetnutí vozidel. V dalším je třeba u ulic nebo silnic, z nichž byl směrem na UAS osazen „Zákaz vjezdu všech vozidel“, osadit na pokraji této ulice informační značku „Slepa ulice“ a u silnic na nejbližší předcházející křižovatce vyznačit objížďku. Při zanedbání této zásady může dojít k tomu, že nákladní vozidla a vozidla s vleky by neměla možnost otočit a musela by vjet na UAS, nebo by došlo k hromadění vozidel.

Na křižovatkách silnic a hlavně ve městech, kde nelze zcela vyloučit civilní dopravu, je třeba mít v záloze doplňkové tabulky s vyznačením tvaru křižovatky a doplňovat jimi ty křižovatky, kde UAS mění směr.

Všechna tato opatření je třeba organizovat v součinnosti s Krajskou správou Veřejné bezpečnosti a zajistit si v potřebné míře pomoc a dozor orgánů dopravních inspektorátů. Mění se charakter křižovatek a snadno může dojít k dopravním nehodám v důsledku přehlédnutí nové značky.

Tyto poznatky a zkušenosti je možné využít v další práci v operační přípravě silniční sítě. S našimi poznatky jsme se chtěli podělit nejen s ostatními orgány vojenské dopravy, ale i s veliteli vojsk a štáby, kteří budou uživateli silnic a kteří nemají mnohdy představu o jejich skutečném zabezpečení.

ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ FRONTU

Zdravotnické zabezpečení vojsk je důležitým druhem zabezpečení soudobého boje a operace. Soudobé podmínky boje a operace vytvářejí i pro řešení zdravotnického zabezpečení novou situaci a přinášejí řadu nových problémů. Protože zdravotnická služba ČSLA při postupné novelizaci předpisů a směrnic i jednotných léčebných postupů vychází ze zásad koaliční doktríny „Rukovodstvo po organizaci medicinského zabezpečení vojsk sojuzny armij na vojennoje vremja“, považují za vhodné uvést některé zásady a principy zdravotnického zabezpečení polních vojsk.

Zdravotnické zabezpečení frontu organizujeme k udržení bojeschopnosti a upevnění zdraví příslušníků vojsk, k včasnému poskytování zdravotnické pomoci raněným a nemocným, k jejich léčení a k nejrychlejšímu vrácení k útvarům, předcházení vzniku a předcházení nemocí u vojsk.

To vše klade na zdravotnickou službu frontu tyto úkoly:

- součinnost se zdravotnickou službou armád při řešení úkolů zdravotnického zabezpečení vojsk;

- organizaci a odsun zasažených a nemocných ze zdravotnických praporů a samostatných zdravotnických oddílů do nemocničních základů frontu;

- dokončení poskytování odborné pomoci a poskytnutí základních druhů specializované lékařské pomoci zasaženým a nemocným ve frontových léčebných zařízeních;

- léčení zasažených a nemocných, nepodléhajících odsunu za hranice frontu, až do úplného uzdravení;

- dočasnou hospitalizaci a léčení zasažených a nemocných, kteří nejsou schopni odsunu;

- přípravu zasažených a nemocných s dlouhou dobou léčení na odsun za hranice frontu;

- účast při likvidaci následků napadení nepřátelskými prostředky hromadného ničení;

- organizaci a uskutečnění hygienických a protiepidemických opatření na celém území, které zaujímají vojska frontu, včetně úplné likvidace ohnisek infekčních onemocnění ve vojscích a mezi místním obyvatelstvem.

Mezi síly a prostředky zdravotnické služby patří: léčebná zařízení, zdravotnické odsunové útvary, protiepidemické útvary a zařízení a zařízení zdravotnického zásobování.

Léčebná zařízení jsou určena pro příjem zasažených a nemocných, k poskytnutí odborné lékařské pomoci a hlavních druhů specializované pomoci, pro hospitalizaci, léčení a přípravu zasažených a nemocných s dlouhou dobou léčení k odsunu do týlu státu. Léčebná zařízení představují různé polní pohyblivé nemocnice (chirurgické, vnitřní, neurologické, infekční, pro lehké raněné, odsunové sběrný).

Z léčebných zařízení se sestavují a rozvinují nemocniční základny.

K frontovým léčebným zařízením patří i samostatné zdravotnické oddíly frontu a útvary specializované zdravotnické pomoci.

Zdravotnické odsunové útvary frontu jsou určeny pro odsun zasažených a nemocných po silnicích a rovněž pro převozy uvnitř nemocniční základny. Zpáteč-

ní cesty využívají pro převozy zdravotnických zařízení a zdravotnického materiálu. Jsou to autobusové zdravotnické prapory a využívají se též vojenské zdravotnické vlaky.

Protiepidemické útvary a zařízení fronty jsou určeny k hygienickým a protiepidemickým opatřením ve vojenských frontu a v týlovém pásmu frontu, ke kvalifikovaným mikrobiologickým, hygienickým a toxikologickým vyšetřením, k organizaci a uskutečnění izolačních karanténních opatření a pro posilování zdravotnické služby armády protiepidemickými prostředky.

Zařízení zdravotnického zásobování jsou určena pro zabezpečení vojska zdravotnických zařízení všemi druhy zdravotnického materiálu a zdravotnické techniky.

Orgány velení zdravotnické služby fronty jsou určeny k řízení činnosti podřízených sil a prostředků zdravotnické služby a zahrnují zdravotnickou správu frontu a velitelství nemocničních základů.

Nejdůležitější v práci zdravotnické služby frontu v přípravném období útočné operace je dosáhnout pohotovosti zdravotnické služby k začátku operace.

Zdravotnická služba frontu zabezpečuje přesuny operačních svazů a svazků frontu. Během přesunů je hlavním úkolem zabezpečení odborné lékařské pomoci vojskům s cílem ponechat zdravotnickým praporům svazků (samostatným zdravotnickým oddílům) možnost sledovat vojska a včas se soustředit v novém prostoru.

Při přesunech armády poskytují odbornou lékařskou pomoc zdravotnické oddíly na vzdálenost 60—80 km od sebe.

Jedním z úkolů zdravotnické služby frontu v období přípravy k operaci je přímým novým zařízením do sestavy frontu.

Zdravotnická služba dále kontroluje fyzický a hygienicko-epidemiologický stav doplňků a navrhuje jejich racionální rozdělování mezi druhy vojsk v závislosti na fyzickém stavu a úrovni přípravy.

Před začátkem útočné operace se část samostatných zdravotnických oddílů frontu vyčleňuje pro posílení armád a ostatní se soustřeďují do zálohy náčelníka zdravotnické služby. Tato záloha se umísťuje na směr hlavního úderu frontu bezprostředně za armádami prvního operačního sledu a je určena pro posilování armád a pro likvidaci ohnisek hromadných zdravotnických ztrát v hloubce týlového pásma frontu.

Při zahájení útočné operace se léčebná zařízení frontu rozdělují podle charakteru úkolů na dvě skupiny. První skupina ne-

mocnic vytváří nemocniční základnu, druhá skupina představuje zálohu, která je připravena během operace rozvinout další nemocniční základnu. Velikost jednotlivých skupin nemocnic může být různá a závisí na celkovém lůžkovém fondu frontu a na vzniklé situaci.

Počet nemocničních základů závisí na šířce útočného pásma frontu, operačním učením frontu a organizaci přísunu materiálních prostředků. Nejčastěji se nemocniční základny rozvíjejí na směr činnosti každé armády prvního sledu poblíž armádních automobilních silnic, nebo hlavních tahů železnice.

Lůžkový fond nemocničních základů se určuje podle propočtu zdravotnických ztrát na příslušném odsunovém směru.

Manévr silami a prostředky hygienicko-protiepidemické služby se organizuje tak, aby jedna část těchto prostředků byla vyčleněna pro případné posilování armádních prostředků a k dokončení jimi započaté práce, zatímco druhá část organizuje hygienická a protiepidemická opatření v hloubce frontového týlu a zabezpečuje náročnější laboratorní vyšetření.

Zdravotnické odsunové prostředky frontu se částečně přidělují armádám a ostatní jsou v záloze náčelníka zdravotnické služby frontu. Zálohu pak využívá náčelník pro odsuny zasažených a nemocných z ohnisek hromadných ztrát v týlovém pásmu frontu a pro urychlení odsunů na tom či onom odsunovém směru.

Frontové zdravotnické sklady se rozmísťují v předsunutých frontových základnách.

Zdravotnická služba frontu má v průběhu útočné operace tyto úkoly:

- včasné uvolnění zdravotnických praporů (samostatných zdravotnických oddílů armády, frontu) od zasažených a nemocných;

- spolupráce se zdravotnickou službou armád při poskytování odborné lékařské pomoci zasaženým a nemocným;

- včasné vysunutí a rozvinování nových nemocničních základů;

- účast na likvidaci následků v důsledku nepřátelského použití prostředků hromadného ničení;

- hygienická a protiepidemická opatření;

- uskutečnění manévru silami a prostředky zdravotnické služby by podle vyvíjející se situace.

Náčelník zdravotnické služby armády a frontu řídí odsun zasažených a nemocných ze zdravotnických praporů (samo-

statných zdravotnických oddílů armády a frontu) do nemocničních základů armád-ními i frontovými zdravotnickými prostředky a dopravním letectvem frontu. Využívá též automobilních dopravních prostředků. Z celkového počtu připadá pro vzdušný odsun 10 %, odsun zdravotnickými odsunovými prostředky 50 % a ostatními dopravními prostředky 40 % zasažených a nemocných.

Při úspěšném rozvíjení operace se poskytuje zdravotnická pomoc zasaženým a léčení v blízkosti ohnisek napadení. Zde se rozvíjejí zdravotnické prapory (samostatné zdravotnické oddíly). Není-li hospitalizace zasažených v prostoru ohniska možná, nebo je neracionální, odsunují se z těchto zdravotnických etap automobilními a případně i vzdušnými prostředky do nejbližší nemocniční základny.

Základní cíl manévru léčebně odsunovými prostředky frontu v průběhu útočné operace spočívá v zabezpečení nepřetržitěho poskytování odborné a specializované lékařské pomoci. Toho dosahujeme včasným přesunem a rozvíjením nových nemocničních základů na každém odsunovém směru. Čas a místo rozvíjení nových nemocničních základů se určuje vzdáleností nově rozvíjených zdravotnických praporů (samostatných zdravotnických oddílů) od dříve rozvinutých nemocničních základů a nahromaděním zdravotnických ztrát. V průměru se nové nemocniční základny rozvíjejí na odsunovém směru každých 120–150 km. Na těchto směrech, kde jsou zdravotnické ztráty velké, může vzdálenost nemocniční základny od vojsk být i větší. V tom případě se na směru činnosti vojsk vysunují malé skupiny polních nemocnic, jejichž úkolem je přijímat zasažené a poskytovat jim odbornou lékařskou pomoc.

Zasažení a nemocní se odsouvají do týlu státu po železnici v závislosti na její obnově.

Hlavním cílem hygienických a protiepidemických opatření v průběhu útočné operace je zabránit zavlečení infekčních nemocí do vojsk, zachovat potřebnou úroveň hygienického stavu vojsk a likvidovat následky napadení bojovými biologickými prostředky.

Hygienickoepidemické zabezpečení má v průběhu operace tyto hlavní úkoly:

— nepřetržitý hygienicko-epidemiologický průzkum;

— lokalizace a likvidace odhalených ohnisek přenosných onemocnění a organizace protiepidemických opatření ve vojscích;

— kontrola dodržování hygienických norem ve vojscích;

— kontrola protiepidemického režimu při léčebně odsunovém zabezpečení.

Manévr protiepidemickými prostředky frontu bude mít hlavní cíl, jak neefektivněji zabezpečit uvedená opatření.

Hygienicko-epidemiologický průzkum vedeme zejména podél hlavních frontových komunikací a v prostorech rozmístění týlových základů, nemocničních základů a zdravotnických zařízení. V průběhu frontové útočné operace se protiepidemické útvary a zařízení frontu pohybují přímo za vojsky, spolupracují se zdravotnickou službou armády a v případě potřeby ji posilují, lokalizují a likvidují protiepidemická ohniska, odhalují nová a usku-tečňují protiepidemická opatření v hloubce týlového pásma frontu.

V případě napadení bojovými biologickými prostředky se zúčastňují jejich likvidace. Hlavním úkolem v tomto případě je zabránit rozšíření ohniska, zejména nebezpečných onemocnění a jejich zavlečení do sousedních útvarů. K tomu musí také směřovat hlavní úsilí protiepidemického zabezpečení frontu. V takovémto případě se k hospitalizaci zasažených (nemocných) vyčleňují zvláštní skupiny léčebných zařízení.

V útočné operaci podléhá velikost a struktura zdravotnických ztrát frontu značným výkyvům a závisí na charakteru a stupni bojového úsilí, počtu vojsk, jejich technickém vybavení, množství používaných prostředků hromadného ničení a na době trvání operace.

Zdravotnické ztráty frontu v útočné operaci mohou představovat hodnoty od 24–38 % (při trvání 10–12 dnů) do 28,0 do 42,5 % (při trvání 14–15 dnů) z početního stavu. Největší zdravotnické ztráty (až 60–70 % z počtu všech zdravotnických ztrát za operaci) můžeme očekávat v období plnění bližšího úkolu frontu, včetně jaderné přípravy nepřítelů.

Uvedu možnou strukturu zdravotnických ztrát ve frontové útočné operaci:

— od jaderných zbraní	45–50 %
— od střelných zbraní	20–25 %
— od chemických zbraní	10–12 %
— od zbytkové radiace	10–12 %
— od biologické zbraně	5–7 %
— nemocní	3–5 %

Z této struktury vyplývá, že z celkového počtu zdravotnických ztrát frontu může být 70 až 75 % ztrát v důsledku použití zbraní hromadného ničení.

Za zabezpečení svazů, velitelství nemocničních základů a frontových útvarů

a zařízení zdravotnickým materiálem zodpovídá náčelník zdravotnické služby frontu.

Výkonný orgán, který v rámci frontu materiálně technické zabezpečení zdravotnické služby organizace a který za ně náčelníkovi zdravotnické správy frontu bezprostředně zodpovídá, je náčelník farmacie a zdravotnické techniky.

Zdravotnická správa frontu organizuje a řídí zásobování svazů, velitelství nemocničních základů a frontových útvarů a zařízení (FÚZ). Zásobuje z frontových zdravotnických skladů. Tyto přiděluje zdravotnické správě frontu ministerstva národní obrany (HV) a to v počtu, který odpovídá úkolům zdravotnické služby v plánované frontové operaci.

V průběhu frontové operace jsou svazy zásobovány přísunem zdravotnického materiálu z vyčleněných pohyblivých oddělení zdravotnických skladů do polních armádních zdravotnických skladů prostředky týlu frontu, nebo si je odebírají armády svými dopravními prostředky.

Útvary a zařízení frontu jsou zabezpečovány zdravotnickým materiálem z těch zdravotnických etap, do kterých odsunují raněné a zasažené.

Zdravotnická správa frontu zabezpečuje svazy, velitelství nemocničních základů a útvary a zařízení frontu všemi druhy zdravotnického materiálu, které tvoří nomenklaturu materiálu běžné potřeby a nejdůležitějšími druhy polní zdravotnické výstroje.

V průběhu operace zásobuje převážně způsobem direktivním a jen v některých případech i podle požadavků podřízených. V obou případech bude převládat způsob zásobování celými zásobovacími jednotkami nebo soupravami.

Nadřízeným zásobovacím orgánem zdravotnické správy frontu je ministerstvo národní obrany, které zabezpečuje front zdravotnickým materiálem ze svých teritoriálních zdravotnických základů a v některých případech i přímo z výroby.

Zásoby frontového zdravotnického skladu tvoří zdravotnický materiál bojového zabezpečení, běžné potřeby, záloha hlavních druhů polní zdravotnické výstroje a zásoba náhradních dílů a materiálu pro opravy zdravotnického materiálu a techniky.

Tyto zásoby jsou určeny

— k zásobování v průběhu frontové operace,

— k doplnění pohyblivých a armádních zásob zdravotnického materiálu po skončení frontové operace.

Materiál, určený k doplnění pohyblivých a armádních zásob, slouží k doplnění zásob svazů, polních armádních zdravotnických skladů, útvarů a zařízení frontu po skončení frontové operace ve výši, kterou stanoví zástupce velitele pro týl. Tato výše odpovídá určenému procentu celkové výše zásob zdravotnického materiálu u jednotlivých etap a zařízení před zahájením frontové operace.

Použití dělostřelectva v soudobém boji

V minulém čísle *Vojenské mysli* jsme uveřejnili článek, který charakterizoval soustředění sil na směru hlavního úderu jako jeden z nejdůležitějších principů vojenského umění.

Tento článek obsahuje některé tendence dalšího rozvoje principu hromadění dělostřelectva na základě analýzy použití dělostřelectva ve Velké vlastenecké válce, uveřejněných materiálů v zahraničním vojenském tisku a zkušeností poválečných cvičení armád zemí NATO.

Soustředění (hromadění) sil a prostředků na rozhodujících směrech je těsně spojeno s manévrem vojsk. Dějiny vojenského umění dokazují, že schopnost rychle soustřeďovat úsilí na určitém směru nebo přenést je v krátké době z jednoho směru na druhý může rozhodným způsobem ovlivnit průběh a výsledek bojové činnosti.

Sovětské vojenské umění vždy dovedně používalo principu soustřeďování sil na rozhodujících směrech. V průběhu Velké vlastenecké války Sovětská armáda úspěšně řešila jeden z nejdůležitějších strategických a operačních problémů — vytvoření velkých úderných uskupení a potřebné převahy nad nepřítelem na rozhodujících směrech v krátkých lhůtách. Toho dosahovala především směrlým a rozhodným manévrem.

Velmi jasně se tento princip projevil v hromadění dělostřeleckých prostředků.

* * *

V průběhu Velké vlastenecké války způsoby a rovněž rozsah manévru a hromadění dělostřelectva na rozhodujících směrech v útoku a v obraně se neustále rozvíjely a svým rozmachem překonaly všechno, co dějiny válek znaly. To vyplývá především ze zásadně kvalitativního a kvantitativního růstu dělostřelectva, ze zvýšení pohyblivosti a síly jeho palby, ze zdokonalení metod velení a organizační struktury dělostřelectva.

Hromadění dělostřelectva v letech války se uskutečňovalo v taktickém, operač-

ním i strategickém měřítku, a to manévrem z druhořadých směrů, ze sestavy druhých sledů a záloh a rovněž využitím dělostřelectva ZHV, které v posledních letech války tvořily velké vysoce manévrové svazky — brigády, divize, sbory. Za dobu Velké vlastenecké války počet dělostřelectva ZHV se zvýšil v minometech 17krát, v dělech více jak 5krát — v době, kdy množství vojskového dělostřelectva se zvýšilo jen 2krát.

Tendenci ke zvyšování hromadění dělostřelectva můžeme posoudit na příkladu

růstu dělostřeleckých hustot jak v útočných, tak i obranných operacích Sovětské armády.

V útočných operacích se vytvářely na úsecích průlomu tyto hustoty:

— v letech 1941—42	do 70—80,
1943	do 130—200,
1944	do 150—250,
1945	do 250—300 děl,

minometů a reaktivního dělostřelectva na 1 km fronty. Přitom hustoty v pásmech útoku jednotlivých svazků dosahovaly 350 až 375 děl a minometů na 1 km fronty.

Hromadění dělostřelectva v útočných operacích se uskutečňovalo nejen s cílem vedení současného palebného úderu v období dělostřelecké přípravy. Důležitějším principem dělostřeleckého útoku byla nepřetržitá podpora a doprovod útočících vojsk palbou a pohybem do celé hloubky obrany nepřítele při plnění zadaných bojových úkolů.

V těch případech, kdy docházelo v průběhu útočných operací ke změně směru hlavního úderu, uskutečňoval se manév

(přeskupení) dělostřelectva s cílem přenesení jeho hlavního úsilí na nový směr.

Druhým charakteristickým rysem činnosti dělostřelectva ve Velké vlastenecké válce bylo široké používání hromadné dělostřelecké palby ke zničení nepřítele v nejdůležitějších opěrných bodech a uzlech odporu a rovněž při odrážení jeho protiztečí a protiúderů.

V obranných operacích bylo cílem hromadění dělostřelectva způsobit rozhodnou porážku hlavním uskupením nepřítele, oslabit jeho údernou sílu. Obrana se zpravidla vedla omezenými silami a prostředky, a proto hustoty dělostřelectva, byly značně nižší, než v útočných operacích. Vzhledem k tomu tvořily

— v roce 1941	5—10,
1942	do 20—50,
1943—45	50—90 děl a minometů na 1 km fronty.

Spolu s tím se věnovala zvláštní pozornost rozhodnému soustředění protitankového dělostřelectva na hlavních tankových směrech.

V soudobých podmínkách princip hromadění sil a prostředků na směr hlavního úderu uchovává si svůj význam. O tom např. hovoří polní řád armády USA: „V rozhodujícím okamžiku musí být soustředěno maximální množství sil a prostředků, které je k dispozici. Správné použití principu hromadění spolu s jinými principy vedení války umožní zničit síly nepřítele, které jsou v převaze.“ O principu hromadění dělostřelectva hovoří polní řád armády USA toto: „Základ bojového využití palebné síly dělostřelectva a metod vedení palby tvoří principy hromadění palby a jejího manévru... termín hromadění vzhledem k dělostřelectvu znamená nejen soustředění velkého množství palebných prostředků na úzkém úseku fronty, ale i takové jejich použití, které zabezpečí nutnost hromadění jejich palby na potřebném místě a v potřebné době k podpoře činnosti jiných druhů vojsk.“

To je v první řadě podmíněno tím, že na směrech, kde se nebudou používat jaderné zbraně, hlavním palebným prostředkem k ničení protistojícího nepřítele bude dělostřelectvo. Má vysokou přesnost palby, manévrovat a snadněji exploataci ve srovnání s raketami. Ne náhodou ve mnohých armádách světa se věnuje velká pozornost rozvoji dělostřelectva. V knize „Zbraně třetí světové války“ J. Tompkins píše, že v USA v posledních letech „se

přijímala opatření k částečnému návratu ke staromódnímu dělostřelectvu“. Píše rovněž, že na vzdálenost asi do 20 km bude obyčejné dělostřelectvo mnohem lacinější a účinnější ve srovnání s raketami, které mají ve výzbroji obyčejné výbušniny. Je to tím, že dálka střelby soudobých děl značně vzrostla, zejména po zavedení aktivních reaktivních nábojů, a vyvinutí jaderných nábojů přivedlo dělostřelectvo k univerzální zbraní soudobé války.

V současné době se značně změnil charakter palebných úkolů dělostřelectva, jejich objem a způsob plnění, a to ve spojitosti se změnou výzbroje vojsk a způsobu bojové činnosti. Bude plnit takové úkoly jako ničení odpalovacích zařízení taktických raket, baterií samohybného dělostřelectva, jednotek PTRS, radiolokačních stanic. Kromě toho v bojových sestavách vojsk je velké množství obrněných objektů (v soudobé mechanizované divizi je do 300 tanků, 800—900 obrněných transportérů, 70—80 samohybných děl) a rovněž protitankových prostředků.

Zavedení prostředků mechanizace prací do svazků a útvarů umožňuje v krátkých lhůtách ženijně vybudovat bojové sestavy a spolehlivě ukrýt všechny palebné prostředky.

To dospělo k tomu, že odolnost cílů a jejich manévrovatost značně vzrostly. Proto k jejich zničení je třeba větší množství

nábojů a nakonec i dělostřelectva. Např. takový cíl, jako opěrný bod čtyř může zahrnovat 1—2 tanky, 3—4 obrněné transportéry, 1—2 odpalovací zařízení PTRS, 6—8 kulometů a granátometů, 3—4 zakrytá palebná ohniska, do 1,5 km zákopů, okopů a spojovacích zákopů. K jeho spolehlivému umlčení je třeba použít několik dělostřeleckých baterií a spotřebovat 1200 až 1500 nábojů.

Velmi důležitým úkolem je boj s dělostřelectvem nepřítele vzhledem k tomu, že ve většině armádách vyspělých států je dělostřelectvo vyzbrojeno samohybnými obrněnými děly, které potřebují mnohem méně času (ve srovnání s taženými) na zaujetí a opuštění palebných postavení (303,2mm samohybná houfnice může zahájit palbu za minutu po zastavení).

Zavedení jaderné munice v soudobém dělostřelectvu zahraničních armád má za následek nutnost ne umlčovat, ale ničit samohybné dělostřelecké baterie. Přitom na zničení jedné takové baterie se spotřebuje 1,5—2krát více nábojů, než na zničení baterií tažených děl. Abychom mohli splnit tento úkol v nejkratší době, musíme použít nejméně oddíl dělostřelectva, to znamená vytvořit trojnásobnou převahu.

O nezbytnosti hromadění dělostřelecké palby při ničení nepřátelských uskupení (spolu s celkovým zvětšením počtu cílů, se zvýšením jejich ochrany a manévrovosti) svědčí i to, že účinnost umlčování živé síly (v krytech i ve volném terénu) závisí nejen na celkovém počtu vystřelených nábojů, ale i na tom, v jakém časovém období budou tyto náboje spotřebovány. Ztráty způsobené ve velmi krátké době působí značně více morálně na vojska, než stejné ztráty způsobené za delší dobu. Proto hromadění musí zabezpečit dosažení dostatečné hustoty palby; pod tímto pojmem rozumíme spotřebu nábojů na cíl za určitou jednotku času.

Na základě zkušeností Velké vlastenecké války, dosahoval se nutný stupeň ničení živé síly a palebných prostředků v operacích bodech při hustotě palby 5—6 nábojů za 1 minutu na 1 hektar prostoru cíle (celková spotřeba nábojů na cíl byla v mezích stanovených norem). Vzhledem k tomu ke zničení jakéhokoli uskupení objektů je nutné soustředit takové množství dělostřelectva, které by zabezpečilo optimální hustotu palby.

V podmínkách jaderné války je hromadění dělostřelectva na rozhodujících směrech v příkrém rozporu s požadavkem rozpptýlení vojsk s cílem zabezpečit odolnost vytvářených uskupení.

Velké množství dělostřelectva, soustředěné na úzkém úseku fronty, představuje

výhodný objekt pro jaderné údery. Čím více je soustředěno dělostřelectvo, tím rychleji může splnit stanovený objem úkolů a tím méně času poskytne nepříteli k tomu, aby mohl dobře zjistit dané uskupení a působit na ně palbou (jadernými údery).

Z toho vyplývá, že účinné plnění úkolů dělostřelectvem může být dosaženo nahromaděním optimálního množství dělostřelectva na daném směru.

Zavedení prostředků automatizace velení do dělostřelectva několikrát zkrátilo čas na přípravu palby. To značně rozšířilo možnosti hromadění dělostřelectva jak v časovém, tak i v prostorovém měřítku. Kromě toho zkracuje i celkový čas, potřebný ke splnění stanovených úkolů.

Hromadné použití dělostřelectva je zvláště charakteristické pro útok. Přitom potřebné množství dělostřelectva na tom kterém směru se určuje na základě maximálního objemu palebných úkolů, které je třeba splnit najednou, dále i možnosti uskutečnění nepřetržité palebné podpory a doprovodu útočících vojsk do celé hloubky bojových úkolů.

Největší objem palebných úkolů může vzniknout např. při průlomu připravené obrany. K tomu, aby byla připravena ztěž motopěchoty a tanků je minimálně třeba na úseku průlomu a přilehlých bocích umlčet současně odpalovací zařízení taktických raket, dělostřelecké a minometné baterie, místa velení, opěrné body jednotek prvního sledu, protitankové prostředky.

Ke splnění všech těchto úkolů (s přihlédnutím k omezenému času na dělostřeleckou přípravu) je třeba soustředit na rozhodujících směrech velké množství dělostřelectva. Manévr palbou dalekonosného dělostřelectva a rovněž široké využití systému paleb salvou umožňuje poněkud snížit množství dělostřeleckých útvarů, které uskutečňují manévr k úseku průlomu.

Vševojskové útvary (svazky) armád zemí NATO dostávají k zesílení obyčejně takové množství dělostřelectva, které jim umožní uskutečnit průlom dalekohonosného dělostřelectva a rovněž široké využití systému paleb salvou umožňuje poněkud snížit množství dělostřeleckých útvarů, které uskutečňují manévr k úseku průlomu.

Základním charakteristickým ukazatelem stupně hromadění dělostřelectva zůstává hustota dělostřelectva (tj. množství děl a minometů na 1 km úseku průlomu v útoku nebo na 1 km fronty toho kterého směru v obraně). Tak jako v minulých válkách, hustota dělostřelectva v soudobé

bých podmínkách v útoku závisí na charakteru obrany nepřítele, stupni jejího ženičního vybudování, množství dělostřelectva a munice útočnicka, způsobu útoku a jiných faktorech. Proto v každém jednotlivém případě bude rozdílná a ne vždy odpovídá propočítané hustotě. Srovnání požadované (propočtené) a fakticky dosažené hustoty dělostřelectva při průlomu obrany v konkrétních podmínkách umožňuje usuzovat o možné účinnosti ničení nepřítele a udělat odpovídající závěry o struktuře a délce trvání dělostřelecké přípravy útoku, o metodě a hloubce podpory zteče, o rozdělení úkolů mezi dělostřelectvo a letectvo a nakonec o nejracionalnějších způsobech splnění zadaného bojového úkolu.

Hromadění (vytvoření požadovaného uskupení) dělostřelectva na hlavním směru můžeme obecně dosahovat z počtu organického dělostřelectva útočících vojsk prvního sledu a přibíráním dělostřelectva ze sousedních úseků (druhých sledů). Hlavní úlohu v tomto procesu bude mít dělostřelectvo, které má k dispozici velitel sboru a dělostřelectvo zálohy hlavního velení.

V soudobých podmínkách při ohromném prostorovém rozmachu bojové činnosti je možné plnit bojové úkoly řadou postupných nebo současných úderů. K zabezpečení úspěchu takové bojové činnosti je zapotřebí soustředit na hlavních směrech v krátké době velké množství dělostřelectva. To je nejjednodušší a nej Hospodárnější uskutečnit manévrem dělostřelectva ZHV, které je schopno co do množství tak i hodnoty zesílit vojskové dělostřelectvo. Kromě toho, jak předpokládají zahraniční vojenští odborníci, existence silného dělostřelectva ZHV vylučuje „zmrazování“ dělostřeleckých prostředků na pasivních úsecích. Optimální poměr vojskového dělostřelectva a dělostřelectva ZHV zabezpečuje nejúspěšnější řešení úkolu hromadění dělostřelectva na nejdůležitějších směrech. Proto v armádách zemí NATO dosahuje poměr vojskového dělostřelectva a dělostřelectva ZHV v řadě případů 1 : 1. Tak např. jejich divize v útoku může být zesílena do 3—4 oddílů ze sestavy skupin polního dělostřelectva (sborového dělostřelectva) včetně oddílů 203,2mm houfnic a 175mm kanónů. Přitom dochází nejen ke kvantitativnímu, ale i kvalitativnímu zesílení. Při takovém zesílení na směru hlavního úderu armádního sboru (USA, NSR) může být soustředěno do 20 až 22 oddílů dělostřelectva, schopných uskutečnit mohutný palebný úder na úzkém úseku fronty do celé taktické hloubky obrany. Velitel divize v průběhu

bojové činnosti má možnost soustředit palbu 6—8 oddílů ke splnění stanovených úkolů.

Bude-li se v útoku s použitím jen konvenčních zbraní uskutečňovat hromadění dělostřelectva na směrech hlavních úderů k průlomu té které obranné čáry (k odražení protíúderu), pak při vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní bude se hromadit palba dělostřelectva k ničení těchto objektů, na které nemohou být použity jaderné údery vzhledem k bezpečnosti vlastních vojsk (nebo z jiných důvodů).

Pokud se týče obrany, pak v těchto podmínkách je potřebné hromadění dělostřelectva k ničení nepřítele na směru hlavního úderu, při protipřípravě a podpoře protizteče (protiúderu). Hromadění dělostřelectva může se uskutečňovat ke zničení vklínivšího se uskupení nepřítele a zacelení trhlin vzniklých po jeho jaderných úderech.

I v soudobých podmínkách může dělostřelectvo splnit úkol ničení nepřátelských uskupení (v útoku nebo v obraně), ovšem jen za podmínky jeho hromadného použití. Co se týče rozsahu, pak k řešení takových úkolů jako je průlom připravené obrany, podpora zasazení druhého sledu do sražení, provedení protipřípravy a podpora protiúderu v obraně, hromadění dělostřelectva podle názorů velení NATO musí se uskutečňovat v měřítku svazu. Hromadění palby dělostřelectva k rozhodnému zničení jakéhokoli taktického uskupení v krátké době může se uskutečnit v měřítku jednoho nebo několika svazků.

Nezbytnost obrany dělostřeleckých uskupení před jadernými údery nepřítele nabyla na zvláštním významu. Řešení tohoto problému se udílí v armádách vyvinutých zemí velká pozornost. Jako opatření, která směřují ke zvýšení odolnosti a zvětšení účinnosti činnosti vytvářených dělostřeleckých uskupení, se zejména doporučují:

— přísně dodržovat požadavky maskování v prostorech soustředění, na přesunu, při zaujetí bojové sestavy (toho se dosahuje jak používáním maskovacích prostředků, tak i dodržováním odpovídajícího režimu palby dělostřelectva na tom kterém úseku, režimu práce meteorologických stanic, atp.),

— soustřeďovat dělostřelectvo v palebném postavení jen na dobu nezbytnou ke splnění stanoveného objemu úkolů.

Hromadění dělostřelectva těsně souvisí s uskutečněním velkého množství opatření. Nejdůležitější z nich jsou:

— organizace průzkumu cílů,

— plánování palby a včasné doručení palebných úkolů dělostřelectvu útvarů [jednotek],

— dohovor součinnosti dělostřelectva s motostřeleckými a tankovými útvary (svazky) a letectvem,

— organizace velení a spojení,

— vyvedení a rozvinutí dělostřelectva v palebných postaveních,

— organizace pořádkové služby,

— všestranné zabezpečení bojové činnosti dělostřelectva.

Stupeň realizace těchto opatření závisí především na čase, který je k dispozici. Např. při organizaci průlomu obrany nepříteli mohou se uskutečňovat v plném objemu a předem. V dynamice bojové činnosti, kdy hromadění dělostřelectva se bude uskutečňovat ve velmi krátké době, budou omezeny jen na ty hlavní z nich (průzkum, plánování, organizace součinnosti). Ovšem ve všech případech úsilí velitelů a štábů směřují k tomu, aby bylo skrytě soustředěno potřebné uskupení dělostřelectva a neúčinněji splněny zadané palebné úkoly.

Rozhodnutí o hromadění dělostřelectva ke splnění určitého úkolu přijímá vševojskový velitel. Určuje potřebnou hustotu dělostřelectva a prostředky, ze kterých může být vytvořena. Vševojskový štáb, náčelník a štáb raketových vojsk a dělostřelectva organizuje splnění všech výše uvedených opatření.

Hromadění dělostřelectva na rozhodujících směrech je vždycky provázeno hromaděním prostředků dělostřeleckého průzkumu v takovém počtu, aby bylo možné detailně zjistit obranu nepříteli a určit přesné koordináty cílů. V útočných operacích Velké vlastenecké války se soustřeďovaly k úsekům průlomu průzkumné dělostřelecké oddíly ZVH, jednotky průzkumného letectva a pozorovací aerostaty (balóny). Před zahájením útoku se obvykle uskutečňovalo několikrát vzdušné fotografování obrany, zobrazení i pečlivá analýza údajů všech druhů průzkumu. Takové soustředění úsilí průzkumu umožňovalo zjišťovat do 60–65 procent všech cílů; to zabezpečovalo vysokou účinnost palby dělostřelectva.

Při nedostatku potřebného času k uskutečnění manévru průzkumu ve prospěch hromadného použití dělostřelectva byl veden silami a prostředky vpředu působících vojsk a letectva.

Jak svědčí zkušenosti minulé války, největší hospodárnosti času při hromadění dělostřelectva se dosahovalo v případech, kdy plánování palby organizoval centralizovaně nadřazený štáb. Konkrétní palebné

úkoly velitelům a štábům příbraných dělostřeleckých útvarů (jednotek) byly doručovány ve formě výpisů z plánů bojové činnosti (tabulky palby) s podrobnými údaji pořadí jejich plnění a se spotřebou munice.

Organizace součinnosti byla organizována v terénu v době rekognoskační vševojskových velitelů s veliteli posilových a podporujících dělostřeleckých svazků a útvarů. Při tom zvláštní pozornost byla věnována vzájemnému poznání objektů zteče motopěchoty a tanků vševojskovými a dělostřeleckými veliteli, dále palebných úkolů dělostřelectva a pořadí jejich plnění, dohovoru signálů součinnosti, volbě palebných postavení, pozorovacích stanovišť pro dělostřelectvo a způsobu jeho vyvedení.

Zvláště pečlivě se organizovalo vyvedení dělostřelectva do palebných postavení. Vševojskový a dělostřelecký štáb určovaly osy přesunu, pořadí a způsob vyvedení dělostřelectva, potřebné úkoly k opravě cest.

K zabezpečení včasného, plánovitého a skrytého vyvedení dělostřelectva do palebných postavení organizovala se na cestách k nim pořádková služba a regulační služba. Pořádkové službě velel odpovědný dělostřelecký velitel.

Po dosažení určených prostorů náčelník pořádkové služby a pořádkových úseků zúčastnili se rekognoskace palebných postavení a pozorovacích stanovišť a rovněž skrytých příchodových cest k nim.

Po rekognoskaci palebných postavení bylo ihned organizováno topografické připojení pevných bodů silami dvou průzkumných dělostřeleckých oddílů. Při stanovení úkolů velitelům dělostřeleckých útvarů doručovaly se koordináty pevných bodů a stanovily se osy přesunu.

Organizace setkání a vyvedení dělostřelectva do palebných postavení se uskutečňovala takto. Náčelníci pořádkových úseků v den přibytí dělostřelectva dostali u náčelníka pořádkové služby grafikon s pojmenováním dělostřeleckých útvarů, časem jejich příchodu a čísly os přesunu. K setkání s útvary organizovali náčelníci pořádkových úseků jednotlivá stanoviště.

Úkoly pořádkové služby při kontrole:

— sledovat včasné zaujetí palebných postavení dělostřeleckými útvary a svazky,

— dbát na dodržování hranic palebných postavení,

— zabezpečit skryté vyvedení dělostřeleckých útvarů,

— sledovat včasné a pečlivé vybudování a maskování palebných postavení a pozorovacích stanovišť,

— dbát na zákaz pohybu a všech zeměpisných prací v denní době a na dodržování světelné kázně v noci.

Ke kontrole přesunu proudů kromě pořádkové služby byla vytvářena regulační služba. Všechno to zabezpečovalo skrytost přeskupení a soustředění dělostřelectva ve stanovené lhůtě.

Takový přístup k řešení úkolů, spojených se soustředěním velkého množství dělostřelectva v omezené době, uchovává si svůj metodologický význam i v soudobých podmínkách. Přitom je nutné vzít v úvahu nové možnosti (např. použití samočinných počítačů a síťových metod při plánování přesunů, zvýšení manévrovacích schopností vojsk atd.), které ulehčují včasnost a skrytost soustředění dělostřelectva.

Druhým velmi důležitým momentem při hromadění dělostřelectva je účinnost jeho palby; ta jak známo ve značné míře

závisí na včasnosti a úplnosti splnění topogeodetického připojení, meteorologického zabezpečení, balistické a technické přípravy. K maximálnímu zkrácení času na přípravu palby (v tom i času na pobyt velkého množství dělostřelectva v určitém prostoru) je základním způsobem účinné střelby úplná příprava. Pokud se týče balistické a technické přípravy, je možné ji připravovat předem v prostorech soustředění; upřesněné meteorologické údaje štáby (jednotky) dostanou po vyjití do nových palebných postavení. Po splnění palebných úkolů útvary (jednotky), přibrané ze sousedních úseků a ze druhých sledů, odcházejí na svoje směry po dříve připravených a určených osách přesunu. Přitom zvláštní význam nabývá organizace jejich účinné ochrany před úderem ze vzduchu a rovněž rychlé rozvinování v nových (hlavních) palebných postaveních.

Ze všeho vyplývá, že úspěch hromadění dělostřelectva v soudobých podmínkách je v mnoha směrech závislé na jeho mobilnosti. Zavedení samohybného obrněného dělostřelectva v soudobých armádách, dále pohyblivých prostředků průzkumu a topografického připojení, zvětšení palebné síly děl (munice) zvyšují možnosti hromadění palby.

Konečným cílem soustředění velkého množství dělostřelectva je hromadná palba vedená k rozhodnému zničení uskupení nepřítele na hlavních směrech.

Upraveno ze sovětského tisku

Průzkum úseku průlomu

(Zkušenosti jednoho svazku z řízení velitelského cvičení u útvarů)

Důsledná organizace a příprava jednotky k průlomu připravené obrany nepřítel je předpokladem k tomu, abychom mohli zničit jeho síly a prostředky. K tomu patří znalost druhých cílů a především správné určení jejich polohy v terénu. Je třeba vzít v úvahu i to, že nepřítel vytvoří před svými obrannými postaveními zabezpečovací pásmo, které musí vlastní jednotky překonat dříve než dosáhnou předního okraje nepřátelské obrany. To klade zvýšené požadavky na organizaci průzkumu, neboť průzkum nepřítel musí vést jak v zabezpečovacím pásmu, tak i v úseku průlomu.

Při zpracování podkladů pro velitelsko-štabní cvičení vycházeli jsme mimo jiné z toho, že taktický průzkum je pro jednotky nejdůležitějším druhem zabezpečení bojové činnosti.

V úseku průlomu bude nepřítel organizovat svou obranu velmi důkladně, aby zabránil průlomu útočníkem. Patří k tomu zejména vybudování opěrných bodů a palebných postavení včetně organizace palebného systému. Důkladný průzkum úseku průlomu je proto základním úkolem pro úspěšný průlom nepřátelské obrany.

Dříve byla u svazku organizována a řízena cvičení s vojsky a velitelsko-štabní cvičení, při nichž nebyly vyčerpány všechny možnosti pro průzkum tak, aby velitelé byli nuceni přijímat své rozhodnutí na základě skutečně získaných průzkumných údajů.

Velitel svazku se při vyhodnocení minulých cvičení rozhodl spojit velitelsko-štabní cvičení útvarů s průzkumnou činností průzkumných orgánů. Tak mohlo být zabráněno formálnímu hodnocení nepřítelů štáby a velitel útvaru byl přinucen použít průzkumné orgány k průzkumu sil a prostředků nepřítel.

Situace bude pro organizování průzkumu velmi složitá, neboť velitelé musí plnit organizační úkoly spojené s průlomem ve stejné době, kdy jednotky postupují zabezpečovacím pásmem nepřítel k přednímu okraji jeho obrany.

Vývoj situace může být všeobecně tento:

- průzkumné orgány a předsunuté odřady prvního sledu svazku dosáhnou předního okraje nepřátelské obrany;

- předsunuté odřady obsadí pak před předním okrajem nepřátelské obrany úsek terénu a zabezpečí vyvedení hlavních sil svazku k úseku průlomu;

- dělostřelecké jednotky, minomety a tanky v sestavě předsunutých odřadů zaujmou palebná postavení a připraví se k palbě;

- průzkumné orgány svazku vedou nepřetržitě průzkum nepřítel v úseku průlomu, do systému průzkumu jsou zařazené všechny pozorovatelné;

- velitel svazku upřesní rozhodnutí a organizuje součinnost pro následující průlom připravené obrany nepřítel;

— podle rozkazů velitel svazku a podle nařízení nadřízeného štábu a náčelníka štábu svazku plánuje a organizuje zpravodajský náčelník průzkum úseku průlomu.

Zpravodajský náčelník svazku i zpravodajští náčelníci útvarů jsou v operačních skupinách u svých velitelů. Operační skupiny postupovaly v sestavě předstutých odřadů k úseku průlomu. Organizování průzkumu bylo zahájeno již během přibližování k přednímu okraji obrany.

Průzkumné orgány svazku měly za úkol zjišťovat tyto objekty a cíle:

- postavení taktických prostředků jaderných zbraní a dělostřelectva (určení jejich souřadnic);
- přesnou polohu opěrných bodů rot a čet nepřítelů v terénu;
- palebná postavení tanků, protitankových prostředků, obrněných transportérů, minometů, pancéřovek a kulometů;
- polohu míst velení, pozorovatelů;

Organizování průzkumu

Podklady pro velitelsko-štabní cvičení byly zpracovány ve štábu svazku na základě uvedených hledisek. V průběhu cvičení působily průzkumné orgány útvaru v plném počtu. Dostaly za úkol zjišťovat síly a prostředky, které byly nasazeny v úseku průlomu ke značkování nepřítelů. Úsek průlomu pro motostřelecký pluk měl šířku 2 km. Při organizování průzkumu jsme vycházeli z této taktické situace:

Předstutné odřady útvarů prvního sledu svazku překročily v ranních hodinách dne „D“ státní hranici a překonaly bojem zabezpečovací pásmo nepřítelů v nařízených směrech. Všechny průzkumné skupiny svazku narazily do 10.00 hodin dne „D“ na nepřátelská postavení a zahájily ihned průzkum jeho obrany pozorováním. Hlavní síly prvního sledu svazku následovaly za svými předstutnými odřady, které do 11.00 hodin obsadily nařízené úseky před předním okrajem nepřátelské obrany. Dosáhly pohotovosti k průlomu obrany do 16.00 hodin dne „D“. Průzkumné orgány dělostřelectva a pozorovatelní velitelů vedly také od 11.00 hodin pozorování v úseku průlomu.

Velitel útvaru se svou operační skupinou, do níž patřil i zpravodajský náčelník, byl od 11.00 hodin v úseku průlomu, aby organizoval útok na bránící se nepřítel. Toto cvičení jsme prováděli s každým útvarem zvlášť. Pro organizování a vedení průzkumu v útočném pásmu útvaru stanovil velitel již během jízdy k přednímu

— systém zátarasů před obranou a uvnitř ní;

— prostory rozmístění a možné směry činnosti druhých sledů, záloh a protitankových záloh;

— sílu a učlenění bojové sestavy nepřítelů a způsob jeho činnosti v určitém prostoru nebo směru.

Tyto výsledky průzkumu tvoří předpoklad pro správné zhodnocení nepřítelů a pro účelné použití vlastních sil a prostředků k zničení nepřítelů v útočném pásmu svazku nebo útvaru. Průzkum musí být veden nepřetržitě, neboť nepřítel bude svými silami a prostředky manévrovat, aby utajil své zámysly. Proto musí být průzkumné údaje aktuální a potvrzené více průzkumnými orgány.

Zpravodajský náčelník svazku i zpravodajští náčelníci útvarů vycházeli při organizaci průzkumu v úseku průlomu ze stanovených cílů i úkolů pro vedení průzkumu.

okraji obrany zpravodajskému náčelníkovi úkol zjistit:

- přesný průběh předního okraje obrany nepřítelů v terénu;
- polohu opěrných bodů;
- palebná postavení dělostřelectva, minometů, tanků, protitankových prostředků a kulometů;
- místa velení a jejich přesnou polohu;
- druhy zátarasů a průběh systému zátarasů před obranou a v opěrných bodech a vhodná místa pro zřízení průchodů;
- přístupové cesty a možnosti přiblížení k opěrným bodům.

Kromě toho nařídil, že průzkumné skupiny mají působit od začátku útoku v prvním sledu útvaru. Po průlomu prvním sledem proniknou mezerami a prostory mezi opěrnými body do hloubky nepřátelské obrany, aby mohly zjistit

- uskupení, číslování, stav a předpokládané směry činnosti druhého sledu nepřítelů;
- postavení prostředků jaderných zbraní a dělostřelectva;
- průchodnost terénu a možnosti obejití zátarasů a překážek;
- přibližování nepřátelských záloh z hloubky obrany a jejich možné prostory soustředění.

Velitel uložil, aby průzkumné skupiny a všechny pozorovatelní vedly průzkum pozorováním.

Pro organizování průzkumu měl zpravodajský náčelník k dispozici vyhodnocené letecké snímky nepřátelské obrany, které dostal od zpravodajského náčelníka svazku. Na svou pracovní mapu si zakreslil všechna opatření pro organizování průzkumu. Mapa obsahovala stanoviště všech pozorovatelů a průzkumných orgánů, úseky obsazené představenými oddády, směry pozorování a již zjištěné objekty a cíle u nepřítelů. Počet průzkumných orgánů byl pevně stanoven před překročením státní hranice.

Z pověření velitele předal velitelům průzkumných jednotek a náčelníkům družic vojsk a služeb útvary ústní úkoly pro průzkum. Dostali nařizené směry průzkumu a které průzkumové údaje mají získat. Výsledky průzkumu měly být předávány — do doby než by bylo zřízeno linkové spojení — každou hodinu spojkou na pozorovatelnu velitele útvaru. Do systému průzkumu byl začleněn i představený oddad. Každá rota vytvořila pozorovací sta-

noviště, které dostalo přiděleny od zpravodajského náčelníka rovněž úkoly pro pozorování a pásma pozorování. Důležité údaje jako postavení prostředků jaderných zbraní, dělostřelectva, tanků, opěrných bodů a záloh měly být hlášeny ihned na pozorovatelnu velitele. Aby mohl být průzkum sil a prostředků nepřítelů v úseku průlomu veden rychle a bez mezer, byly zasazeny všechny průzkumné orgány a pozorovatelný, které měl útvar k dispozici a nebyla vytvářena záloha sil a prostředků průzkumu.

Všechny průzkumové údaje, které došly na pozorovatelnu útvaru, zakresloval zpravodajský náčelník do mapy a ihned je vyhodnocoval. Závěry, které z toho vyplynuly, dostal operační důstojník. Na požádání velitele byl připraven informovat o uspořádání bojové sestavy, o poloze opěrných bodů a palebných postavení nej důležitějších palebných prostředků a o předpokládaných zámyslech nepřítelů pro vedení boje.

Vedení průzkumu

K průzkumu v úseku průlomu byly zasazeny tyto síly a prostředky:

- pozorovatelná velitele motostřeleckého pluku (obsazená velitelem, náčelníkem dělostřelectva, jedním operačním důstojníkem, zpravodajským náčelníkem, spojovacím náčelníkem, ženijním náčelníkem a chemickým náčelníkem);
- představený oddad motostřeleckého pluku, představovaný velitelem a štábem jednoho motostřeleckého praporu a jednou motostřeleckou rotou;
- jedna průzkumná skupina průzkumné roty motostřeleckého pluku;
- pozorovatelná minometné baterie;
- jedna skupina čtyř radiačního a chemického průzkumu motostřeleckého pluku;
- jedna průzkumná skupina průzkumného praporu;
- pozorovací orgány dělostřeleckého pluku;
- části velitelské baterie náčelníka dělostřelectva divize;
- části průzkumné a potápěčské čtyř ženijního praporu;
- pozorovací stanoviště rot představeného oddadu.

Těmito silami a prostředky mohly být vytvořeny tyto pozorovatelný:

- jedna pozorovatelná velitele motostřeleckého pluku s pozorovatelnou náčelníka dělostřelectva;
- jedna pozorovatelná velitele představeného oddadu;

— čtyři pozorovatelný uvnitř představeného oddadu (velitel roty a tři velitelé čet motostřelecké roty);

— dvě pozorovatelný velitelů motostřeleckých praporů, které vedly průlom;

— dvě pozorovatelný průzkumných skupin průzkumné roty motostřeleckého pluku;

— jedna pozorovatelná minometné baterie motostřeleckého pluku;

— jedna pozorovatelná čtyř radiačního a chemického průzkumu motostřeleckého pluku;

— dvě pozorovatelný průzkumných skupin průzkumného praporu;

— deset pozorovatelů dělostřeleckého pluku, z toho

dvě štábu pluku;

dvě dělostřeleckých oddílů;

šest dělostřeleckých baterií;

— tři pozorovatelný velitelské baterie náčelníka dělostřelectva divize;

— jedna pozorovatelná průzkumné a potápěčské čtyř ženijního praporu;

— tři pozorovací stanoviště.

Celkem jsme měli v úseku průlomu 31 pozorovatelů. Při zasazení útvaru na plných počtech by k tomu přistoupilo ještě 8—10 pozorovatelů velitelů motostřeleckých a tankových rot, jedna pozorovatelná raketometné baterie dělostřeleckého pluku a asi 8 pozorovatelů divizní dělostřelecké skupiny.

Nepřítel v úseku průlomu představovala jedna motostřelecká rota a jedno za-

Tabulka 1

Čas	Průzkumné orgány	Děl. průzkum	Pozorovatelny motostřel. jednotek	Žen. průzkum	Procenta
11.00	6	—	—	—	15
12.00	2	8	—	—	40
13.00	1	5	6	—	70
13.30	—	—	—	6	80
13.45	—	—	1	—	87,5

řízení pro značkování cílů pro dělostřelectvo. Tato motostřelecká rota prováděla v průběhu velitelsko-štábního cvičení vlastní taktické cvičení podle plánu bojové a politické přípravy.

Motostřelecká rota a zařízení pro značkování cílů pro dělostřelectvo mohly v úseku průlomu imitovat 40 objektů resp. cílů. Opěrný bod roty měl šířku 1000 m a hloubku 500 m. Minomety, samohybná děla a obrněné transportéry zaujímaly palebná postavení uvnitř nebo v bezprostřední blízkosti opěrného bodu.

Cíle jsme značkovali takto:

- 3 opěrné body čet, každý se 3 stanovišti pro střelce z pancéřovek a se 3 kulometnými stanovišti;
- jednu pozorovatelnou velitele roty;
- 11 stanovišť obrněných transportérů;
- 2 obrněné transportéry M-113 s minomety se zařízením pro značkování cílů;
- 3 samohybné kanóny a 2 samohybné raketomety se zařízením pro značkování cílů.

Organizace obrany, ženijní vybudování a příprava zařízení pro značkování cílů potřebovaly 5 hodin.

Od 11.00 do 13.45 hodin bylo zjištěno 35 ze 40 značkových cílů. Z tabulky 1 je zřejmé, kdy a kolik cílů a kterými průzkumnými orgány bylo zjištěno.

Podíl druhů vojsk a speciálních jednotek při tom činil:

- průzkumné orgány útvaru 11 cílů, tj. 27,5 %;
- průzkumné orgány dělostřelectva 29 cílů tj. 72,5 %;
- průzkumné orgány velitelské baterie 14 cílů tj. 35,0 %;
- pozorovatelny motostřeleckých jednotek 7 cílů tj. 17,5 %;
- pozorovatelny ženijního vojska 6 cílů tj. 15,0 %;

což je celkem 67 cílů. Některé cíle byly vyhodnoceny více průzkumnými orgány. Průzkumné orgány dělostřelectva zjistily pomocí svých technických prostředků nejvíce cílů.

Velitel mohl na základě těchto údajů správně zhodnotit nepřítele a přijmout účelné rozhodnutí pro průlom. Zjištění objektů a cílů u nepřítele má velký význam též pro organizování palebné přípravy u dělostřelectva. Účinná střelba je možná jen tehdy, je-li znám druh a poloha cíle.

Všechny pozorovatelny byly ženijně vybudovány. Vybudování bylo podobné jako v boji, avšak bez použití ženijní techniky. Volba místa pozorovatelny byla velmi důležitá jak z hlediska ženijního vybudování tak i z hlediska pozorování terénu u nepřítele. Pozorovatelny velitelů motostřeleckých jednotek a dělostřelectva byly těsně u sebe, avšak se zachováním minimální vzdálenosti, např.

— pozorovatelny velitele motostřeleckého pluku a velitele dělostřeleckého pluku;

— pozorovatelny velitelů motostřeleckých praporů a velitelů dělostřeleckých oddílů;

— pozorovatelny velitelů motostřeleckých rot a velitelů dělostřeleckých baterií.

Spojení pozorovatelny navzájem mezi sebou bylo zabezpečeno rádiem, linkovými pojítky a spojkami. Až do dosažení úseku průlomu průzkumnými skupinami a předemnutým odřadem bylo spojení rádiové; pak platil zákaz vysílání a spojení se zabezpečovalo spojkami. Jednu až dvě hodiny po zahájení pozorování bylo zřízeno linkové spojení; rádiové stanice zůstaly na příjmu. Bylo organizováno toto linkové spojení:

1. z pozorovatelný velitele motostřeleckého pluku:

— spojení k veliteli předsunutého oddílu a k velitelům motostřeleckých praporů, určených k průlomu;

— spojení ke dvěma pozorovatelnám průzkumné skupiny průzkumné rotý motostřeleckého pluku a k pozorovatelně ženijního praporu;

— spojení ke dvěma pozorovatelnám průzkumného praporu.

Pozorovatelný, které byly mezi pozorovatelnou velitele motostřeleckého pluku a konečnou pozorovatelnou se na tato spojení napojovaly. Tato tři vedení byla položena dvěma linkovými družstvy motostřeleckého pluku a jedním linkovým družstvem průzkumného praporu;

2. z pozorovatelný velitele dělostřeleckého pluku:

— spojení k pozorovatelně velitele každého dělostřeleckého oddílu a od každého oddílu spojení k pozorovatelnám dělostřeleckých baterií — vedení byla za-

bezpečena linkovými družstvy dělostřeleckého pluku;

3. z pozorovatelů velitelské baterie náčelníka dělostřelectva divize:

— spojení k veliteli dělostřeleckého pluku prostředky velitelské baterie.

Tímto linkovým spojením mohly být výsledky průzkumu hlášeny na pozorovatelnu velitele a tam shromažďovány takto:

— pozorovatelný motostřeleckých a průzkumných jednotek předávaly hlášení zpravodajskému náčelníkovi;

— pozorovatelný dělostřelectva a mimonetů podávaly hlášení náčelníku dělostřelectva;

— pozorovatelný ženijního praporu podávaly hlášení ženijnímu náčelníkovi.

Zasazené průzkumné orgány tak v rámci velitelsko-štábního cvičení prováděly výcvik a procvičovaly součinnost. Při dalších velitelsko-štábních cvičení by měla být tato metoda zdokonalována a dále vyvíjena.

Upraveno z tisku NDR

Překonávání systému protitankové obrany nepřítele

Při použití klasických prostředků v útočném boji jsou hlavní palebnou silou dělostřelectvo a letectvo, hlavní údernou silou tanky. Známe-li protitankový obranný systém nepřítele, jsou motostřelecké a tankové jednotky schopné rychlými údery rozvrátit systém protitankové obrany, a to aktivní manévrovací a palebnou činností; v součinnosti s výsadkem mohou proniknout do hloubky nepřátelské obrany a obsadit výhodné úseky a terénní čáry. Z těchto výhodně zaujatých čar jsou schopny ničít rozvíjející se nepřátelské zálohy a tím vytvářejí předpoklad k průlomu nepřátelského protitankového obranného systému. K tomu, aby mechanizované jednotky mohly splnit tyto úkoly v rychlém tempu a co možná s nejmenšími ztrátami, je zapotřebí a nevyhnutelné úplně zničit protitankovou obranu nepřítele. Pro pochopení uvádíme, že jedno neporušené a bojeschopné samohybné vozidlo vyzbrojené 90 mm kanó-

nem při objevení vlastních tanků na vzdálenost 1 600 m, do příchodu na vzdálenost 400 m, tj. doba asi 4 min., je schopné za tuto dobu vypálit 12 až 15 ran a tím vyřadit 4 až 5 vlastních tanků nebo obrněných transportérů. Při vhodně uspořádané protitankové obraně, kdy protitankové prostředky jsou zakopané a maskované, je schopen nepřítel vyřadit 40 až 50 % vlastních tanků a obrněných transportérů. V důsledku těchto ztrát by byl ohrožen útek, ztratil by tempo a údernou sílu. Při zdolávání nepřátelské obrany za použití klasických prostředků by tato ztráta ohrozila úspěch průlomu. Hlavním a rozhodujícím úkolem je, aby všechny prostředky protitankové obrany nepřítele byly vyřazené z boje v době, než se vlastní jednotky přiblíží na vzdálenost účinného dostřelu. Protitankové prostředky včetně protitankové zálohy se ničí v součinnosti všech druhů zbraní.

Základní znaky systému protitankové obrany nepřítele

Systém protitankové obrany západních jednotek se vyznačuje moderností a různorodostí zbraní, sladěností palebného systému jak u prvosledových jednotek, tak i v hloubce, účinnosti a intenzitou palby, kterou je možné usměrňovat a stupňovat s cílem zabezpečit maximální bojeschopnost, s diferenciací podle důležitosti směrů, sladěností palebné a manévrovací činnosti. Tím se vytváří hloubka protitankové obrany.

Systém protitankové obrany západních jednotek pozůstává z aktivních a pasivních prvků.

Do aktivních prvků protitankové obrany patří všechny zbraně a prostředky, které se zúčastňují boje proti tankům protivníka:

- granátomety do vzdálenosti 100 m,
- pancéřovky do vzdálenosti 300 m,
- bezzákluzové kanóny od 500 do 1 500 m,
- protitankové kanóny do 1 500 m,
- protitankové řízené střely do 2 000 m,
- tanky do 1 500 m,
- polní protiletadlové dělostřelectvo 1 000 až 1 500 m,
- polní dělostřelectvo z palebných postavení pro nepřímou střelbu od 3 do 16 km.

Do pasivních prvků protitankové obrany zahrnujeme opatření, která zamezují překvapivému a nenadálému napadení a přitom zpomalují a snižují účinnost nepřátelských tanků. Do těchto opatření můžeme počítat:

- znalost a neustálé sledování varovných signálů,
- sledování činnosti nepřátelských tanků,
- protitankové překážky, zátarasy a léčky,
- protitanková minová pole.

Podle západních názorů použité síly a palebné prostředky v systému protitankové obrany musí zabezpečit vysokou palebnou a manévrovací schopnost.

Protitanková obrana na stupni divize zahrnuje:

- systém protitankové obrany brigád (pluků),
- divizní protitankovou zálohu,
- tanky a obrněné transportéry v hloubce obrany,
- dělostřelectvo jakož i minová pole, léčky a zátarasy,
- vrtulníky vyzbrojené protitankovými řízenými střelami.

Obranný rajón praporu a rotní opěrný bod se buduje z hlediska protitankové obrany. Zásadou protitankové obrany je ochrana boků, mezer a součinnost s protitankovou zálohou. V rotních opěrných bodech se řeší protitanková obrana jak vlastními prostředky, tak i přidělenými posilovými prostředky. V rotním protitankovém opěrném bodě je 4 až 5 protitankových skupin, které jsou vyzbrojeny granátometry a pancéřovkami. Jejich palba může být centralizovaná, nebo na samostatných směrech. Má-li rota přidělené tanky, které jsou vhodně zakopané, může být palba koordinovaná i s těmito prostředky. Tyto prostředky jsou určeny především pro boj z blízka.

K zabezpečení hloubky protitankové obrany na stupni prapor, brigáda (pluk), divize se vytváří protitanková záloha.

Praporní protitankovou zálohu budou tvořit zpravidla 1 až 2 tankové čety, nebo 1 až 2 čety bezákluzových kanónů, nebo 1 až 2 čety protitankových řízených střel. Praporní protitanková záloha se rozmísťuje v hloubce praporního obranného rajónu a na nejdůležitějších a nejnebezpečnějších směrech má plánovaný 2 až 3 palebné čáry. První palebná čára je zpravidla uvnitř rotních opěrných bodů, nebo k přehrazení mezer.

Brigádní protitankovou zálohu tvoří zpravidla jedna tanková rota, nebo dvě bezákluzové kanónové roty. Protitanková záloha brigád je umístěna za praporními obrannými rajóny a na nebezpečných směrech má plánovaný 2 až 3 palebné čáry. První palebná čára je za rotními opěrnými body, nebo za praporními rajóny. Vyčleněné prostředky do protitankové zálohy

brigády jsou schopné přehradit čáru v šířce 1 000 až 1 500 m. Umístění protitankové zálohy brigády, jakož i palebné čáry jsou na nejnebezpečnějších směrech; přitom se budují jak hlavní, tak i záložní palebná postavení.

Divizní protitankovou zálohu tvoří protitankové prostředky divize. Použití protitankové zálohy divize je obdobné jako u brigád. Zaujímá prostor za obranným rajónem brigády na nejnebezpečnějším tankovém směru. Zásah divizní protitankové zálohy je plánován na 1 až 2 důležité směry; na každém z nich předem připravuje 2 až 3 palebné čáry. Protitankové zálohy se zpravidla posilují ženijními jednotkami, které zabezpečují zaujímání palebných čar a kladení minových polí.

Úkoly prostředků a sil rozmístěných v protitankové obraně:

- ničit nepřátelské tanky a obrněné transportéry před předním okrajem hlavního obranného postavení,
- zabránit útočícím tankům přiblížit se k opěrným protitankovým bodům jakož i jejich prolomení s důrazem na mezery,
- vynutit si oddělení pěchoty od tanků a obrněných transportérů,
- zabezpečit boky a mezery,
- zabezpečit a podporovat protizteče,
- zabránit využívání účinků jaderných úderů.

Rozeberem si krátce činnost sil a prostředků v protitankové obraně v průběhu bojové činnosti. Vyčlenění pozorovatelů signálů o zahájení útoku nepřátelských tanků jsou rozmístěni v celé hloubce obrany. Po zjištění pohybu nepřátelských tanků zabezpečují okamžité proniknutí signálů k jednotkám protitankové obrany. Proti zjištěným útočícím tankům a obrněným transportérům působí vyčleněné prostředky již v zabezpečovacím pásmu, jakož i dělostřelectvo a letectvo. Dělostřelectvo ničí útočící tanky a obrněné transportéry při rozvíjení do bojových sestav a soustředěnými a přehradnými palbami; tím jim způsobuje ztráty a zpomaluje jejich postup. Dovedným sladěním palby dělostřelectva a leteckých úderů, jakož i využitím předem připravených protitankových minových polí, snaží se vojska usměrnit útok na směr, kde je protitanková obrana nejsilnější a tím se snaží znemožnit průlom obrany.

Hlavním úkolem protitankových prostředků prvosledových rot je ničit tanky ještě před hlavním obranným postavením s tím zabránit jejich proniknutí do hloubky vlastní obrany. Zvlášť důležitý úkol plní v protitankové obraně zamaskované a zakopané tanky, které vy-

tvářejí výhodná palebná ohniska. Podávají se útočícím tankům proniknout obranou je nutné je izolovat od ostatních jednotek manévrem a palbou.

Činnost protitankových záloh je závislá na síle útočících jednotek, na tempu, na hloubce proniknutí a na čase nutném k zaujetí palebné čáry. V závislosti na tom zaujmají buď předem připravené čáry, nebo plní úkol z daného postavení. Tím plní hlavní úkol protitankové zálohy — ničit tanky a obrněné transportéry.

Zdolávání systému protitankové obrany, obsah a prostředky

Ze všech uvedených zásad je zřejmé, že nepříteli věnuje značnou pozornost prostředkům protitankové obrany a jejich využití v boji. Za základ obrany považuje protitankovou obranu a úspěšné plnění hlavních úkolů v boji s nepřátelskými tanky. Rychlé zdolání nepřátelské obrany je nemožné bez včasného zničení protitankových prostředků. Proto by nebylo účelné ani cílevědomé zasazovat síly a prostředky i při zvláštní důležitosti, pokud nejsou vyřazené protitankové prostředky nepříteli. Pod pojmem zdolání systému protitankové obrany nepříteli rozumíme komplex bojové a palebné činnosti, která směřuje k úplnému zničení nepřátelské obrany a v ní rozmístěných palebných prostředků, které jsou schopné ničit vlastní tanky a obrněné transportéry. Obsahem zničení systému protitankové obrany nepříteli tedy bude ničení jaderných prostředků, dělostřelectva, bezzákluzových kanónů, protitankových řízených střel, samohybných kanónů, zakopaných tanků a obrněných transportérů a v neposlední řadě protitankových záloh.

Boje v systému protitankové obrany se zúčastní tyto prostředky:

- raketové jednotky s jadernou, chemickou nebo tříštivou náplní,
- letectvo s jadernými nebo tříštivými pumami,
- vrtulníky vyzbrojené protitankovými řízenými střelami,
- polní dělostřelectvo,
- protitankové dělostřelectvo a protitankové řízené střely,
- tanky,
- bezzákluzové kanóny a pancéřovky.

Činnost vlastních sil a palebných prostředků při ničení protitankových sil nepříteli je závislá na účinnosti použitých prostředků, na rozmístění a druhu cíle, na jeho vzdálenosti, na vzájemné palebné součinnosti jednotlivých druhů použitých zbraní a na možnosti manévru nepřátelských protitankových prostředků. Při roz-

Může vzniknout situace, že protitanková záloha praporem vedením palby z obranného rájónu zpomaluje postup útočících tanků. Přitom brigádní protitanková záloha a divizní protitanková záloha pod touto ochrannou palbou se rozvíjejí na nejnebezpečnějších směrech a zaujmají předem připravené palebné čáry. Podle názoru západních odborníků je možné používat protitankovou zálohu buď na předem připravených čarách, nebo v daném prostoru rozmístit.

boru sil a palebných prostředků protitankové palebné obrany nepříteli můžeme dojít k závěru, že vzhledem k jejich charakteru, činnosti a rozmístění musíme k jejich zničení volit použití vlastních prostředků velice obezřetně a promyšleně.

Některé palebné prostředky je nutné ničit ihned po jejich zjištění. Ostatní palebné prostředky se mohou ničit v průběhu bojové činnosti. Systém protitankové obrany bude mít prvky, k jejichž zničení bude třeba použít zvlášť vyčleněné protitankové prostředky. Ničení ostatních protitankových prostředků v systému protitankové obrany je možné bez vyčlenění zvláštních skupin. Mimo to je nutné počítat s tím, že zničení značné procenta protitankových prostředků (60 až 70 %) je možné dosáhnout jen kombinací palby více palebných prostředků a správným sladěním palebného systému.

Vzhledem k charakteru a pevnosti systému nepřátelské protitankové obrany je ničení nepřátelských protitankových prostředků výraznější při použití klasických prostředků, kdy vojska prolomují nepřátelskou protitankovou obranu v poměrně malém úseku. Bereme-li na vědomí tu skutečnost, že ničení protitankové obrany nepříteli není bezvýznamná záležitost, ale že uskutečňuje ve prospěch vlastních útočících tanků, potom je třeba zabezpečit ničení protitankových prostředků, aby se znemožnila jejich palba v úseku průlomu jakož i na bocích a znemožnila činnost palbou s manévrem protitankových záloh. To vcelku zahrnuje úkoly v průběhu ničení protitankové obrany nepříteli. Je třeba zničit všechny protitankové prostředky, které mohou být použité v systému protitankové obrany, především v pásmu průlomu, na předpokládaných tankových směrech, v protitankových opěrných bodech, dále ukryté protitankové prostředky v mezerách, a konečně znemožnit manévry a možnost zaujetí předpokládaných čar. Kromě toho je důležité zabránit nepříteli

ským tankům, aby se svou manévrovací činností dostaly z nezasaženého úseku do pásma průlomu. Důležitost tohoto úkolu potvrď fakt, že ke zdolání nepřátelské obrany a zabezpečení útoku jedné divize je potřebné zničit 60 až 100 protitankových prostředků nepřítele v daném útočném pásmu.

Rozdílnou činnost při použití vlastních prostředků můžeme posuzovat ze dvou hledisek.

1. Je-li nutné vyčlenit zvláštní prostředky ke zničení nepřátelského protitankového prostředku, nebo tento úkol splní zásah palby dělostřelectva a úder letectva do systému protitankové obrany nepřítele.

2. Ve kterém období je třeba zničit protitankový prostředek nepřítele.

Na základě toho můžeme stanovit, že ke zničení ručních protitankových zbraní v rotních protitankových opěrných bodech není nutné vyčleňovat zvláštní prostředky, protože po palebné přípravě a palebné podpoře bude spolehlivě umlčeno 25 až 30 % těchto palebných prostředků a živé síly. Z jiného hlediska můžeme tvrdit, že vystupňováním intenzity palebné podpory a zasazením vlastních tanků do boje se vylučuje možnost, aby byly schopné klást vážnější odpor pro svojí malou účinnost a dostřel.

Jiná je situace při organizování boje k ničení bezzákluzových děl, samohybných protitankových děl, protitankových řízených střel a zakopaných tanků. Tyto prostředky se mohou rozmisťovat:

- v rotních protitankových opěrných bodech,

- mezi opěrnými body v samostatných palebných ohniscích nebo úkrytech,

- v opěrných bodech v hloubce mimo protitankovou zálohu, v samostatných opěrných bodech anebo rozvinuté na palebných čarách,

- v prostorech soustředění protitankových záloh.

Způsoby rozmístění protitankových pro-

středků nám určí způsob jejich zničení. Boj proti protitankovým prostředkům a jejich spolehlivé zničení vyžaduje použití 2 až 3 prostředky různého charakteru a účinku. Budou to z části palebné údery dělostřelectva a letectva. Závěrečnou fází ničení uskutečňují protitankové kanóny protitankové řízené střely a v neposlední řadě palba vlastních tanků. Důležitost v cílevědomém zničení protitankových prostředků rotních protitankových opěrných bodů v mezerách má vyčlenění zvláštní skupiny z vlastních protitankových prostředků, především protitankových řízených střel. Určené zvláštní skupiny musí v průběhu palebné přípravy spolehlivě zničit všechny zjištěné protitankové prostředky přímou střelbou v celé hloubce prvosledových praporů, a to do zahájení útoků tanků.

Protitankové prostředky a protitankové zálohy rozmístěné v hloubce obranných rájů nepříteli ničí v době palebné přípravy dělostřelectvo a letectvo. V době palebné podpory dokončí zničení protitankových prostředků vlastní protitankové řízené střely a tanky. Za velmi důležitou je třeba počítat skutečnost, že zničení nepřátelských protitankových prostředků je možné jen vzájemným sladěním palebného systému s překrýváním palby vlastních prostředků. V praxi to znamená, že palba dělostřelectva a údery letectva směřují k rozbíjení obrany nepřítele a ke zničení protitankových prostředků. Pod ochranou této palby se vysunují vlastní protitankové řízené střely na výhodnou vzdálenost, aby mohly ničit přímou střelbou neumlčené protitankové prostředky. Pod ochranou palby protitankových řízených střel vyrážejí k útoku tanky, které dokončí zničení protitankových prostředků a tím i úplné rozbíjení systému nepřátelské obrany. Zničení systému nepřátelské protitankové obrany se uskutečňuje tedy ve dvou na sebe navazujících obdobích:

- palebnou přípravou,

- vlastním útokem.

Činnost ke zdolání systému protitankové obrany nepřítele v době palebné přípravy

Tato činnost v sobě zahrnuje:

- zjištění protitankových prostředků v systému nepřátelské obrany,

- k zabezpečení jejich zničení určit a vyčlenit vlastní prostředky,

- zabezpečit předstunutí a rozvinutí určených skupin jakož i jejich ochranu,

- sladění činnosti vlastních palebných prostředků různého charakteru a určení.

Kromě stálých průzkumných úkolů není třeba zvlášť organizovat činnost ke zjišťo-

vání protitankových prostředků. Stálým úkolem je v první řadě zjišťovat těžké zbraně, a to přesně a spolehlivě. Bezpodmínečně nutné je zabezpečit, aby zjištěné údaje o těchto prostředcích se dostaly co nejrychleji těm velitelům a štábům, kteří zodpovídají za jejich zničení.

Průzkum předstunutých jednotek a předstunuté průzkumné skupiny se mohou dostat až na přední okraj nepřátelské obrany. Předstunuté jednotky svou počá-

teční aktivní činností přinutí nepřítele k prozrazení vlastního palebného systému. Tím získáme výhodnou příležitost ke zjištění protitankových prostředků prvosledových praporů. Úspěšné řešení tohoto úkolu je závislé na přesné a koordinované řízené činnosti jak plukovních, tak i divizních průzkumných skupin a podskupin. Protitankové řízené střely a ostatní protitankové prostředky vyčleněné do předsumnutých jednotek se rozvíjejí pod ochranou palby dělostřelectva. Tyto skupiny a podskupiny ničí zjištěné těžké zbraně a zakopané tanky. Třeba však počítat s tím, že nepřítel na tyto jednotky zahájí palbu vyčleněnými prostředky z jeho palebného systému. Proto nabývá na významu příprava ke zničení možných protitankových prostředků prvosledových praporů a zodpovědné určení úkolů vlastním palebným prostředkům.

Všeobecně je známa norma, že ke zničení několika zakopaných protitankových děl, tanků, protitankových řízených střel je třeba použít jeden až dva vlastní palebné prostředky. Již jsme uvedli, že k zabezpečení průlomu obrany nepřítel jednou divizí je nutné zničit 60 až 100 protitankových prostředků. Z toho 2/3, tedy 40 až 70 protitankových prostředků, je třeba očekávat nebo s nimi počítat v hloubce prvosledových praporů. Z těchto čísel vyplývá, že u divize je třeba mít 60 až 101

protitankových prostředků k úspěšnému splnění úkolů. Protitankové zálohy 2 pluků a divizní protitanková záloha v pásmu průlomu představují 60 protitankových prostředků. Proto je nezbytné a nutné k ničení protitankových prostředků prvosledových praporů použít část tankových jednotek. Praktické zkušenosti dokazují, že jedna tanková rota soustředěnou palbou na vzdálenost 2 až 3 km je schopná ničit protitankové prostředky rozmístěné v opěrných bodech.

Velkou pozornost si zasluhuje otázka rozdělení úkolů k ničení protitankových prostředků. V době palebné přípravy u všech prvosledových pluků zodpovídá za rozdělení úkolů a ničení těžkých zbraní velitel plukovního dělostřelectva.

Dělostřelectvo a letectvo v době palebné přípravy ničí zjištěné opěrné body a palebná ohniska. Prostředky pro přímou střelbu se mohou kombinovanou palbou zúčastnit palebné přípravy. Na začátku palebné přípravy můžeme vyčleněnými prostředky pro přímou střelbu zničit zjištěné těžké zbraně. Jednotky prolamující nepřátelskou obranu vysunují pod ochranu palby dělostřelectva své protitankové prostředky před přední okraj. Tam se rozvíjejí a v době přenásení palebného přepadu do hloubky ničí nově zjištěné nebo nezničené protitankové prostředky přímou střelbou.

Úkoly při zdolávání systému protitankové obrany v průběhu útoku

Po zahájení útoku přenáší dělostřelectvo palbu z předního okraje na opěrné body v hloubce. V této době rozvinuté protitankové prostředky před předním okrajem nepřítel vedou palbu podle možnosti s maximální intenzitou do prostoru prvosledových opěrných bodů. Do této činnosti se zapojují i útočící tanky. Za zvlášť kritický moment je třeba považovat jízdu vlastních tanků průchody v minových polích. Dosavadní zkušenosti svědčí o tom, že zabezpečení této činnosti je třeba věnovat pozornost.

Zahájení útoku předpokládá spolehlivé vyřazení protitankových prostředků v systému nepřátelské protitankové obrany. V úvahu musíme brát častou možnost výskytu protitankových prostředků ve vzdálenosti 1,5 až 2 km v hloubce nepřátelské obrany. Proto doprovodná palba je nedostačující. Nepřátelské protitankové prostředky ze zaujatých čar znamenají nebezpečí a mohou způsobit ztráty vlastních tanků. Z toho vyplývá, že útok není jednoduchý a musí být podporován jak prostředky pro přímou střelbu, tak i pro pro-

středky pro nepřímou střelbu, aby bylo možné ničit současně nepřátelské protitankové prostředky na několika předpokládaných čarách. Dělostřelectvo ničí palebnými přepady rozvíjející se protitankové zálohy, letectvo znemožňuje uskutečnit manévry nepřátelským tankům. Ke zjišťování přesunujících se nebo rozvíjejících se protitankových záloh můžeme s výhodou použít vrtulníky. Prostředky v útočné sestavě vojsk, jako protitankové kanóny a jiné zbraně, pod ochranou palby dělostřelectva a leteckých úderů soustavně ničí nově zjištěné protitankové prostředky a těžké zbraně a tím zabezpečují rychlý pohyb vlastním tankům.

Při ničení a zdolávání nepřátelského protitankového systému mají důležitou úlohu tanky, a proto je třeba s nimi počítat při plánování. Je třeba využít jejich palebných možností v součinnosti s obrněnými transportéry a pěchotou. Vzájemnou podporou a manévrovací činností jsou schopny ničit nepřátelské protitankové prostředky.

Upraveno z maďarského tisku

z kapitalistických armád

ARMÁDNÍ SBOR AMERICKÉ ARMÁDY V ÚTOČNÉM BOJI

Podplukovník ing. František Trousil

Názory amerického velení na charakter, způsoby vedení a použití ozbrojených sil v příští možné válce jsou ovlivňovány přijatou strategií „pružné reakce“. Její podstata spočívá na nepřetržité bojové pohotovosti a připravenosti ozbrojených sil k vedení jak všeobecné jaderné války, tak omezené války s použitím jaderných zbraní nebo bez jejich použití.

Vítězství v jaderné válce je možné dosáhnout společným úsilím všech druhů ozbrojených sil při zachování hlavní úlohy **vojenského letectva a vojenského námořnictva**, které disponují strategickými prostředky jaderného napadení.

Pozemní vojsko považuje americké velení za druh ozbrojených sil, který je schopen vést dlouhodobou bojovou činnost na různých válčištích.

Pozemní vojsko je určeno k vedení útočných, obranných, výsadekových, aeromobilních a námořních výsadekových operací. Podle charakteru válčiště, důležitosti operačních směrů a plněných úkolů se rozvíjejí a vytvářejí svazky, vyšší taktické svazky a svazy, pozemního vojska (divize, armádní sbory, polní armády nebo skupiny armád).

Složení armádního sboru americké armády

Armádní sbor americké armády je vyšším taktickým svazkem, který zpravidla působí v sestavě polní armády nebo samostatně.

Armádní sbor nemá pevnou organizační strukturu. Jeho složení je závislé na stanoveném úkolu, místě v operační sestavě, na počtu útvarů a svazků, které jsou k dispozici a na složení vojsk protivníka. Tabulky počtů určují pouze základní (typovou) organizaci a celkový početní stav osob, výzbroje, bojové techniky a materiálu.

Ve složení armádního sboru mohou působit i spojenecké jednotky, útvary a svazky.

Stálé útvary a jednotky armádního sboru jsou:

- velitelství a velitelská rota armádního sboru,
- velitelství a velitelská baterie sborového dělostřelectva,

-- letecká rota,		-- rota rádiového průzkumu, rušení a kontroly	4
-- ženijní topografická rota,		-- prapor elektronické války	1
-- spojovací, prapor.		-- rota vojenského zpravodajství	1
Další jednotky, útvary a svazky se armádnímu sboru přidělují.		-- prapor vojenské policie	1
Armádnímu sboru na hlavním směru mohou být organicky přiděleny tyto jednotky, útvary a svazky:		-- spojovací rota	1
-- pěší divize	1	-- spojovací rota	1
-- obrněná divize	1	-- rota výsadkových vrtulníků	4
-- mechanizovaná divize	2	-- rota bitevních vrtulníků	2
-- lehký obrněný pluk	1	-- rota vzdušného pozorování	1
-- mechanizovaný prapor	2	-- rota středních vrtulníků	4
-- tankový prapor	2	-- průzkumná letecká rota	1
-- dělostřelecký oddíl H 155 mm (tažený)	2	-- velitelství a velitelská rota samostatné brigády	1
-- dělostřelecký oddíl H 155 mm (samohybný)	4	-- velitelství a velitelská baterie polní dělostřelecké skupiny	4
-- dělostřelecký oddíl K 175 mm (samohybný)	4	-- velitelství a velitelská baterie protiletadlové raketové skupiny	1
-- dělostřelecký oddíl H 203,2 mm (samohybný)	6	-- velitelství a velitelská rota skupiny vojskového letectva	1
-- oddíl DR HONEST JOHN	2	-- velitelství a velitelská rota leteckého praporu	2
-- oddíl RS SERGEANT	1	-- velitelství a velitelský odřad chemického zadýmovacího praporu	1
-- průzkumný dělostřelecký oddíl	1	-- velitelství a velitelská rota ženijní brigády	1
-- baterie světlometů	1	-- velitelství a velitelská rota ženijní skupiny	2
-- oddíl PLRS HAWK (tažený)	1	-- velitelství a velitelská rota praporu rádiového průzkumu, rušení a kontroly	1
-- oddíl PLRS HAWK (samohybný)	3		
-- pládo VULCAN/CHAPARRAL	1	Některé jednotky a útvary organicky přidělené armádnímu sboru se podle rozhodnutí velitele sboru dočasně přidělují podřízeným svazkům a útvarům. Kromě těchto prostředků mohou být armádnímu sboru dočasně přiděleny další jednotky, útvary a svazky nebo speciální odřady všech druhů vojsk a služeb (např. odřady pro ukládání jaderných min).	
-- zadýmovací rota	4		
-- ohňometná rota (mechanizovaná)	1		
-- chemická rota přímé podpory	1		
-- ženijní prapor	8		
-- rota samohybných mostů „MF AB-F“	2		
-- mostní rota	2		
-- pontonová rota	2		
-- maskovací rota	1		
-- rota sklápěcích automobilů	2		
-- rota lehkých ženijních strojů	2		
-- rota hloubkového průzkumu	1		

Organizace a vedení útočného boje armádním sborem

Útok může být podle vývoje situace veden na protivníka, který spěšně přešel do obrany nebo který zaujímá připravenou obranu. Útok protivníka, který spěšně přešel do obrany, bude veden jak na počátku války tak v jejím průběhu. Charakteristickým pro tento druh bojové činnosti budou střetná sražení, rozvinování útvarů a jednotek z chodu a vedení boje při odtržení od hlavních sil. Útok na předem připravenou obranu bude zpravidla zahajován z bezprostředního dotyku s protivníkem. Hlavní formy manévru v útočném boji armádního sboru jsou průlom, čelní útok a obchvat.

Průlom obrany se používá tehdy, nemá-li protivník odkryté boky. Hlavní úder

je přitom veden v poměrně úzkém úseku. Cílem průlomu je narušit celistvost obrany palbou a především jadernými zbraněmi rozčlenit, izolovat a ničit protivníka po částech. Úder na pomocném směru je veden s cílem rozšířit úsek průlomu a nepustit, aby se protivník odpoutal.

Čelní útok je veden na celé frontě a používá se zejména k ničení slabšího protivníka při hromadném použití jaderných zbraní a při útoku na pomocném směru společně s ostatními formami manévru.

Obchvat se používá na odkrytém boku protivníka a v mezerách, které vzniknou v obraně po jaderných úderech. Úspěch obchvatu závisí především na pohyblivosti vojsk a na překvapení. Část sil při ob-

chvatu poutá protivníka čelně a ostatní síly na směr hlavního úderu obcházejí hlavní uskupení a vycházejí do jeho týlu s cílem přehradit ústupové komunikace. Obchvat může být i dvoustranný. Variací obchvatu je obejít, při kterém je snahou ovládnout objekty ve větší hloubce obrany než při obchvatu.

Základem útočné činnosti vojsk musí být dovedné a cílevědomé využití výsledků použití jaderných zbraní. Hlavní úder se přitom předpokládá vést proti hlavnímu uskupení vojsk v obraně protivníka, na

kteřé byly použity jaderné údery. Proti slabě vybudovaným a obsazeným úsekům obrany se hlavní úder povede především v těch případech, kdy protivník není schopen rozvinout větší síly na důležitých směrech.

Na základní princip útočného boje se počítá nepřetržitý pohyb vojsk v rozčleněných bojových sestavách, které nevytvářejí pro bránci se vojska protivníka vhodné cíle k ničení a umožňují v krátké době vytvořit uskupení k vedení rozhodného úderu.

Úloha a místo armádního sboru v útočné operaci polní armády

Úloha armádního sboru v sestavě polní armády je závislá na úkolu a místě v operačním uskupení armády. Armádní sbor může být v prvním nebo ve druhém sledu polní armády, na hlavním nebo pomocném směru a může být použit samostatně na samostatném operačním směru nebo jako záloha velitele skupiny armád.

Armádní sbor v prvním sledu na směr hlavního úderu armády plní hlavní úkol armády. Podle poznatků ze cvičení polní armáda přechází do útoku nejčastěji v operační sestavě učené v jednom sledu s jednou až dvěma divizemi v záloze. Tyto divize se zpravidla v průběhu operace podřizují armádním sborům. Z toho vyplývá, že armádní sbory plní úkoly na celou hloubku armádní operace.

Složení a posilování armádního sboru

Armádní sbor na hlavním směru může mít dvě — tři mechanizované a jednu obrněnou divizi nebo dvě mechanizované, jednu pěší a jednu obrněnou divizi.

Základ posilování armádního sboru v soudobém boji tvoří útvary jaderného napadení a přidělené jaderné náplně, které se vyčleňují podle důležitosti úkolu sboru v rámci útočné operace a podle počtu jaderných náplní, které jsou k dispozici.

Podle názoru amerického velení nedovoluje manévrový charakter soudobého boje uskutečňovat větší přeskupování vojsk a změny v podřízenosti přidělených útvarů a jednotek v průběhu boje. Proto se předpokládá přidělovat armádnímu sboru v útoku i obraně stejné množství těchto prostředků.

Šířka útočného pásma, hloubky úkolu a tempo útoku

Armádní sbor dostává při čelním útoku nebo průlomu obrany protivníka za použití jaderných zbraní na směr hlav-

ního úderu **útočné pásmo** široké 40 až 50 km a na pomocném směru do 80 km.

Hloubka bližšího a konečného úkolu sboru bude v každém konkrétním případě záviset na úloze a místu sboru v armádní útočné operaci. Hloubka bližšího úkolu sboru může být 40—60 km a konečného úkolu 200—250 km (80—120 km i více bez jaderných zbraní).

Bližším úkolem sboru může být průlom celé taktické hloubky obrany, zničení protivníka a ovládnutí objektů zabezpečujících další vedení útoku. Konečným úkolem sboru bude boj se zálohami protivníka, ovládnutí důležitých objektů zabezpečujících splnění bližšího úkolu armády a vytvoření podmínek pro rozvíjení úspěchu v operační hloubce.

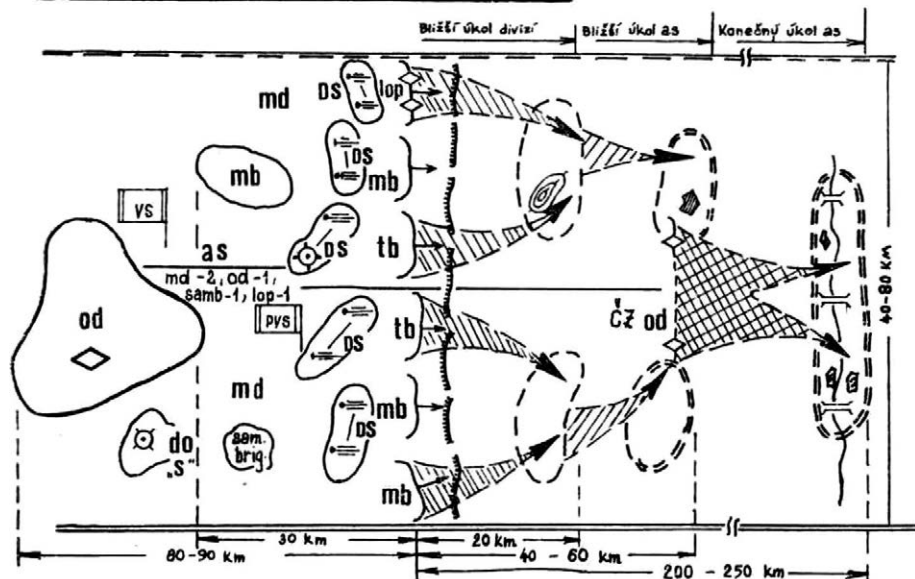
Střední tempo útoku činí při průlomu taktické hloubky obrany 40—45 km za den. Bez použití jaderných zbraní 20 až 30 km za den.

Bojová sestava a rozdělení sil a prostředků

Bojová sestava armádního sboru závisí na bojovém úkolu, počtu prostředků jaderného napadení, charakteru terénu a druhu obrany, kterou zaujímá protivník a může mít několik variant.

Bojová sestava armádního sboru v prvním sledu polní armády na hlavním směru má zabezpečovat rychlé využití účinků jaderných úderů a protijadernou ochranu vojsk. Může být členěna do jednoho nebo dvou sledů a obvykle zahrnuje: obrněné, mechanizované nebo pěší divize prvního sledu, divize druhého sledu nebo zálohu velitele sboru, sborové dělostřelectvo, vojenské letectvo a zálohy druhů vojsk a služeb.

Nejčastěji se v rámci sboru vytváří úderné uskupení složené z mechanizované a obrněné divize (viz schéma 1). Jeho úkolem je zničit vojska protistojícího pro-

ru proti úderům vzdušného protivníka, vede radiolokační průzkum a uvědomuje vojška sboru o vzdušném protivníkovi a vede boj se vzdušnými výsadbami ve vzduchu.

Vojskové letectvo se zpravidla používá centralizovaně. Letecké prapory a samostatné letecké rotasy se rozmísťují 30 až 50 km od čáry dotyku. Vlastními prostředky zabezpečují výstavbu vzletových a přistávacích ploch, převážně z hliníkových rohoží. V pásnu sboru se kromě toho budují ještě 1–2 krátká letiště.

Součástí bojové sestavy armádního sboru je i taktický vrtulníkový výsadek, který se rozmísťuje před nebo v prostoru druhého sledu sboru. Výsadek se vyznačuje zpravidla ze samostatné brigády nebo z divize druhého sledu, popřípadě z druhého sledu divize, která útočí na pomocném směru. Hodnota výsadku je zpravidla zesílený praporek; vysazuje se ve vzdálenosti 12–50 km od čáry dotyku. V některých případech může sbor vytvořit ně-

kolik taktických vrtulníkových výsadbů každý v hodnotě zesílené rotasy až zesíleného praporu. K centralizovanému použití brigády jako taktického vrtulníkového výsadku nemá sbor dostatek prostředků vzdušné přepravy. Při použití několika taktických vrtulníkových výsadbů v hodnotě praporu musí být sbor posílen dopravními vrtulníky od polní armády. Celkem může být v pásnu sboru vysazeno prostředky sboru jedním koloběhem současně 8 výsadbů, každý v hodnotě zesílené rotasy. Doba vedení bojové činnosti taktického vrtulníkového výsadku v síle rotasy v bojové sestavě protivníka se předpokládá 10–12 hodin a v síle praporu 20–24 hodin.

Lehký obrněný pluk, není-li dočasně zařazen do zálohy velitele sboru, se používá k vedení průzkumu v celém útočném pásnu sboru a v případě nutnosti k přehrazení vzniklých mezer mezi divizemi, nebo ohroženého směru na bocích bojové sestavy sboru.

Vedení útočného boje

Armádní sbor může přejít do útoku s úderným uskupením, soustředěným ve vzdálenosti 40 km i více od předního okraje vlastních vojsk nebo divizemi prvního sledu z přímého dotyku s protivníkem s následným zasazením druhého sledu (zálohy) do boje. Přechod do útoku úder-

ným uskupením je v současných podmínkách nejpravděpodobnější.

Při průlomu obrany úderným uskupením se doporučuje zahájit přesun vojsk tak, aby čelní útvary k hodině „H“ vyšly na čáru zteče. Divize se obvykle přesunují ve dvou sledech se dvěma brigádami

v prvním a jednou brigádou ve druhém sledu. Každá brigáda prvního sledu se přesunuje zpravidla po dvou osách, 5 až 8 km před čarou zteče se rozčleňuje do rotních proudů a při zjednáni dotyku s protivníkem se rozvíjí do bojové sestavy.

Aby se nesnižovalo útočné tempo a neomezoval manévr divizí úderného uskupení, doporučuje se stanovit divizím hlubší úkoly, které co do hloubky mohou být někdy totožné s bližším a konečným úkolem sboru.

Přidělené a divizní dělostřelectvo zaujímá palebná postavení na směrech zasazení divizí a účastní se dělostřelecké přípravy a palebného zabezpečení zasazení divizí do boje.

Po vyjití prvosledových útvarů divizí úderného uskupení na čáru zteče přenáší se palba dělostřelectva do hloubky a vojska sboru přicházejí ke zteči pokud možno v proudech, což umožňuje rychle prolomit obranu a urychleně vyjít do týlu protivníka. K udržení vysokého tempa útoku se předpokládá vysazení taktických vrtulníkůvých výsadků, jejichž síla a složení budou závislé na bojovém úkolu a situaci protivníka.

V průběhu útoku s cílem udržet vysoké tempo se vedou jaderné údery na předem plánované cíle nebo na nově zjištěné cíle (objekty). Velitel polní armády zpravidla v průběhu útoku vyčleňuje část jaderné munice ze své zálohy armádním sborům a velitel armádního sboru divizím.

Úseky zničeného, zaplaveného a zamořeného úseku, pásma radioaktivního zamoření, ohniska požárů vzniklá v důsledku působení ničivých faktorů jaderných úderů vlastních i protivníka, se obcházejí nebo překonávají především obrněnými a aeromobilními jednotkami.

Mechanizovaná (pěší) divize, v jejímž pásmu je zasazována divize úderného uskupení, působí po jejím zasazení za ní, ničí zbylé opěrné body protivníka nebo může být vyvedena do druhého sledu sboru.

Při odražení protiztečí (protiúderu) se doporučuje použít divize úderného uskupení k vedení úderu do boků a týlu protizteče protivníka a divize působící za úderným uskupením k čelnímu poutání protivníka. K rychlému zničení uskupení protizteče (protiúderu) se plánují jaderné údery. Nevylučuje se však možnost obejít uskupení protivníka divizemi úderného uskupení a zničit je divizemi, které postupují za úderným uskupením.

Po splnění bližšího úkolu sboru, divize úderného uskupení opevňují ovládnuté ob-

jekty a přeskupují se k zabezpečení plnění dalšího úkolu. K tomuto účelu může být jedna z divizí, obvykle obrněná, zesílena jedním až dvěma tankovými prapory a mechanizovaná divize tankovým praporem a samostatnou brigádou, popřípadě dělostřelectvem.

Při průlomu obrany divizemi prvního sledu se vojska po jaderných úderech v době dělostřelecké přípravy přesunují na čáru zteče. Po vyjití vojsk na tuto čáru dělostřelectvo přenáší palbu do hloubky a vojska zahajují zteč.

Tanky a mechanizovaná pěchota s využitím jaderných úderů a paleb dělostřelectva se snaží co nejrychleji ovládnout určené objekty. K zabezpečení rychlého útočného tempa a průlomu taktické hloubky obrany se předpokládá vedení jaderných úderů na zjištěné objekty a použití taktických vzdušných výsadků, jejichž složení bude závislé na plněném úkolu. Jako taktický vrtulníkový výsadek může být použita rota, prapor nebo brigáda s cílem ničit prostředky jaderného napadení, obsadit a udržet po příchodu útočících útvarů důležité úseky terénu, komunikační uzly, přechody přes vodní překážky, vybudovaná a protivníkem nezaujatá postavení a jiné objekty.

Úkolem divizí prvního sledu je v tomto případě prolomit celou taktickou hloubku obrany protivníka. Pozornost velitelů svazků a útvarů je zaměřena na zabezpečování boků a styků, neboť se počítá s tím, že činnost svazků na směrech a v širokých pásmech vytváří pro protivníka výhodné podmínky k vedení úderů do boků. K odražení protiúderů a protiztečí protivníka se plánuje použít sil a prostředků divizí prvního sledu, palby sborového dělostřelectva, jaderných úderů a úderů letectva. Jaderné údery se v tomto případě doporučuje vést v době, kdy protivník vyjde na čáru rozvinutí.

Při pokusu protivníka vyvést vlastní vojska z boje k zaujetí nových přípravných obranných postavení se vyžaduje od útočících vojsk zmařit odchod jadernými údery, rychlou a smělou činnost.

Po splnění bližšího úkolu divize prvního sledu zasazují do boje své druhé sledy s cílem splnit rychle konečné úkoly. K zabezpečení zasazení druhých sledů divizí a k udržení rychlého tempa útoku se předpokládá vést jaderné údery prostředky divizí a sboru a také použití taktických vrtulníkových výsadků. Po splnění bližšího úkolu sboru divize prvního sledu opevňují ovládnuté objekty a zabezpečují zasazení druhého sledu sboru (obrněné nebo mechanizované divize).

Zasazení divize (divizí) druhého sledu se uskutečňuje z chodu. Divizi se v tomto případě přiděluje do 20 až 25 jaderných náplní a dočasně jí mohou být podřízeny 1—2 dělostřelecké skupiny (5—10 oddílů). Kromě toho může být divize posílena tankovým praporem a protiletadlovým dělostřeleckým oddílem VULCAN/CHAPARRAL. Dělostřelecké skupiny, které zabezpečují zasazení divize a skupina, která je divizi dočasně podřízena, včas zaujmají palebná postavení v pásmu zasazované divize. Dělostřelecké zabezpečení se uskutečňuje zpravidla krátkým palebným přepadem, kterému předcházejí jaderné údery na hlavní odpory protivníka. Palebné úkoly k zabezpečení zasazení druhého sledu (zálohy) se stanoví předem. Již v přípravném období se zpracovává plán paleb a určují se dělostřelecké útvary, které se účastní dělostřeleckého zabezpečení zasazované divize.

Po zasazení druhého sledu sboru se používají divize, které dosud působily v prvním sledu, k útoku na bocích nebo za divizi (divizemi) zasazenou z druhého sledu. Obvykle se předpokládá vyvedení jedné z divizí, která utrpěla v tomto období největší ztráty, do zálohy sboru nebo do zálohy armády k doplnění a sbor může být v tomto případě zesílen novou divizí ze zálohy armády.

Po zasazení druhého sledu sboru do boje nebo po splnění bližšího úkolu divizemi úderného uskupení zahájí sbor rozvíjení úspěchu. Hlavním úkolem sboru při rozvíjení úspěchu je rozdrtit vojska protivníka a ovládnout objekty zabezpečující nejvýhodnější podmínky k plnění dalšího úkolu polní armády.

Po splnění konečného úkolu může být armádní sbor podle situace vyveden do druhého sledu polní armády nebo může dostat nový úkol.

KANDIDÁTSKÁ DISERTAČNÍ PRÁCE

Před stálou komisí vědecké rady VA AZ pro obhajoby kandidátských disertačních prací ve vědním oboru operačního umění a všeobecná taktika — úsek operačního umění a taktika svazků obhájil dne 26. ledna 1973 pplk. ing. Jan Štefka kandidátskou disertační práci na téma: „Taktika jako teorie a praxe boje [příspěvek k rozvoji teorie taktiky].“

Kandidátská disertační práce je součástí iniciativního vědeckého úkolu katedry všeobecné taktiky „Teorie taktiky“. Řeší některé jako dílčí problémy. Jejím cílem podle autora je především

— sjednotit názory a odstranit nejasnosti v základním pojmovém aparátu teorie vojenského umění v oblasti taktiky,

— na základě poznatků dějin vojenského umění a zejména poznatků z rozvoje taktiky Sovětské armády z Velké vlastenecké války a současných vývojových trendů ukázat a objasnit nejdůležitější směry ve způsobech a formách vedení soudobého boje a ukázat i některé jejich perspektivy,

— spolu s dalšími pracemi a studii příslušníků katedry všeobecné taktiky přispět k hlubšímu objasnění a pochopení základních problémů obecné teorie taktiky a tím vytvořit předpoklady k zařazení některých otázek obecné teorie taktiky do výuky posluchačů a do učebnice všeobecné taktiky.

Práce je členěna do čtyř částí

V první části „**Pojetí boje, jeho podstaty a místo v ozbrojeném zápase**“ disertant analyzuje vlastní pojem „**boj**“ a jeho **podstatu** jako součást nejnižší formy ozbrojeného zápasu. Uvádí názory různých autorů, zejména sovětských a přichází k závěru, že otázka zkoumání podstaty boje je otázkou gnoseologickou a že k objasnění podstaty boje je třeba vycházet i z hlubokého rozboru morálně psychologických podmínek subjektivního činitele boje, jímž je člověk — lidé, velitelé a bojovníci. Zkoumání a odhalení podstaty soudobého boje je — podle autora — spojeno s poznáním všech vnitřních hybných sil boje, zejména mnohostranných projevů působení dvou hlavních činitelů boje, člověka a jeho zbraní a bojové techniky.

V dalším se zabývá otázkou **úlohy a místa boje v ozbrojeném zápase** zejména v podmínkách oboustranného použití zbraní hromadného ničení. Všímá si nejednotnosti v chápání pojmu „**druhy boje**“, který podle názoru disertanta nevyjadřuje přesně vztah dvoustranného procesu boje v závislostech na cílech a způsobech boje podle konkrétního poměru bojujících stran

v daném čase a prostoru. Uznává však, že termín „druh boje“ je již vžitý, že je zakotven v našich řádech a že tedy není důvodu jej měnit. Po analýze útočného boje, obrany střetného boje, pronásledování a odchodu činí závěr, že v soudobých podmínkách žádný z druhů boje ani z forem bojové činnosti neexistují v „čisté“ podobě, že se budou velmi často a rychle měnit, střídat a vzájemně prolínat. To klade nebývalé nároky na všestrannou připravenost velitelů, příslušníků štábů i bojovníků, na jejich iniciativu a udržování vysokého morálního stavu vojsk. Časté a náhlé změny situace, přechod od jednoho druhu boje k jinému; klade i zvýšené nároky na diferencovanou stranickopolitickou práci v průběhu bojové činnosti. Nebývalé se zvýšily i požadavky na nepřetržitě udržování a obnovování součinnosti, na velení vojsk a všestranné zabezpečení bojové činnosti.

V první části práce disertant rozebírá též **způsoby a formy ozbrojeného zápasu a boje**. Ukazuje na závislost změn způsobů a forem boje na materiálních, výrobních podmínkách společnosti a na úrovni její ideologické nadstavby. Všimá si mechanismu působení těchto činitelů, jak změny ve způsobech a formách ozbrojeného zápasu probíhají a ukazuje i některé další perspektivy, zejména zabezpečení přepravy jednotek motostřeleckého vojska a jednotek jiných druhů pozemního vojska vzdušnou cestou do hloubky sestavy nepříteli a zavedení bojových vrtulníků jako součástí vojskového letectva k zvýšení úderné síly a možnosti manévru pozemního vojska. Nepředpokládá, že by v nejbližších deseti letech došlo k převratným kvalitativním změnám ve způsobech a formách vedení a příprav boje. Podle názoru disertanta bude však nutné očekávat dílčí, přitom ale významné změny ve způsobech bojové činnosti taktických útvarů a svazků současného motostřeleckého vojska, jakmile bude přezbrojeno novou bojovou technikou a také v souvislosti s rozšířením bojových možností vojskového letectva a jeho konstituování jako nového druhu pozemního vojska.

Konec první části disertační práce uvádí vývoj přístupů a názorů sovětských vojenských teoretiků k otázkám **zákonů a zákonitostí ozbrojeného zápasu**. V souladu s názory sovětské vojenské vědy stručně ukazuje na vztah zákonů a zákonitostí ozbrojeného zápasu k vojenské vědě. Uvádí možné dělení zákonů vojenské vědy i jejich vztah k principům vojenského umění. V závěru autor konstatuje, že zákony sovětské vojenské vědy jsou více či méně přesným odrazem objektivních zá-

konů ozbrojeného zápasu. Jsou-li poznány vědou, stávají se základem praktické činnosti lidí, velitelů na všech stupních řízení bojové činnosti. Jsou to zákony, podle nichž se velitelé rozhodují, vypracovávají plány nastávajících bojů a operací a řídí vojska v boji tak, aby dosáhla vítězství.

V druhé části disertační práce, nazvané „**Struktura a obsah soudobého boje**“, ukazuje historický vývoj soudobého vševojskového boje, zejména z hlediska vývoje chladných a palných zbraní a dochází k charakteristice soudobého vševojskového boje.

Značnou pozornost věnuje otázkám hlavních materiálních vojenskotechnických činitelů rozvoje taktiky. Na základě současného stavu a některých vývojových tendencí vojenské techniky rozebírá dílčí problémy vedení útočného boje vševojskovými svazky bez použití jaderných zbraní. Upřesňuje pojetí a obsah některých, velmi často používaných pojmů, jako „vševojskový boj“, „palba“, „pohyb“, „manévr“.

Třetí část práce nadešel disertant „**Problémy klasifikace taktiky**“. Na základě rozborů názorů několika autorů všimá si problematiky klasifikace teorie taktiky, kterou vidí především v nejasnosti při vysvětlování základních obsahových hledisek, podle nichž se taktika dělí na:

- a) obecnou teorii taktiky (nebo také obecně teoretickou základnu taktiky),
- b) všeobecnou taktiku (nebo také taktiku vševojskového boje),
- c) taktiku druhů vojsk.

Podle názoru disertanta můžeme teorii taktiky rozdělit do pěti součástí — oddílů:

- obecnou teorii taktiky,
- taktiku druhů vojsk,
- taktiku druhů boje,
- teorii velení vojskům v boji a
- teorii zabezpečení bojové činnosti vojsk.

V závěru třetí části autor zdůrazňuje potřebu rozlišovat obsah, cíl a význam obecné teorie taktiky jako základu veškeré teorie taktiky, neboť její závěry a poznatky jsou v nejobecnější rovině platné jak v teorii taktiky vševojskového boje (ve všeobecné taktice), tak i v teorii taktiky druhů vojsk.

Ve čtvrté části práce nadepsané „**Metody zkoumání taktiky**“ disertant uvádí velmi stručně jak klasické, tak i nové metody zkoumání taktiky. Ke klasickým metodám řadí pozorování jevů, procesů, jejich měření, srovnávací metodu, experiment, logické metody (analýzu a syntézu, metodu indukce a dedukce, postup od konkrétního k abstraktnímu a přechod od abstraktního ke konkrétnímu). Zvláštní místo

náleží podle autora dialektickému materialismu jako obecné metodě, v něž jsou spojeny v jedno i metoda poznání i metoda revolučního jednání, jednota teorie a praxe, objektivnost i stranickost. Zdůrazňuje, že dialektickomaterialistická metoda poznání je závazná a musí být vůdčí metodou i při využití všech moderních, exaktních metod poznání.

K novým metodám zkoumání taktiky počítá matematicostatistické metody poznání, systémovou analýzu, metody operačního výzkumu, kybernetické a další.

Na konci této části práce autor zdůrazňuje význam správné volby metody vědeckého poznání toho kterého jevu a procesu boje a nutnost vhodně kombinovat užité metody a ověřovat výsledky jedné metody dalšími metodami.

Disertant zdůrazňuje velký význam zkušeností a praxe pro utváření pravdivé, životní a objektivní teorie taktiky. Je si vědom, že nejhodnotnější jsou bojové zkušenosti získané veliteli a bojovníky na bojišti. Protože však taková praxe v podmínkách bojové činnosti, vedená s použitím zbraní hromadného ničení, neexistuje

a přístup k poznatkům získaným v boji vedeném klasickými prostředky je značně komplikována, je třeba rozvíjet moderní metody zkoumání taktiky. Předpokladem jejich účinného užití je však bohatý statistický materiál ze všech oborů činnosti velitelů, štábů a vojsk v boji nebo na cvičišti. Disertant končí čtvrtou část své práce konstatováním, že další úspěšný rozvoj moderních metod zkoumání taktiky bude tedy závislý na cílevědomém a promyšleném sběru a třídění statistických dat a měření.

V závěru práce autor uvádí, že se pokusil o ucelené shrnutí, analýzu a utřídění názorů na nejdůležitější otázky obecné teorie vojenské vědy a že se snažil objasnit zejména základní otázky obecné teorie taktiky. Při jejich řešení vycházel ze soudobých poznatků sovětské vojenské vědy. Je si vědom, že jeho práce neřeší všechny otázky a že některé problémy zůstávají nadále otevřené.

Kandidátská disertační práce obsahuje 122 stran a 6 příloh. Je uložena v Ústřední tajné knihovně VA AZ v Brně, Leninova 75 pod evidenčním číslem T 1484.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Милослав Бузек	
Задачи идеологической работы для укрепления боевой готовности войск . . .	3
Кандидат военных наук, доцент-полковник Франтишек Цврчек	
Предвидение	11

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Ян Мартински	
К вопросу прикрытия государственной границы и отражения агрессии . . .	19
Полковник Зденек Кодеш	
Приведение в порядок и уделение помощи в контрольной деятельности . . .	24
Кандидат военных наук, полковник Зденек Шик	
Борьба со средствами ядерного нападения противника	29
Подполковник Рудолф Крал	
Воздействие общевойсковых командиров на боевое применение артиллерии .	33
Кандидат военных наук, подполковник Яромир Ланк	
Проблемы оснащения артиллерии двирателями	41
Полковник Франтишек Паленик	
Рационализация работы штабов инженерных войск	46
Полковник Франтишек Годбодь	
Некоторые проблемы форсирования водных преград	51
Подполковник Мирослав Давид	
Подготовленность коммуникаций на территории страны	55
Полковник медицинской службы Йиржи Козак	
Медицинское обеспечение фронта	57

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Применение артиллерии в современном бою	61
Ведение разведки на участке прорыва в наступлении	67
Преодоление системы противотанковой обороны противника	72

ИНФОРМАЦИЯ

Подполковник Франтишек Троусил	
Армейский корпус армии США в наступательном бою	77
Кандидатская диссертационная работа	84

Vydává ministerstvo národní obrany ve Vydavatelství MAGNET,
n. p., Vladislavova 26
113 66 Praha 1

Vychází v Redakci vojenských odborných časopisů, šéfredaktor plukovník ing. Branislav
RAPOŠ, tel. 2191/2293, zástupce plukovník ing. Jindřich MALINA, tel. 2191/2611.

Administrace Praha 1, Vladislavova 26, tel. 261551—7, 260651—9.

Vychází 10X ročně.

Je rozesílána podle zvláštního rozdělovníku.

Tiskne Naše vojsko, závod 01 Praha.

Redakce (tel. 2191/2611; 261551—7, l. 380). Plukovník Jindřich Malina (vedoucí redak-
tor), podplukovník ing. Vladimír Grubner, Soňa Šimandlová (technická redaktorka).

Redakční rada: Podplukovník ing. Ladislav ČECH, podplukovník ing. Miloš
DOLEŽAL, plukovník gšt. ing. Zdeněk HAVALA, plukovník ing. Bohuslav HAVLÍČEK,
generálmajor ing. Jaromír JAŠEK, podplukovník ing. Jaromír LANK, CSc., plukovník
gšt. ing. Ján MARTINSKÝ, generálmajor doc. ing. Václav MATIČKA, CSc., podplukovník
PhDr. Alois MICHŇÁK, CSc., podplukovník ing. Jan PAPÍK, plukovník doc. PhDr. Zdeněk
PROCHÁZKA, CSc., plukovník PhDr. ing. Václav SMETANA, plukovník ing. Václav
VĚBR, plukovník ing. Otakar VLACH, plukovník ing. Jaroslav VOLEK, CSc., plukovník
ing. Jaromír VYHNANOVSKÝ, plukovník ing. Jiří ZELENKA.

Ročník XXIII. Toto číslo bylo dáno do tisku 29. března 1973.